

UNIVERZA V LJUBLJANI
EKONOMSKA FAKULTETA

MAGISTRSKA NALOGA
**ANALIZA UČINKOV MSRP 9 O FINANČNIH INSTRUMENTIH V
ZAVAROVALNICAH**

Ljubljana, 5. julij 2018

MARTIN SKUBE

IZJAVA O AVTORSTVU

Podpisani Martin Skube, študent Ekonomske fakultete Univerze v Ljubljani, avtor predloženega dela z naslovom Analiza učinkov MSRP 9 o finančnih instrumentih v zavarovalnicah, pripravljenega v sodelovanju s svetovalko prof. dr. Sergejo Slapničar

IZJAVLJAM

1. da sem predloženo delo pripravil samostojno;
2. da je tiskana oblika predloženega dela istovetna njegovi elektronski obliki;
3. da je besedilo predloženega dela jezikovno korektno in tehnično pripravljeno v skladu z Navodili za izdelavo zaključnih nalog Ekonomske fakultete Univerze v Ljubljani, kar pomeni, da sem poskrbel, da so dela in mnenja drugih avtorjev oziroma avtoric, ki jih uporabljam oziroma navajam v besedilu, citirana oziroma povzeta v skladu z Navodili za izdelavo zaključnih nalog Ekonomske fakultete Univerze v Ljubljani;
4. da se zavedam, da je plagiatorstvo – predstavljanje tujih del (v pisni ali grafični obliki) kot mojih lastnih – kaznivo po Kazenskem zakoniku Republike Slovenije;
5. da se zavedam posledic, ki bi jih na osnovi predloženega dela dokazano plagiatorstvo lahko predstavljalo za moj status na Ekonomski fakulteti Univerze v Ljubljani v skladu z relevantnim pravilnikom;
6. da sem pridobil vsa potrebna dovoljenja za uporabo podatkov in avtorskih del v predloženem delu in jih v njem jasno označil;
7. da sem pri pripravi predloženega dela ravnal v skladu z etičnimi načeli in, kjer je to potrebno, za raziskavo pridobil soglasje etične komisije;
8. da soglašam, da se elektronska oblika predloženega dela uporabi za preverjanje podobnosti vsebine z drugimi deli s programsko opremo za preverjanje podobnosti vsebine, ki je povezana s študijskim informacijskim sistemom članice;
9. da na Univerzo v Ljubljani neodplačno, neizključno, prostorsko in časovno neomejeno prenašam pravico shranitve predloženega dela v elektronski obliki, pravico reproduciranja ter pravico dajanja predloženega dela na voljo javnosti na svetovnem spletu preko Repozitorija Univerze v Ljubljani;
10. da hkrati z objavo predloženega dela dovljujem objavo svojih osebnih podatkov, ki so navedeni v njem in v tej izjavi.

V Ljubljani, dne _____

Podpis študenta: _____

KAZALO

UVOD	1
1 TRG ZAVAROVALNIŠTVA	3
1.1 Pomen zavarovalnic v finančnem sistemu	3
1.2 Slovenski zavarovalni trg	4
1.3 Primerjava slovenskega zavarovalnega trga z regijo in svetom.....	7
2 MEDNARODNI STANDARD RAČUNOVODSKEGA POROČANJA 9 –	9
FINANČNI INSTRUMENTI	9
2.1 Pripoznanje in odprava pripoznanja	9
2.2 Razvrstitev finančnih sredstev.....	10
2.2.1 Poslovni model	12
2.2.1.1 <i>Poslovni model, katerega cilj je zbiranje pogodbenih denarnih tokov.....</i>	<i>13</i>
2.2.1.2 <i>Poslovni model, katerega cilj je zbiranje pogodbenih denarnih tokov in prodaja.....</i>	<i>13</i>
2.2.1.3 <i>Drugi poslovni modeli</i>	<i>14</i>
2.2.2 Značilnosti pogodbenih denarnih tokov	14
2.2.3 Naložbe v kapitalske instrumente.....	15
2.2.4 Prerazvrstitve.....	16
2.3 Merjenje.....	18
2.3.1 Začetno merjenje	18
2.3.2 Poznejše merjenje	18
2.3.3 Oslabitve.....	19
2.3.3.1 <i>Obseg</i>	<i>19</i>
2.3.3.2 <i>Splošni pristop</i>	<i>20</i>
2.4 Prikaz računovodske obravnave obveznice skladno z MSRP 9	23
2.4.1 Predstavitev obveznice in uporabljene predpostavke.....	23
2.4.1.1 <i>Izračun efektivne obrestne mere</i>	<i>26</i>
2.4.1.2 <i>Izračun odplačne vrednosti.....</i>	<i>27</i>
2.4.2 Prikaz merjenja po posamezni skupini merjenja	28
2.4.2.1 <i>Merjenje po pošteni vrednosti preko izkaza poslovnega izida</i>	<i>28</i>
2.4.2.2 <i>Merjenje po pošteni vrednosti preko drugega vseobsegajočega donosa... </i>	<i>29</i>
2.4.2.3 <i>Merjenje finančnih sredstev po odplačni vrednosti.....</i>	<i>33</i>

3	VPLIV NOVEGA MSRP 9 NA ZAVAROVALNICE.....	36
3.1	Finančne naložbe v zavarovalnicah	36
3.2	Finančne naložbe v slovenskih zavarovalnicah.....	39
3.3	Izzivi implementacije MSRP 9 v zavarovalnicah	40
3.3.1	Zahteve po vpeljavi pomembnih poslovodskih presoj in računovodskih ocen.	41
3.3.1.1	<i>Določitev poslovnega modela zavarovalnice</i>	<i>41</i>
3.3.1.2	<i>Vpeljava modela pričakovanih kreditnih izgub</i>	<i>48</i>
3.3.2	Učinek MSRP 9 na poslovanje zavarovalnic	53
3.3.2.1	<i>Vpliv standarda na razkritja v letnem poročilu zavarovalnic</i>	<i>53</i>
3.3.2.2	<i>Razvrščanje naložb v točke vzajemnih skladov</i>	<i>53</i>
3.3.2.3	<i>Merjenje naložb v kapitalne instrumente</i>	<i>54</i>
3.3.3	Vpliv novega standarda na poslovne procese zavarovalnic	55
3.4	Sprememba MSRP 4 – zavarovalne pogodbe zaradi sprejetja MSRP 9.....	58
3.5	Pripravljenost zavarovalnic na implementacijo MSRP 9 v Sloveniji.....	60
	SKLEP.....	62
	LITERATURA IN VIRI.....	63

KAZALO TABEL

Tabela 1: Največjih pet zavarovalnic na 31.12.2016	4
Tabela 2: Rast premije v obdobju 2002–2016	5
Tabela 3: Rast premije v letu 2016.....	8
Tabela 4: Razvrščanje finančnih sredstev v 3 skupine.....	11
Tabela 5: Pripoznavanje učinkov prerazvrstitve v računovodskih izkazih	17
Tabela 6: Predstavitev obveznice RS74	23
Tabela 7: Predpostavke o datumih transakcij in cenah transakcije.....	24
Tabela 8: Verjetnost neplačila v enem letu glede na bonitetno oceno vrednostnega papirja	25
Tabela 9: Izračun efektivne obrestne mere	27
Tabela 10: Izračun odplačne vrednosti po osnovnem scenariju.....	28
Tabela 11: Prikaz računovodske obravnave obveznice, merjene po pošteni vrednosti preko poslovnega izida	29
Tabela 12: Prikaz računovodske obravnave obveznice, merjene po pošteni vrednosti preko drugega vseobsegajočega donosa – osnovni scenarij.....	31

Tabela 13: Prikaz računovodske obravnave obveznice, merjene po pošteni vrednosti preko drugega vseobsegajočega donosa – poslabšan scenarij	32
Tabela 14: Prikaz računovodske obravnave obveznice, merjene po odplačni vrednosti – osnovni scenarij	34
Tabela 15: Prikaz računovodske obravnave obveznice, merjene po odplačni vrednosti – poslabšan scenarij	35
Tabela 16: Struktura izkaza finančnega položaja po vrsti zavarovalnic	37
Tabela 17: Finančna sredstva slovenskih zavarovalnic in pokojninskih družb (v mio EUR)	39
Tabela 18: Finančne naložbe slovenskih zavarovalnic po MRS 39 (v mio EUR)	40
Tabela 19: Sestava sredstev v okviru pogodb, katerih upravičenja niso vezana na indeks ali enoto premoženja po vrsti naložb (v mio EUR)	49
Tabela 20: Finančna sredstva, merjena po nabavni vrednosti na 31.12.2016	54

KAZALO SLIK

Slika 1: Grafični prikaz gibanja škodnega količnika v obdobju 2002–2016.....	5
Slika 2: Grafični prikaz gibanja deleža obračunane premije v BDP v obdobju 2002–2016.	7
Slika 3: Razvrščanje dolžniških vrednostnih papirjev.....	12
Slika 4: Razvrščanje lastniških vrednostnih papirjev	15
Slika 5: Model pričakovanih kreditnih izgub	21
Slika 6: Prehodi v modelu pričakovanih kreditnih izgub	22
Slika 7: Učinek merjenja finančnih sredstev po odplačni vrednosti in zavarovalnih obveznosti preko DVD na računovodske izkaze.....	43
Slika 8: Učinek merjenja finančnih sredstev po pošteni vrednosti preko IPI in zavarovalnih obveznosti preko DVD na računovodske izkaze.....	44
Slika 9: Učinek merjenja finančnih sredstev po pošteni vrednosti preko DVD in zavarovalnih obveznosti preko DVD na računovodske izkaze	45
Slika 10: Učinek merjenja finančnih sredstev po odplačni vrednosti in zavarovalnih obveznosti preko IPI na računovodske izkaze.....	46
Slika 11: Učinek merjenja finančnih sredstev in zavarovalnih obveznosti preko IPI na računovodske izkaze.....	47
Slika 12: Učinek merjenja finančnih sredstev preko DVD in zavarovalnih obveznosti preko IPI na računovodske izkaze	47
Slika 13: Struktura naložb zavarovalnic in pozavarovalnic po bonitetni oceni v okviru pogodb, katerih upravičenja niso vezana na indeks ali enoto premoženja po vrsti naložb (v mio EUR).....	50
Slika 14: Grafični prikaz odgovorov na vprašanje o priložnostih implementacije MSRP 9 in MSRP 17 na zavarovalnice (N=78).....	56
Slika 15: Grafični prikaz odgovorov na vprašanja o vplivu implementacije novega standarda na področja poslovanja, možnost izbire 4 najpomembnejših (N=58).....	57

Slika 16: Primer implementacije MSRP 9 v holdingu, katerega glavna dejavnost je zavarovalništvo.....	59
Slika 17: Primer implementacije MSRP 9 v holdingu, katerega glavna dejavnost je bančništvo.....	59
Slika 18: Grafični prikaz odgovorov na vprašanje o stanju projekta implementacije MSRP 9 po fazah (N=81)	60
Slika 19: Odgovori na vprašanje o času, ki bo potekel pred vzpostavitvijo sistema za vzporedno spremljanje učinkov MSRP 9 in MSRP 17 (N=79)	61

SEZNAM KRATIC

ang. – angleško

AZN – Agencija za zavarovalni nadzor

DVD – drug vseobsegajoč donos

EAD – (ang. exposure at default); Izpostavljenost ob neplačilu

EOM – efektivna obrestna mera

EUR – evro

IPI – izkaz poslovnega izida

ISIN koda – (ang. International Securities Identification Number); Mednarodna identifikacijska številka vrednostnega papirja

LGD – (ang. loss given default); Izguba zaradi neplačila

mio – milijon

MSR 1 – Mednarodni računovodski standard 1 – *Predstavljanje računovodskih izkazov*

MSR 32 – Mednarodni računovodski standard 32 – *Finančni instrumenti: predstavljanje*

MSR 39 – Mednarodni računovodski standard 39 – *Finančni instrumenti: pripoznavanje in merjenje*

MSRP 4 – Mednarodni standard računovodskega poročanja 4 – *Zavarovalne pogodbe*

MSRP 7 – Mednarodni standard računovodskega poročanja 7 – *Finančni instrumenti: razkritja*

MSRP 9 – Mednarodni standard računovodskega poročanja 9 – *Finančni instrumenti*

MSRP 15 – Mednarodni standard računovodskega poročanja 15 – *Prihodki iz pogodb s kupci*

MSRP 17 – Mednarodni standard računovodskega poročanja 17 – *Zavarovalne pogodbe*

Odbor IASB – (ang. International Accounting Standards Board); Upravni odbor za mednarodne računovodske standarde

PD – (ang. probability of default); Verjetnost neplačila

SPPI – (ang. Solely payments of principal and interest); Plačila, ki izhajajo pretežno iz plačil glavnice in obresti

USD – ameriški dolar (ang. United States Dollar)

UVOD

Odbor za mednarodne računovodske standarde (ang. International Accounting Standards Board; v nadaljevanju Odbor IASB) je julija 2014 izdal novi Mednarodni standard računovodskega poročanja 9 – Finančni instrumenti (v nadaljevanju MSRP 9), ki je s 1.1.2018 nadomestil Mednarodni računovodski standard 39 - Finančni instrumenti: pripoznavanje in merjenje (v nadaljevanju MRS 39) ter Mednarodni računovodski standard 32 - Finančni instrumenti: predstavljane (v nadaljevanju MRS 32). Standard MSRP 9 na novo ureja področje pripoznavanja, razvrstitve, merjenja in slabitve finančnih instrumentov.

Maja 2017 je bil izdan tudi novi Standard mednarodnega računovodskega poročanja 17 – Zavarovalne pogodbe (v nadaljevanju MSRP 17), ki bo nadomestil dosedanji Standard računovodskega poročanja 4 – Zavarovalne pogodbe (v nadaljevanju MSRP 4). Novi MSRP 17 bo začel veljati s 1.1.2021. Zaradi časovne razlike v veljavnosti med MSRP 9 in MSRP 17, so se začele porajati skrbi, saj standarda prinašata (IFRS Foundation, 2016):

- dve veliki zaporedni računovodski spremembi in
- dodatno volatilnost v izkazu poslovnega izida zaradi sprememb standardov.

Kot odgovor na skrbi zaradi različnih datumov začetka veljavnosti novih standardov je Odbor IASB v septembru 2016 izdal dopolnila obstoječemu MSRP 4. V dopolnilih standard dovoljuje odlog začetka uveljavitve MSRP 9 do 1.1.2021 in predstavlja dva pristopa, kako ravnati v času med začetkom veljave MSRP 9 in MSRP 17 (IASB, 2017a; IFRS Foundation, 2016):

- začasna izjema pri uporabi MSRP 9 in
- pristop prekrivanja.

Namen magistrskega dela je prikazati stanje finančnih naložb slovenskih zavarovalnic in preučiti vpliv, ki ga bo imel prehod na nov standard (MSRP 9) na računovodske izkaze zavarovalnic. Cilji magistrskega dela so:

- predstaviti zavarovalniški trg v Sloveniji in ga primerjati z regijo in svetom,
- predstaviti pomen finančnih naložb v zavarovalnicah,
- predstaviti strukturo finančnih naložb, ki jih zavarovalnice izkazujejo v svojih računovodskih izkazih,
- ugotoviti vplive, ki jih bo imela vpeljava MSRP 9 na računovodske izkaze zavarovalnic,
- predstaviti poslovni model zavarovalnic v luči novega standarda,
- predstaviti medsebojno povezanost MSRP 9 in MSRP 17,
- ugotoviti na kakšen način ugotavljati verjetnost neplačila (ang. probability of default) in pričakovane kreditne izgube pri dolžniških vrednostnih papirjih in

- raziskati, ali so zavarovalnice v letnih poročilih že razkrile informacijo, kdaj bodo implementirale MSRP 9.

Implementacija novega MSRP 9 bo za zavarovalnice, ki izpolnjujejo pogoj MSRP 4, obvezna šele s 1.1.2021, zato je število znanstvenih člankov na to temo omejeno. Na temo implementacije pa je na voljo veliko strokovne literature. Strokovna literatura obsega predvsem:

- stališča Odbora IASB in
- stališča in priročnike mednarodnih revizijskih hiš (KPMG, EY, PWC in Deloitte).

Poleg strokovne literature s področja mednarodnih računovodskih standardov je bila za magistrsko nalogo aktualna še literatura s področja zavarovalništva, ki obravnava specifične naložbe v zavarovalnicah. V Sloveniji na področju zavarovalništva izhaja revija Zavarovalniški horizonti, ki jo izdaja Slovensko zavarovalno združenje.

Podatki za izdelavo magistrske naloge so bili pridobljeni tako s pomočjo primarnih virov kot tudi s pomočjo sekundarnih podatkov. Kot primarni viri podatkov bodo uporabljeni intervjuji s strokovnjaki s področja mednarodnih standardov računovodskega poročanja in zavarovalništva.

Viri sekundarnih podatkov za izdelavo naloge so bili: letna poročila zavarovalnic in statistični podatki, ki jih objavlja Slovensko zavarovalno združenje ter ostale organizacije (Banka Slovenije, FED, OECD). Iz razkritij o finančnih naložbah in o tveganjih, ki so sestavni del računovodskega poročila, bodo črpani podatki o sestavi portfelja finančnih naložb za posamezno zavarovalnico.

V prvem delu magistrskega dela je predstavljena splošna funkcija zavarovalnic v gospodarstvu, sledi predstavitev trga zavarovalništva v Sloveniji in primerjava razvitosti ter rasti trga z regijo in svetom. Zavarovalnice v osnovi vsa presežna likvidna sredstva, ki jih prejmejo v obliki premij, naložijo v finančna sredstva, da dosežajo višji donos, kot če bi prejete premije imele v obliki denarnih sredstev, do trenutka, ko bi morale izplačati odškodnino zavarovancu za nastali škodni dogodek.

V drugem delu so povzete bistvene novosti standarda MSRP 9 s poudarkom na novostih, ki so ga bile deležne predvsem določbe o razvrščanju finančnih sredstev z vpeljavo določitve poslovnega modela, ki je podlaga za razvrščanje dolžniških sredstev in določbe o merjenju finančnih sredstev. Sledi predstavitev vpliva novega MSRP 9 na računovodske izkaze zavarovalnic. Nov standard bo imel vpliv tako na strukturo kot na vsebino računovodskih standardov, zato so v magistrski nalogi predstavljeni tudi vplivi standarda na računovodske izkaze na primeru izkaza finančnega položaja, izkazu poslovnega izida in izkazu drugega vseobsegajočega donosa. V zadnjem delu je predstavljena raziskava, ki jo je opravil KPMG med zavarovalnicami na temo pripravljenosti na MSRP 9.

1 TRG ZAVAROVALNIŠTVA

V prvem poglavju je predstavljeno zavarovalništvo kot del finančnega sistema in položaj zavarovalništva v Sloveniji. Ker se naloga ukvarja predvsem s finančnimi naložbami in učinki prehoda na novi Mednarodni računovodski standard 9 – finančni instrumenti (v nadaljevanju MSRP 9) – je za začetek pomembno razumeti, kakšna je funkcija zavarovalnic znotraj finančnega sistema posameznega gospodarstva. Sledi predstavitev dogajanja na trgu slovenskih zavarovalnic za obdobje od leta 2002 do leta 2016, na koncu pa sledi umestitev slovenskega zavarovalnega trga v regijo in mednarodno okolje.

1.1 Pomen zavarovalnic v finančnem sistemu

Glavna naloga zavarovalnic je varovanje posameznikov in podjetij pred neželenimi dogodki (Millon Cornett & Saunders, 2014). Zavarovalnice so znotraj finančnega trga nedepozitni pogodbeni finančni posredniki. Tako na primer ne sprejemajo vlog z vnaprej določeno obrestno mero, ampak sta vrednost naložbe posameznika v institucijo (npr. v obliki življenjskega zavarovanja) in/ali njena donosnost odvisna od tega, kaj se dogaja z vrednostjo naložb teh institucionalnih investitorjev in/ali njihovo donosnostjo (Ribnikar, 2003). Zavarovalnice svoje obveznosti prevzamejo s sklepanjem zavarovalnih pogodb z zavarovanci. Zato je temelj vsakega zavarovalnega razmerja, zavarovalna pogodba.

Mednarodni računovodski standard 4 – zavarovalne pogodbe zavarovalno pogodbo definira kot pogodbo, po kateri ena stranka (zavarovatelj) prevzame precejšnje zavarovalno tveganje od druge stranke (imetnik police) tako, da se strinja, da bo povrnila škodo, ki bi jo druga stranka utrpela v določenem bodočem dogodku. Zavarovani dogodek je negotovi bodoči dogodek, ki ga pokriva zavarovalna pogodba in ustvarja zavarovalno tveganje.

Iz negotovosti bodočega škodnega dogodka izhaja asimetrija v zavarovalnem razmerju, saj so obveznosti zavarovanca vnaprej znane (plačevanje premije), obveznost zavarovalnice pa je odvisna od negotovega bodočega škodnega dogodka.

Vloga zavarovalnic v finančnem sistemu je predvsem prenos tveganja izgube in stroškov v primeru škodnega dogodka iz posameznikov (fizičnih in pravnih oseb) na zavarovalnice. Višina plačane premije je za posameznika relativno majhna v primerjavi z višino, sicer negotove in malo verjetne škode, ki bi jo sicer utrpel v primeru škodnega dogodka. Tako se zavarovanci raje odločajo za plačevanje premije, kot pa, da bi nosili celotne stroške v primeru škodnega dogodka. Zavarovalnica zbira premije od velikega števila zavarovancev, od katerih bodo le nekateri utrpeli škodo. Tako z zbrano premijo v primeru dovolj velikega števila sklenjenih zavarovanj, lahko povrne škodo upravičencem iz škodnega dogodka.

1.2 Slovenski zavarovalni trg

V Sloveniji je bilo v maju 2018 za opravljanje zavarovalne dejavnosti pri Agenciji za zavarovalni nadzor (v nadaljevanju AZN) registriranih 13 zavarovalnic, 2 pozavarovalnici in 3 pokojninske družbe. Poleg njih na slovenskem trgu delujejo tudi podružnice zavarovalnic s sedežem, v kateri od drugih držav članic Evropske unije. V Slovensko zavarovalno združenje so včlanjene štiri takšne podružnice. Največjih pet zavarovalnic je na slovenskem zavarovalnem trgu v letu 2016 imelo 80,17 % tržni delež, merjeno po kosmati obračunani premiji (glej Tabela 1). To nakazuje, da je trg zavarovalništva v Sloveniji zmerno koncentriran.

Za merjenje koncentriranosti trga se uporablja tudi Herfindahl-Hirschmanov indeks (v nadaljevanju HHI). Indeks prikazuje koncentriranost podjetij znotraj posamezne panoge. Njegove vrednosti nad 1.800 kažejo nevarnost koncentracije, vrednosti pod 1.000 pa kažejo na konkurenčno panogo (Prašnikar & Debeljak, 2008). HHI za slovenski zavarovalni trg kaže na zmerno koncentracijo. Indeks, izračunan na podlagi podatkov o tržnih deležih zavarovalnic na 31.12.2016, ki jih je objavilo Slovensko zavarovalno združenje, znaša 1.626. To kaže na zmerno koncentriranost panoge.

Tabela 1: Največjih pet zavarovalnic na 31.12.2016

Zavarovalnica	BOP¹ (v tisoč EUR)	Delež (v %)
Zavarovalnica Triglav, d. d.	592.026	29,12
Zavarovalnica Sava, d. d.	344.969	16,97
Adriatic Slovenica, d. d.	302.527	14,88
Vzajemna zdravstvena zavarovalnica, d. v. z.	275.696	13,56
Triglav, Zdravstvena zavarovalnica, d. d.	114.751	5,64
Skupaj	1.629.969	80,17

Vir: Slovensko zavarovalno združenje (2018).

V nadaljevanju so v prvem delu zbrani podatki o obračunani bruto premiji in škodnem dogajanju za obdobje od leta 2002 do leta 2016 za zavarovalnice, ki so včlanjene v Slovensko zavarovalno združenje. V drugem delu pa je predstavljena dobičkonosnost zavarovalnic in njihova kapitalska ustreznost v letu 2016, ko je v veljavo stopila t.i. Solventnost 2.

V letu 2016 so zavarovalnice skupaj zbrale 2,03 mrd EUR kosmate obračunane zavarovalne premije, kar je 2,9 % več kot v letu prej. Rast premije čez daljše časovno obdobje (2002–2016) je znašala povprečno 4% na leto. Če rast razdelimo glede na vrsto zavarovanj, lahko ugotovimo, da je povprečna rast življenjskih zavarovanj v analiziranem obdobju znašala 5,6 %, premoženjskih zavarovanj pa 3,4 %.

¹ BOP – Bruto obračunana premija.

Gibanje rasti premije lahko, kot je prikazano v tabeli 2, razdelimo na dve obdobji. To sta obdobji med letoma 2002 in 2008, za katero je značilna visoka rast premije, in obdobje med letoma 2009 in 2016. Za to obdobje je značilna stagnacija rasti premije. V obdobju pred krizo (2002–2008) je trg beležil povprečno letno rast v višini 9,4 %, med tem ko je bila povprečna rast med krizo in po njej (2009–2016) celo negativna, znašala je -0,3 %.

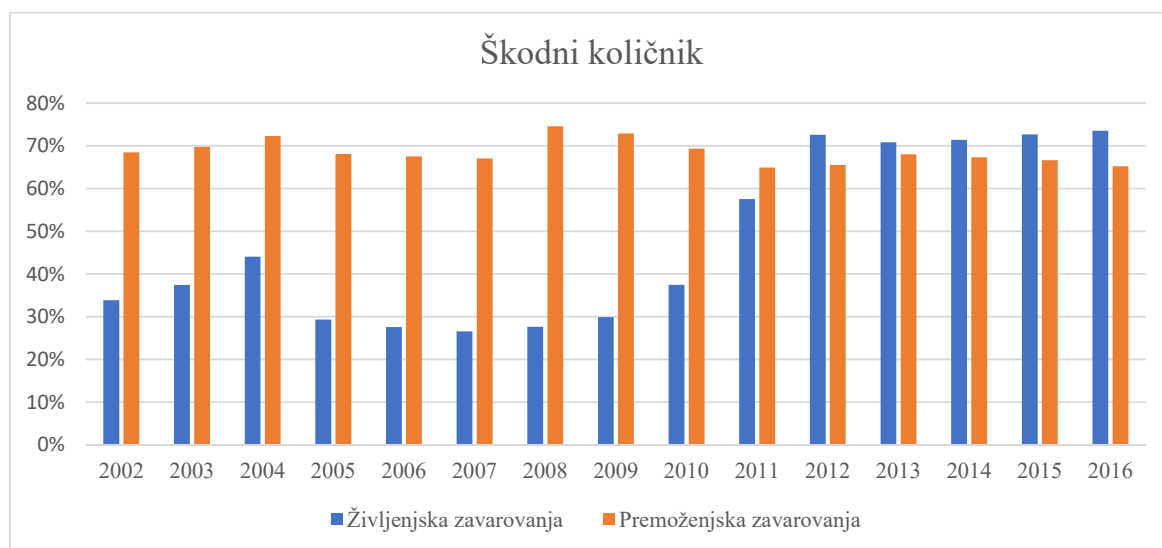
Tabela 2: Rast premije v obdobju 2002–2016

	Obdobje 2002–2008	Obdobje 2009–2016	Obdobje 2002–2016
Življenjska zavarovanja	+15,7 %	-1,3 %	+5,6 %
Premoženjska zavarovanja	+7,1 %	+0,1 %	+3,4 %
Skupaj	+9,4 %	-0,3 %	+4,0 %

Vir: Slovensko zavarovalno združenje (2018).

Eden od pomembnejših kazalnikov v zavarovalnicah je škodni količnik, ki meri razmerje med obračunanimi škodami in premijami. Škodni količnik **življenjskih zavarovanj** je bil v slovenskih zavarovalnicah vključno do leta 2010 pod 45 %, nato pa je začel strmo naraščati (glej sliko 1).

Slika 1: Grafični prikaz gibanja škodnega količnika v obdobju 2002–2016

Vir: Slovensko zavarovalno združenje (2018).

V letu 2011 so se izplačane odškodnine življenjskih zavarovanj povečale za 40,4 % glede na predhodno leto, škodni količnik pa se je poslabšal iz 37 % na 58 %. Slovensko zavarovalno združenje (2012) kot razloge za naraščanje škod v tem letu navaja iztekanje zavarovalnih pogodb, brezposelnost in socialno stisko prebivalstva. V letu 2012 se je količnik ponovno močno poslabšal. Povišal se je za 15,2 odstotne točke, na 72,7 %.

Slovensko zavarovalno združenje (2013) škodno dogajanje v tem letu pripisuje predvsem iztekanju 10-letnih pogodb in nadaljevanju socialne stiske v Sloveniji. Od vseh vrst življenjskih zavarovanj, so se najbolj povišale škode življenjskih zavarovanj vezanih na točke investicijskih skladov. Povišale so se za 54,3 % glede na leto 2011.

Med tem je škodni količnik **premoženjskih zavarovanj** skozi celotno obdobje 2002–2016 stabilen in se je gibal med 65 % in 75 %.

Po podatkih Agencije za zavarovalni nadzor (2017) slovenski zavarovalni trg posluje dobičkonosno. Trg, kot celota, je leta 2016 ustvaril 138,9 milijonov (v nadaljevanju mio) evrov (v nadaljevanju EUR) čistega dobička, kar je za 3,3 % več kot leta 2015. Sta pa dve zavarovalnici v letu 2016 poslovali z izgubo in sta skupaj ustvarili za 1,26 mio EUR čiste izgube. Zavarovalnice so v tem letu ustvarile zavarovalno-tehnični rezultat² premoženjskih zavarovanj v višini 84,6 mio EUR, kar je 18,5 % manj kot leto prej. Pri življenjskih zavarovanjih pa je zavarovalno tehnični rezultat znašal 39 mio EUR, kar je 23,3 % več kot v letu 2015.

Za trg zavarovalništva pa je pomembna tudi kapitalska ustreznost zavarovalnic. Za zavarovalnice je s 1.1.2016 začela veljati Delegirana uredba komisije (EU) 2015/35, ki dopolnjuje Direktivo 2019/138/ES Evropskega parlamenta in Sveta, ki ureja začetek opravljanja in opravljanje dejavnosti zavarovanja in pozavarovanja, znano tudi kot Solventnost 2 (v nadaljevanju Solventnost 2). Prav tako je s 1.1.2016 začel veljati tudi nov Zakon o zavarovalništvu (ZZavar-1), ki je prenesel določila Direktive v slovenski pravni red.

S 1.1.2016 je bil na novo definiran izračun kapitalske ustreznosti zavarovalnic. Po novem v izračunu kapitalske ustreznosti ni upoštevano samo zavarovalno tveganje, kot je bilo to upoštevano pri izračunu po zahtevah iz preteklosti za izračun kapitalske ustreznosti, ampak sta upoštevana tudi tržno in kreditno tveganje. Po podatkih regulatorja (AZN, 2017) je kapitalska ustreznost Slovenskega zavarovalnega trga na 31.12.2016 znašala 232,9 %, kar pomeni, da je trg kot celota kapitalsko ustrezen. Ne samo trg kot celota, tudi vse zavarovalnice znotraj trga, ki imajo sedež v Republiki Sloveniji, so bile na ta dan kapitalsko ustrezne (AZN, 2017).

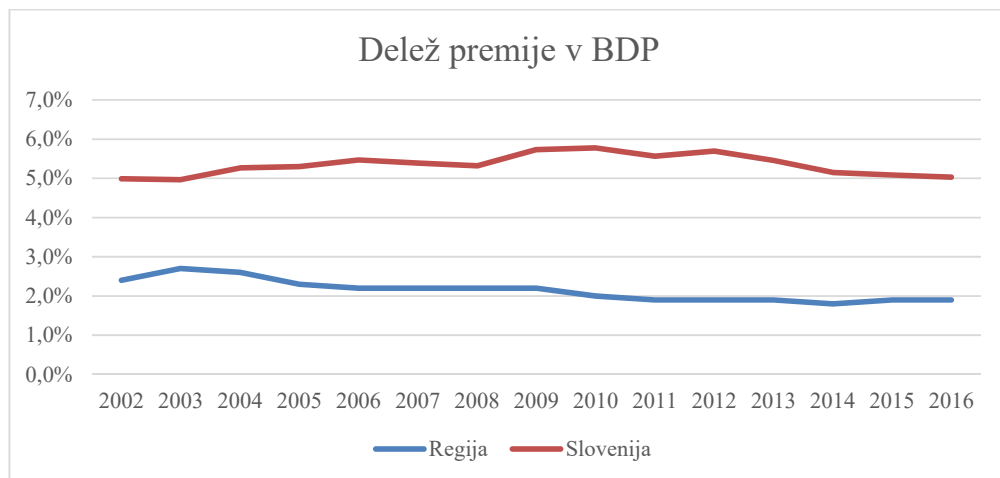
² Zavarovalno-tehnični rezultat ne upošteva donosa naložb, drugih prihodkov in odhodkov iz zavarovanja, drugih prihodkov in odhodkov, davka od dobička ter odloženih davkov.

1.3 Primerjava slovenskega zavarovalnega trga z regijo in svetom

Slovenski zavarovalni trg je po podatkih Swiss RE Institute (2018) med najbolj razvitimi v regiji Srednje in Vzhodne Evrope.³

Prvi kazalnik, ki meri razvitost zavarovalnega trga, je pobrana premija na prebivalca oziroma zavarovalna gostota. Po podatkih Swiss RE Institute je ta kazalnik v Sloveniji najvišji od držav regije (1.084 ameriških dolarjev (v nadaljevanju USD) na prebivalca) in 6,4-krat višji od povprečja v regiji (169 USD na prebivalca). Struktura pobrane premije glede na vrsto zavarovanja je približno enako tako v Sloveniji (28,3 % življenjska zavarovanja, 71,7 % premoženjska zavarovanja) kot tudi v regiji (27,8 % življenjska zavarovanja, 72,2 % premoženjska zavarovanja). Glede na to, da je v Sloveniji premija na prebivalca višja od povprečja v regiji, to nakazuje, da je v Sloveniji manj potenciala za rast kot v ostalih državah v regiji.

Slika 2: Grafični prikaz gibanja deleža obračunane premije v BDP v obdobju 2002–2016

Vir: Swiss RE (2018), Slovensko zavarovalno združenje (2018), SURS (2018) in lastno delo.

Drugi kazalnik je delež, ki ga pobrana premija predstavlja v bruto domačem proizvodu (v nadaljevanju BDP) države oziroma zavarovalna penetracija. Delež pobrane premije v BDP je v Sloveniji 2,6-krat višji kot znaša povprečni delež v regiji in je najvišji med vsemi državami (Swiss RE Institute, 2017). V letu 2016 je delež pobrane premije v BDP Slovenije znašal 5 %, med tem, ko je bil delež v regiji 1,9 %. Iz slike 2 je razvidno, da je delež zbrane premije v Sloveniji v analiziranem obdobju vseskozi bistveno višji (delež v

³ Države, uvrščene v regijo Srednje in Vzhodne Evrope, so: Albanija, Bosna in Hercegovina, Bolgarija, Belorusija, Republika Češka, Estonija, Hrvaška, Madžarska, Latvija, Litva, Moldavija, Črna Gora, Makedonija, Poljska, Romunija, Srbija, Rusija, Slovenija, Slovaška in Ukrajina.

Sloveniji vseskozi presega 5 % BDP), kot znaša povprečen delež zbrane premije v regiji (v regiji delež nikoli ni presegel 2,7 % BDP).

V zadnjem delu so predstavljeni še podatki in primerjava rasti obračunane kosmate premije za svet, regijo in za Slovenijo. Po podatkih Swiss RE Institute (2017) je bila na svetovni ravni v letu 2016 zabeležena rast **življenjskih zavarovanj** v višini 2,5 %. V regiji Srednje in Vzhodne Evrope je bila rast v segmentu življenjskih zavarovanj četrto leto zapored negativna in je znašala -0,5 %. Med tem so slovenske zavarovalnice, po podatkih Slovenskega zavarovalnega združenja, drugo leto zapored zabeležile rast premije, in sicer v višini 1,8 %.

Tabela 3: Rast premije v letu 2016

	Življenjska zavarovanja	Premoženjska zavarovanja
Slovenija	1,80 %	3,40 %
Regija	-0,50 %	5,40 %
Svet	2,50 %	3,70 %

Vir: Swiss RE (2017) in Slovensko zavarovalno združenje (2018).

Kitajska, skupaj z ostalimi državami v razvoju, ostaja najpomembnejši vir rasti svetovne premije življenjskih zavarovanj. V državah v razvoju je znašala rast premije 17 %, kar je več kot dvakrat toliko, kolikor znaša dolgoletna povprečna rast v teh državah (Swiss RE Institute, 2017).

Glavni povzročitelj krčenja pobrane premije življenjskih zavarovanj v regiji je bil padec premije na Poljskem, ki je največji trg v regiji, za 16 %. Razlog za to so nizke obrestne mere, ki odvrčajo od varčevanja v obliki življenjskih zavarovanj in zavarovanj, vezanih na enote sklada. Drugi razlog se nahaja v dejanjih regulatorja, ki ozavešča potrošnike o življenjskih zavarovanjih, kar zmanjšuje privlačnost teh zavarovanj (Swiss RE Institute, 2017).

V segmentu premoženjskih zavarovanj so v letu 2016 zabeležili rast svetovni trg, trgi v regiji in slovenski zavarovalni trg. Najvišjo rast, od analiziranih območij, so v povprečju zabeležile države v regiji. Slovenija (3,4 % rast) je v tem segmentu v letu 2016 zaostajala za rastjo premij tako v regiji (5,4 % rast), kot tudi na svetovnem trgu (3,7 % rast) (Swiss RE Institute, 2017).

Podobno kot pri življenjskih zavarovanjih, rast premije premoženjskih zavarovanj poganjajo države v razvoju. V letu 2016 so zabeležile 9,6 % rast (2015: 7,9 %), nekoliko pa se je upočasnila rast premije na razvitih trgih. Ta je znašala 2,3 % (2015: 3,3 %). V regiji je glavni razlog za povišanje premij premoženjskih zavarovanj, v višanju premij Poljskih zavarovalnic za avtomobilska zavarovanja. S tem želijo izboljšati dobičkonosnost

tega segmenta, ki še vedno ustvarja izgubo. Drugi razlog je povečanje števila sklenjenih zavarovanj v večjem delu regije (Swiss RE Institute, 2017).

2 MEDNARODNI STANDARD RAČUNOVODSKEGA POROČANJA 9 – FINANČNI INSTRUMENTI

V nadaljevanju naloge so predstavljene glavne značilnosti in novosti, ki jih na področju pripoznanja, merjenja in razvrščanja finančnih sredstev prinaša MSRP 9. Na koncu poglavja je prikazana tudi računovodska obravnava, skladno z MSRP 9, na konkretnem primeru obveznice, ki je ena najbolj značilnih oblik finančnih naložb v zavarovalnicah. V tem poglavju so predstavljene splošne zahteve, med tem ko so v poglavju 3.3. Izzivi implementacije MSRP 9 v zavarovalnicah predstavljeni učinki standarda na računovodske izkaze zavarovalnic.

2.1 Pripoznanje in odprava pripoznanja

Na področju pripoznanja in odprave pripoznanja finančnih sredstev MSRP 9 ne prinaša velikih novosti v primerjavi z MRS 39, zato so v nadaljevanju povzete samo bistvene značilnosti pripoznavanja in odprave pripoznavanja finančnih sredstev.

MSRP 9 v delu začetnega pripoznavanja in odprave pripoznanja ne prinaša bistvenih novosti, zato so v nadaljevanju zaradi doslednosti predstavitve standarda navedene samo splošne informacije o začetnem pripoznanju in o odpravi pripoznanja.

Podjetje, skladno z MSRP 9.3.1.1, pripozna finančno sredstvo v izkazu finančnega položaja samo, kadar postane stranka v pogodbenih določbah finančnega instrumenta. Ob pripoznanju podjetje razvrsti finančno sredstvo v eno izmed naslednjih skupin (skladno s poslovnim modelom za posamezno finančno sredstvo):

- po odplačni vrednosti,
- po pošteni vrednosti preko poslovnega izida ali
- po pošteni vrednosti preko drugega vseobsegajočega donosa.

Podjetje odpravi pripoznanje finančnega sredstva samo, kadar potečejo pogodbene pravice do denarnih tokov iz finančnega sredstva ali se finančno sredstvo prenese in ta prenos izpolnjuje pogoje za odpravo pripoznanja. Kadar podjetje prenese finančno sredstvo, mora oceniti, v kakšnem obsegu je obdržalo tveganja in koristi, povezane z lastništvom finančnega sredstva (MSRP 9.3.2.3).

2.2 Razvrstitev finančnih sredstev

Ena od večjih novosti, ki jo uvaja MSRP 9, je razvrščanje finančnih sredstev, ki bo prineslo nove pomembne presoje posloводства v računovodskih izkazih. Do začetka veljavnosti novega standarda so bile kategorije, v katere so družbe lahko razvrščale svoja finančna sredstva, naslednje štiri skupine:

- po poštenu vrednosti preko izkaza poslovnega izida,
- v posesti do zapadlosti,
- za prodajo razpoložljiva sredstva in
- posojila in depoziti.

Ob pripravi novega standarda, ki ureja finančna sredstva, je bil eden od namenov Odbora IASB (2014c), ki je odgovoren za pripravo in sprejetje mednarodnih standardov računovodskega poročanja (v nadaljevanju MSRP), da uporabnikom računovodskih izkazov olajša razumevanje razvrščanja finančnih sredstev in odpravi čim večji del kompleksnosti, ki jo je vseboval MRS 39.

Zato je Odbor IASB sprva razmišljal, da bi standard dovoljeval samo razvrščanje v skupino po poštenu vrednosti skozi poslovni izid. To bi pomenilo, da računovodski izkazi v celoti odražajo učinke, ki jih ima trenutno stanje v gospodarstvu na podjetje. Na drugi strani so pripravljavci računovodskih izkazov in tudi revizorji poudarjali, da ne podpirajo razvrščanja po poštenu vrednosti za sredstva, ki jih podjetja ne posedujejo za trgovanje in za tiste, ki se ne upravljajo na podlagi poštene vrednosti. Kot odziv na vse te pomisleke je Odbor IASB v svojem osnutku leta 2009 predlagal razvrščanje po poštenu vrednosti in po odplačni vrednosti (IASB, 2014c). Po dopolnitvah, ki so sledile diskusiji na osnutek standarda, je Odbor IASB v svojem končnem predlogu, ki je bil kasneje tudi sprejet, predlagal razvrščanje v tri skupine:

- po odplačni vrednosti,
- po poštenu vrednosti preko drugega vseobsegajočega donosa in
- po poštenu vrednosti preko izkaza poslovnega izida.

Za razvrščanje finančnih instrumentov v skupine standard določa dva kriterija, ki sta osnova za razvrščanje in morata biti izpolnjena ob vsakem razvrščanju posameznih finančnih sredstev v eno izmed skupin. To sta:

- poslovni model podjetja za upravljanje s finančnimi sredstvi in
- značilnosti pogodbenih denarnih tokov finančnega sredstva.

Finančna sredstva, merjena po **odplačni vrednosti**, morajo izpolnjevati naslednja dva pogoja (MSRP 9.4.1.2):

- cilj poslovnega modela: zbiranje pogodbenih denarnih tokov in

- značilnost denarnih tokov: na določene datume prinašajo izključno odplačilo glavnice in obresti na neporavnano glavnico.

Drugi način merjenja je po **pošteni vrednosti preko drugega vseobsegajočega donosa**. Pogoja, da se lahko finančno sredstvo meri po tem načinu, sta (MSRP 9.4.1.2A):

- cilj poslovnega modela: zbiranje pogodbenih denarnih tokov in prodaja finančnega sredstva ter
- značilnost denarnih tokov: na določene datume prinašajo izključno odplačilo glavnice in obresti na neporavnano glavnico.

Tabela 4: Razvrščanje finančnih sredstev v 3 skupine

Poslovni model	Značilnosti	Razvrstitev
Zbiranje pogodbenih denarnih tokov	Cilj poslovnega modela je zbiranje pogodbenih denarnih tokov. Prodaje so naključne. Prodaje tipično majhne (po številu in vrednosti).	Po odplačni vrednosti.
Zbiranje pogodbenih denarnih tokov in prodaja	Tako zbiranje pogodbenih denarnih tokov in prodaje sta ključni za doseganje cilja poslovnega modela. Prodaj je tipično več (po številu in vrednosti), kot pri poslovnem modelu, katerega cilj je zbiranje pogodbenih denarnih tokov.	Po pošteni vrednosti preko DVD.
Ostalo: - Trgovanje - Upravljanje sredstev na podlagi poštene vrednosti - Maksimiranje denarnih tokov preko prodaje	Poslovni model ni niti zbiranje pogodbenih denarnih tokov niti zbiranje pogodbenih denarnih tokov in prodaja. Zbiranje pogodbenih denarnih tokov je naključno kot cilj tega poslovnega modela.	Po pošteni vrednosti preko IPI.

Vir: KPMG, 2014, str. 27.

Finančno sredstvo se, kot zahteva MSRP 9.4.1.4, meri **po pošteni vrednosti preko poslovnega izida**, razen če se meri po odplačni vrednosti ali po pošteni vrednosti preko drugega vseobsegajočega donosa. Podjetje se lahko tudi nepreklicno odloči, da za določene naložbe v kapitalske instrumente, ki bi se sicer merile po pošteni vrednosti preko poslovnega izida, poznejše spremembe poštene vrednosti predstavi v drugem vseobsegajočem donosu. Podjetje ima torej samo možnost izbire meriti kapitalske instrumente po pošteni vrednosti preko drugega vseobsegajočega donosa. To velja za

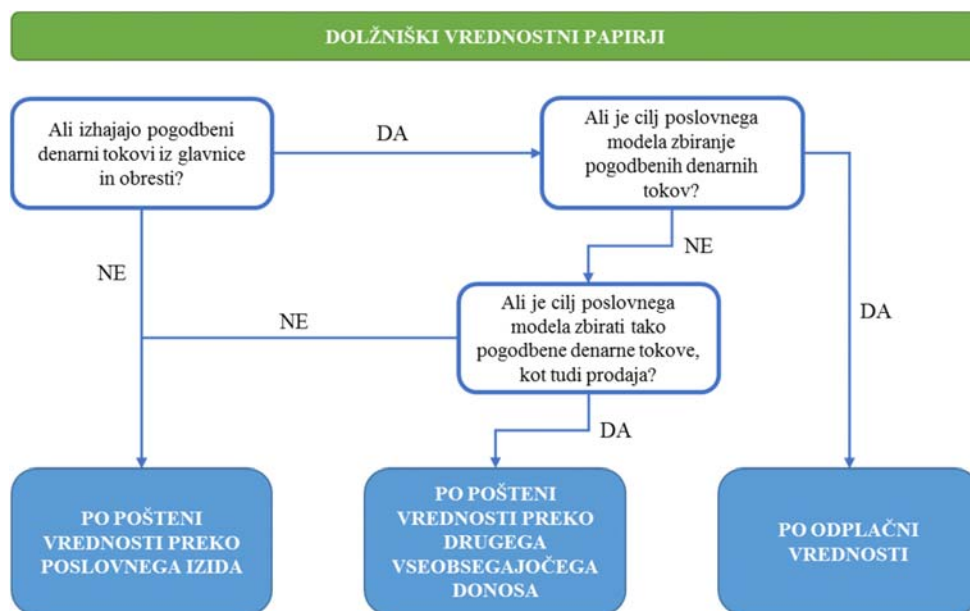
kapitalske instrumente, ki niso niti v posesti za trgovanje niti niso pogojno nadomestilo, ki ga prevzemnik pripozna v poslovni združitvi. Vsi učinki merjenja sredstev iz te skupine so neposredno pripoznani v izkazu poslovnega izida.

2.2.1 Poslovni model

Ena od novosti, ki jo prinaša MSRP 9, je določitev poslovnega modela in ciljev podjetja za upravljanje s finančnimi sredstvi ob njihovem pripoznanju. Poslovni model se nanaša na način, na katerega podjetje upravlja finančna sredstva, da bi ustvarjalo denarne tokove (MSRP 9.B4.1.2A). Torej določa, ali bodo denarni tokovi izhajali iz prejema pogodbenih denarnih tokov (pri obveznicah iz prejemanja obresti in glavnice), prodaje finančnega sredstva ali obojega. Poslovni model je potrebno določiti predvsem za posojila in dolžniške vrednostne papirje, ki jih podjetja upravljaajo znotraj portfeljev naložb. Model naj bi bilo običajno mogoče razbrati že iz dejavnosti, ki jo opravlja podjetje. Kriteriji in načini razvrščanja dolžniških vrednostnih papirjev so predstavljeni v sliki 3.

Določitev poslovnega modela se ne določa na individualni ravni, ampak na ravni, ki odraža kako se skupine finančnih sredstev upravljaajo skupaj, da se doseže določen poslovni cilj. Načina razvrščanja ni potrebno določati na ravni celotnega podjetja, saj ima podjetje lahko več kot samo en poslovni model (MSRP 9.B4.1.2).

Slika 3: Razvrščanje dolžniških vrednostnih papirjev

Prirejeno po KPMG (2014, str. 11).

Poslovni model določi ključno poslovodno osebje. Ključno poslovodno osebje, kot ga opredeljuje Mednarodni računovodski standard 24 – Razkrivanje povezanih strank, so tisti

posamezniki, ki imajo posredno ali neposredno oblast in odgovornost na področjih načrtovanja, usmerjanja in nadziranja dejavnosti podjetja, vključno z vsemi ravnatelji podjetja (izvršnimi ali drugimi).

Podjetje mora uspešnost poslovnega modela tudi ocenjevati. Za presojanje uspešnosti poslovnega modela standard navaja tudi podlage za presojanje (MSRP 9.B4.1.2B):

- Način vrednotenja uspešnosti poslovnega modela in finančnih sredstev, ki se upravljajo v skladu z njim, in način poročanja o tem ključnemu poslovodnemu osebju;
- Tveganja, ki vplivajo na uspešnost poslovnega modela, in zlasti način, kako se ta tveganja obvladujejo;
- Način določanja nadomestil poslovnega osebja, ki je odgovorno za te posle (ali nadomestila temeljijo na pošteni vrednosti upravljanih sredstev ali na obsegu prejetih pogodbenih denarnih tokov).

2.2.1.1 Poslovni model, katerega cilj je zbiranje pogodbenih denarnih tokov

Podjetja, ki upravljajo svoja finančna sredstva v portfelju z namenom, da bi prejemale pogodbene denarne tokove in ne, da bi upravljala skupni donos portfelja tako z imetjem kot s prodajo finančnih sredstev, uporabljajo model, katerega cilj je zbiranje pogodbenih denarnih tokov (MSRP 9.B4.1.3).

Pri določanju ali bodo denarni tokovi ustvarjeni s prejetjem pogodbenih denarnih tokov finančnega sredstva je potrebno upoštevati:

- pogostost, vrednost in čas prodaj v prejšnjih obdobjih,
- razloge za prodaje v preteklih obdobjih in
- pričakovanja glede prihodnje prodajne dejavnosti.

Čeprav podjetje za določena finančna sredstva uporablja model, katerega cilj je zbiranje pogodbenih denarnih tokov, mu ni potrebno imeti takšnega sredstva v posesti do zapadlosti (MSRP 9.B.4.1.3). Podjetje lahko uporablja tak poslovni model tudi, ko pride do prodaje finančnega sredstva ali se pričakuje, da bo do njega prišlo, kar je novost, glede na MRS 39.

2.2.1.2 Poslovni model, katerega cilj je zbiranje pogodbenih denarnih tokov in prodaja

Pri poslovnem modelu, katerega cilj je tako zbiranje pogodbenih denarnih tokov kot tudi prodaja, se mora ključno poslovodstvo odločiti, da sta tako zbiranje denarnih tokov kot tudi prodaja bistvena za doseganje cilja tega poslovnega modela. Standard podaja primere, da je lahko cilj poslovnega modela (MSRP 9.B4.1.4A):

- uravnavanje likvidnostnih potreb,
- ohranjanje določenega profila donosa iz naslova obresti ali

- uravnavanje trajanja finančnih sredstev z finančnimi obveznostmi, ki se financirajo s temi sredstvi.

V primerjavi s poslovnim modelom, katerega cilj je le prejemanje pogodbenih denarnih tokov, so pri tem poslovnem modelu prodaje bolj pogoste in imajo večjo vrednost. Prodaje so tudi sredstvo za doseganje ciljev poslovnega modela. Standard pa ne določa praga pogostosti ali vrednosti prodaj, da bi bil cilj poslovnega modela dosežen, saj sta za doseganje cilja bistvena tako zbiranje pogodbenih denarnih tokov kot tudi prodaja (MSRP 9.B4.1.4B).

2.2.1.3 Drugi poslovni modeli

Vsi poslovni modeli, katerih cilj ni zbiranje pogodbenih denarnih tokov ali zbiranje pogodbenih denarnih tokov in prodaja, se merijo po pošteni vrednosti preko izkaza poslovnega izida. Standard navaja, da je eden izmed takšnih poslovnih modelov, model, s katerim podjetje upravlja finančna sredstva s ciljem uravnavanja denarnih tokov s prodajo sredstev, podjetje pa odločitve sprejema na podlagi poštenih vrednosti sredstev. V tem primeru torej poslovni model navadno pripelje do aktivnega trgovanja (nakupov in prodaj). Čeprav bo podjetje prejelo pogodbene denarne tokove, to ni bistveno za doseganje cilja poslovnega modela (MSRP 9.B4.1.5). Podjetje je pri opravljanju portfelja, ki se meri po pošteni vrednosti preko izkaza poslovnega izida, osredotočeno predvsem na informacije o pošteni vrednosti teh sredstev. Informacije pa uporablja za ocenjevanje donosnosti sredstev in za sprejemanje odločitev.

2.2.2 Značilnosti pogodbenih denarnih tokov

Za zavarovalnice je značilno, da imajo v svojih portfeljih večji del naložb v obliki obveznic, ki v splošnem prinašajo zavarovalnicam obresti in na koncu trajanja še glavnico. Za določitev, ali naj bo finančno sredstvo razvrščeno v skupino, merjeno po odplačni vrednosti ali po pošteni vrednosti preko drugega vseobsegajočega donosa, mora družba oceniti ali pogodbeni denarni tokovi na poročevalski datum pomenijo izključno plačila glavnice in obresti na neporavnan del glavnice. Če finančno sredstvo ne opravi t.i. SPPI testa (ang. SPPI – Solely payments of principal and interest), s katerim se preveri ali pogodbeni določila določajo denarne tokove, ki so pretežno plačila glavnice in obresti, mora biti sredstvo razvrščeno po pošteni vrednosti preko poslovnega izida, razen kapitalskih instrumentov, ki jih družba lahko nepreklicno razvrsti tudi po pošteni vrednosti preko drugega vseobsegajočega donosa (glej poglavje 2.2.3.). Standard določa, da so pogodbeni denarni tokovi, ki so izključno odplačila glavnice in obresti na neporavnan del glavnice, skladni z osnovno posojilno pogodbo. Pri čemer je (MSRP 9.B4.1.7B):

- Glavnica poštena vrednost finančnega sredstva ob pripoznanju, ki se lahko skozi obdobje trajanja spreminja;

- Obrestna mera sestavljena iz nadomestila za:
 - časovno vrednost denarja, ki predstavlja element obresti, ki zagotavlja nadomestilo samo za pretečeni čas (pri oceni je potrebno upoštevati valuto in obdobje, za katerega je določena obrestna mera),
 - kreditno tveganje,

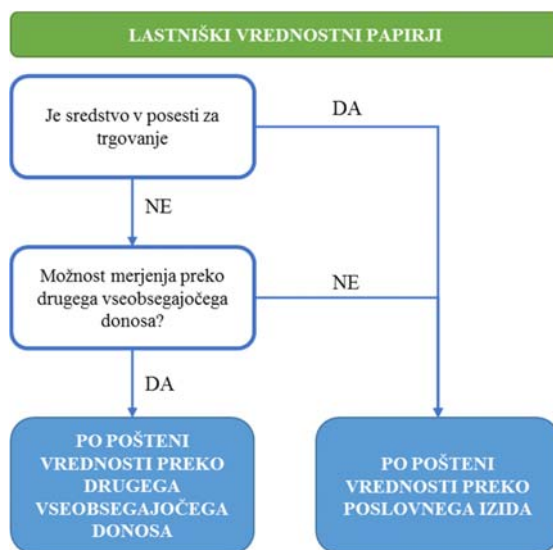
lahko pa vsebuje tudi:

- nadomestilo za druga osnovna tveganja (npr. likvidnostno tveganje),
- nadomestilo za stroške, ki nastanejo s posedovanjem finančnega instrumenta ali
- profitno maržo.

2.2.3 Naložbe v kapitalske instrumente

Kapitalski instrument, kot ga opredeljuje MRS 32 – Finančni instrumenti: predstavljanje, je vsaka pogodba, ki dokazuje preostali delež v sredstvih podjetja po odštetju vseh njegovih obveznosti, kar poenostavljeno povedano pomeni naložbe v delnice ali poslovne deleže. V okviru MSRP 9 so obravnave naložbe v kapitalske instrumente v družbe, kjer podjetje nima pomembnega vpliva na odločanje, kar v praksi pomeni za naložbe v podjetja, kjer lastništvo ne presega 20 % lastniškega deleža.

Slika 4: Razvrščanje lastniških vrednostnih papirjev

Prirejeno po KPMG (2014, str. 11).

Naložbe v kapitalske instrumente se morajo meriti po poštenu vrednosti in so, kot je prikazano v sliki 4, lahko razvrščene bodisi v skupino po poštenu vrednosti preko izkaza drugega vseobsegajočega donosa bodisi preko izkaza poslovnega izida. Za možnost

merjenja preko drugega vseobsegajočega donosa se lahko podjetje nepreklicno odloči ob začetnem pripoznanju za tista sredstva, ki niso namenjena za trgovanje.

V primeru, da se podjetje nepreklicno odloči za merjenje preko drugega vseobsegajočega donosa, se računovodenje kapitalskih instrumentov razlikuje od računovodske obravnave dolžniških vrednostnih papirjev (KPMG, 2014):

- za kapitalске instrumente ne veljajo zahteve glede slabitev,
- pri kapitalskih instrumentih so vse tečajne razlike prikazane v drugem vseobsegajočem donosu in
- vsi učinki, ki so pripoznani v drugem vseobsegajočem donosu, se pri kapitalskih instrumentih nikoli ne prenesejo v izkaz poslovnega izida (v izkazu poslovnega izida se pripoznajo samo finančni prihodki iz naslova dividend).

2.2.4 Prerazvrstitve

Prerazvrstitev finančnih sredstev med skupinami je dovoljena samo, kadar se spremeni poslovni model za upravljanje teh finančnih sredstev (KPMG, 2015b). Za take spremembe poslovnega modela pa se pričakuje, da bodo zelo redke. Do spremembe poslovnega modela podjetja pa pride samo, ko je podjetje pridobilo, odtujilo ali ukinilo eno izmed poslovnih področij.

Kadar podjetje oceni, da se je poslovni model spremenil do te mere, da pomembno vpliva na poslovanje, mora prerazvrstiti vsa finančna sredstva, ki se jih sprememba poslovnega modela dotika. To mora storiti prvi dan naslednjega poročevalskega obdobja po spremembi poslovnega modela. Datum prerazvrstitve mora biti nujno kasnejši od datuma, ko se začnejo učinki spremenjenega poslovnega modela.

MSRP 9 podaja dva ilustrativna primera, ki pomenita spremembo poslovnega modela:

- Podjetje A ima portfelj komercialnih posojil, ki jih poseduje za prodajo na kratek rok. Nato podjetje prevzame podjetje B, ki svoj portfelj komercialnih posojil poseduje z namenom zbiranja pogodbenih denarnih tokov. Prvotni portfelj posojil podjetja A ni več na razpolago za prodajo, saj se upravlja skupaj s portfeljem, ki ga je posedovalo podjetje B. Vsa posojila se tako nadalje posedujejo z namenom zbiranja pogodbenih denarnih tokov.
- Družba za finančne storitve se odloči, da bo ukinila dejavnost hipotekarnih posojil za gospodinjstva in preneha sprejemati nove posle, svoj trenutni portfelj pa aktivno trži za prodajo. V tem primeru se je poslovni model spremenil iz zbiranja pogodbenih denarnih tokov v poslovni model zbiranja pogodbenih denarnih tokov in prodajo.

Prav tako standard podaja tri primere dogodkov, ki ne pomenijo spremembe poslovnega modela: sprememba namena v zvezi z določenimi finančnimi sredstvi, začasno izginotje

določenega trga za finančna sredstva in prenos finančnih sredstev med deli podjetja z različnimi poslovnimi modeli.

V tabeli 5 so povzeti učinki merjenja prerazvrstitve finančnih sredstev med skupinami merjenja. Učinki prerazvrstitve so odvisni od načina merjenja (po pošteni vrednosti ali po odplačni vrednosti) pred prerazvrstitvijo in načinom merjenja po prerazvrstitvi.

Tabela 5: Pripoznavanje učinkov prerazvrstitve v računovodskih izkazih

Prerazvrstitev v				
Prerazvrstitev iz		Po pošteni vrednosti skozi IPI	Po pošteni vrednosti skozi DVD	Po odplačni vrednosti
	Po pošteni vrednosti skozi IPI		Poštena vrednost na dan preklasifikacije je nova bruto knjigovodska vrednost. Izračun EOM ⁴ na podlagi nove knjigovodske vrednosti. Pripoznava vseh nadaljnjih sprememb v DVD.	Poštena vrednost na dan preklasifikacije je nova bruto knjigovodska vrednost. Izračun EOM na podlagi nove knjigovodske vrednosti.
	Po pošteni vrednosti skozi DVD	Prerazvrstitev akumuliranih dobičkov ali izgub iz DVD direktno v IPI.		Prerazvrstitev finančnega sredstva po pošteni vrednosti. Prenos akumuliranih dobičkov/izgub iz DVD v prilagojeno pošteno vrednost. Prilagojena vrednost = odplačna vrednost. EOM je enak, kot ob začetnem pripoznanju, prav tako tudi bruto knjigovodska vrednost. Torej se ne spreminjata zaradi prerazvrstitve
	Po odplačni vrednosti	Poštena vrednost na dan preklasifikacije je nova bruto knjigovodska vrednost. Pripoznanje razlike med pošteno vrednostjo in odplačno vrednostjo v IPI.	Merjeno po pošteni vrednosti, vse razlike med pošteno in odplačno vrednostjo se merijo v DVD. EOM je enak kot ob začetnem pripoznanju in se zaradi prerazvrstitve ne spreminja.	

Prirejeno po KPMG (2014, str. 41).

⁴ EOM = efektivna obrestna mera.

2.3 Merjenje

2.3.1 Začetno merjenje

MSRP 9 ohranja zahteve, ki jih je opredeljeval že obstoječi standard MRS 39. Tako mora biti finančno sredstvo pripoznano po pošteni vrednosti. To navadno v praksi pomeni, da je sredstvo pripoznano po transakcijski oziroma nakupni ceni. Pri finančnih sredstvih, ki niso merjena po pošteni vrednosti preko poslovnega izida, pa morajo biti prišteti ali odšteti še transakcijski stroški, ki neposredno izhajajo iz pridobitve ali izdaje finančnega sredstva.

Transakcijski stroški so dodatni stroški, ki se lahko posredno ali neposredno pripišejo pridobitvi, izdaji ali odtujitvi finančnega sredstva. Dodaten strošek je strošek, ki ne bi nastal, če podjetje ne bi pridobilo, izdalo ali odtujilo finančnega instrumenta. Ti stroški vključujejo (MSRP 9.B5.4.8):

- opravnine in provizije, plačane zastopnikom, svetovalcem, borznim posrednikom in borznim trgovcem,
- pristojbine regulatornim organom in borzam vrednostnih papirjev in
- davke in druge dajatve na prenos.

Transakcijski stroški pa, kot navaja standard v istem členu, ne vsebujejo: premij ali popustov na dolg, stroškov financiranja ali notranjih administrativnih stroškov ali stroškov posredovanja.

2.3.2 Poznejše merjenje

Po začetnem pripoznanju so pri poznejšem merjenju učinki merjenja odvisni od tega, v katero skupino finančnih sredstev je posamezen finančni instrument uvrščen in za kakšno vrsto finančnega instrumenta gre.

Učinki merjenja finančnih sredstev, merjenih po **odplačni vrednosti**, se v celoti pripoznavajo v izkazu poslovnega izida (KPMG, 2015b). Tako se tekom imetja sredstva v posesti vsi efekti (obrestni prihodki, slabitve in tečajne razlike) pripoznavajo v izkazu poslovnega izida. Enako se tudi ob odpravi pripoznanja (kar ne pomeni samo ob zapadlosti, saj standard pod določenimi pogoji dovoljuje tudi prodaje sredstev, merjenih po odplačni vrednosti) vsi učinki (izgube in dobički) pripoznajo v izkazu poslovnega izida. Učinki poznejšega merjenja za finančna sredstva, razvrščena v skupino po **pošteni vrednosti preko izkaza poslovnega izida**, se izkazujejo kot dobički ali izgube v izkazu poslovnega izida.

Ena od novosti, ki jo prinaša MSRP, 9 je poznejše merjenje naložb v kapitalske instrumente. Standard določa, da se morajo vse naložbe v kapitalske instrumente in pogodbe o teh naložbah meriti po pošteni vrednosti (MSRP 9.B5.2.3). Vendar je lahko v

nekaterih redkih okoliščinah nabavna vrednost ustrezna ocena poštene vrednosti. To se zgodi, če ni na voljo dovolj novejših podatkov za merjenje poštene vrednosti ali če je na voljo širok nabor možnih poštenih vrednosti in je nabavna vrednost. Nabavna vrednost pa ni nikoli najboljša ocena poštene vrednosti za naložbe v kapitalske instrumente, ki kotirajo na borzi.

2.3.3 Oslabitve

V nadaljevanju je povzeta bistvena novost, ki jo prinaša MSRP 9 – to je ugotavljanje oslabitev finančnih sredstev. V nasprotju z MRS 39, ki je temeljil na konceptu nastalih izgub in so bili efekti oslabitev v računovodskih izkazih pripoznani šele ob nastanku izgube, MSRP 9 uvaja model pričakovanih kreditnih izgub, ki izgube v računovodskih izkazih pripozna še pred škodnim dogodkom, višina oslabitve pa je povezana s spremembami kreditnega tveganja posameznega finančnega sredstva.

Kot ugotavlja KPMG (2014) so bile glavne slabosti modela slabitev na podlagi nastalih izgub, kot ga je urejal MRS 39:

- prepozno pripoznavanje nastalih izgub v računovodskih izkazih,
- kompleksnost, zaradi večjega števila modelov ugotavljanja znamenj slabitev finančnih sredstev,
- težka razumljivost standarda, ki ga je bilo težko uveljavljati in interpretirati.

Ena od slabosti MRS 39 je bila torej kompleksnost na področju števila uporabljenih modelov slabljenja. MRS 39 je za finančna sredstva predvideval tri različne načine ugotavljanja slabitev, glede na razvrščanje in tip finančnega sredstva (v posesti do zapadlosti, razpoložljivo za prodajo – dolžniški vrednostni papirni in razpoložljivo za prodajo – kapitalski instrumenti), med tem pa MSRP 9 uveljavlja enoten način slabljenja finančnih sredstev pri čemer so izvzete naložbe v kapitalske instrumente, saj so vedno merjene po pošteni vrednosti (KPMG, 2014).

2.3.3.1 Obseg

Model pričakovanih kreditnih izgub, ki je predstavljen v nadaljevanju poglavja velja za naslednja finančna sredstva (KPMG, 2014):

- dolžniške instrumente, merjene po odplačni vrednosti ali po pošteni vrednosti preko drugega vseobsegajočega donosa (vključuje: dana posojila, poslovne terjatve in dolžniške vrednostne papirje),
- obveze iz posojila, ki niso merjena po pošteni vrednosti preko izkaza poslovnega izida,
- pogodbe o finančnem poroštvu, ki jih ureja MSRP 9 in niso merjene po pošteni vrednosti preko izkaza poslovnega izida,

- terjatve iz najema, ki jih ureja Mednarodni računovodski standard 17 – Najemi (MRS 17),
- sredstva iz pogodb, ki jih ureja Mednarodni standard računovodskega poročanja 15 – Prihodki iz pogodb s kupci (MSRP 15).

Za razliko od MRS 39, ki je za kapitalske instrumente, razvrščene v skupino, razpoložljivo za prodajo, predvideval dva načina slabitev, so naložbe v kapitalske instrumente izvzete iz poglavja o oslabitvah finančnih sredstev po MSRP 9. Po sedaj veljavnem standardu zavarovalnice za kapitalske instrumente, razvrščene v skupino, razpoložljivo za prodajo, ki se merijo po pošteni vrednosti, pripoznavajo trajno oslabitev sredstva skozi izkaz poslovnega izida, v primeru dolgotrajnega in pomembnega padca poštene vrednosti pod nabavno vrednost. Za kapitalske instrumente, ki pa se merijo po nabavni vrednosti, morajo družbe vsakoletno opraviti presojo pomena slabitve in v primeru, da ta znamenja obstajajo, opravi slabitev sredstva prav tako preko izkaza poslovnega izida.

Za kapitalske instrumente ne bo več modelov ugotavljanja znamenj slabitev, saj bodo vsi obračunani po pošteni vrednosti preko izkaza poslovnega izida ali po pošteni vrednosti preko drugega vseobsegajočega donosa, pri čemer se dobički ali izgube zaradi spremembe poštene vrednosti nikoli ne bodo prenesli v izkaz poslovnega izida.

2.3.3.2 Splošni pristop

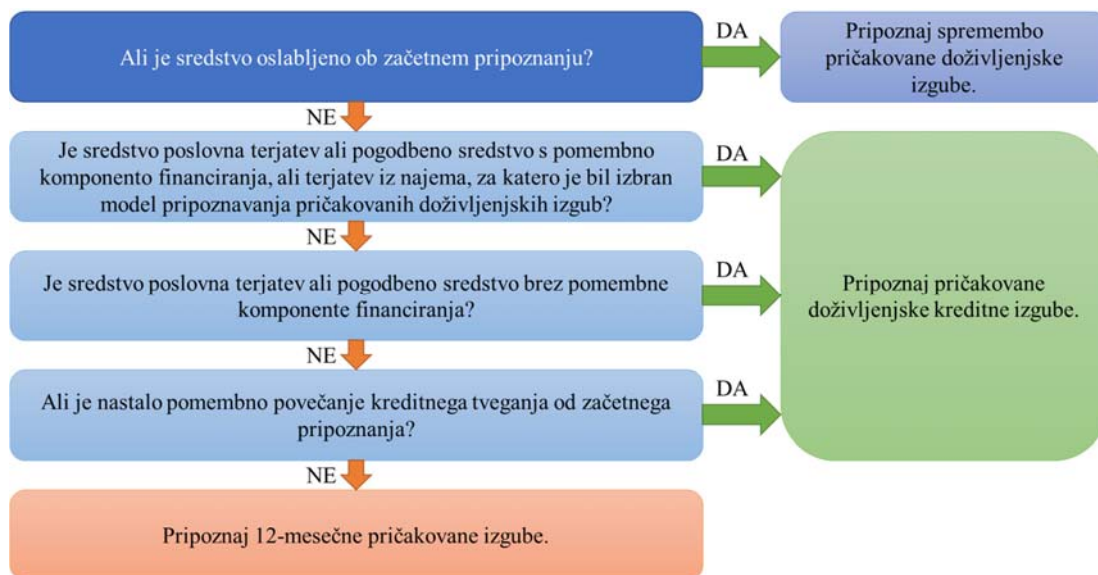
Splošen pristop slabljenja prinaša v računovodske izkaze novo računovodsko oceno – model pričakovanih kreditnih izgub. Ta pristop prinaša pripoznavanje oslabitev v računovodskih izkazih še pred nastankom škodnega dogodka, prinaša pa dva načina merjenja oslabitev: 12-mesečne pričakovane kreditne izgube in vseživljenjske kreditne izgube.

Pred predstavitvijo obeh načinov merjenja kreditnih izgub je potrebno predstaviti in definirati izraz pričakovanih kreditnih izgub, ki je temelj merjena oslabitev in opredelitev izraza neplačilo pogodbenih obveznosti. Pričakovane kreditne izgube (enačba 1) so izgube, ki so enake tehtanemu povprečju kreditnih izgub, pri čemer se kot uteži uporabljajo ustrezna posamezna tveganja neplačila. Kreditna izguba pa je razlika med vsemi pogodbenimi denarnimi tokovi, ki pripadajo podjetju v skladu s pogodbo, in vsemi denarnimi tokovi, za katere podjetje pričakuje, da jih bo prejelo. Posamezno kreditno izgubo, za katero podjetje pričakuje, da bo nastala, mora podjetje diskontirati s prvotno efektivno obrestno mero ali s kreditnemu tveganju prilagojeno efektivno obrestno mero (za kupljena ali izdana finančna sredstva s poslabšano kreditno kakovostjo). Neto sedanjo vrednost prihodnjih izgub mora pripoznati direktno v izkazu poslovnega izida (MSRP 9, priloga A – opredelitev pojmov).

$$\text{Pričakovana kreditna izguba} = \sum_{t=1}^n \frac{DT_{\text{pogodbeni}} - DT_{\text{pričakovani}}}{(EOM)^n} \quad (1)$$

Kreditna izguba se ne nanaša samo na neplačilo pogodbenih obveznosti finančnega sredstva (na primer glavnice in obresti), ampak se kot kreditna izguba šteje tudi zamik pri poplačilu teh obveznosti. Pri tem nastane kreditna izguba vsaj v višini zamudnih obresti, ki so izračunane po efektivni obrestni meri, za čas, za katerega je predviden zamik poplačila. Bolj ohlapna je definicija neplačila, saj standard jasno ne opredeljuje, kaj je neplačilo in nalaga podjetjem, da sama opredelijo neplačilo za namen določanja tveganja neplačila. Standard pa podaja predpostavko, ki je ovrgljiva, da pride do neplačila najpozneje takrat, ko je finančno sredstvo v zaostanku s plačili 90 dni (MSRP 9.B5.5.37).

Slika 5: Model pričakovanih kreditnih izgub

Vir: KPMG (2014, str. 60).

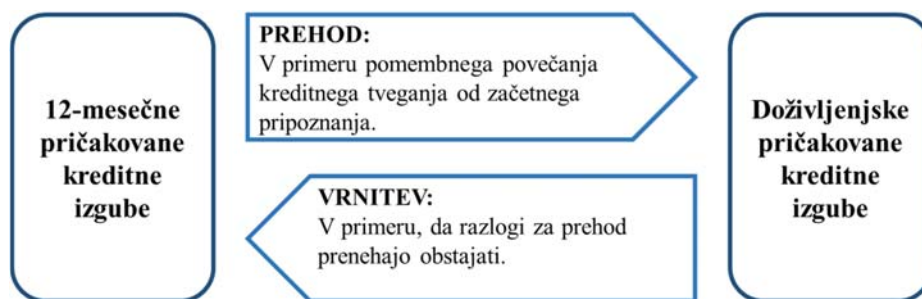
Podjetje bo moralo vsakoletno, ob pripravi računovodskih izkazov, za posamezen finančni instrument, ki se mu kreditno tveganje od začetnega pripoznanja ni pomembno povečalo, izmeriti popravek vrednosti za pričakovano izgubo. Znesek popravka je enak **pričakovanim kreditnim izgubam v 12-mesečnem obdobju**. Te izgube so enake deležu pričakovanih kreditnih izgub v celotnem obdobju trajanja finančnega sredstva, predstavljajo pa pričakovane kreditne izgube zaradi dogodkov neplačila obveznosti iz finančnih sredstev, ki so možne v obdobju 12 mesecev po datumu poročanja (MSRP 9.B5.5.43).

Popravki vrednosti se pripoznavajo v višini pričakovanih 12-mesečnih kreditnih izgub vse do trenutka, ko se pomembno poveča kreditno tveganje, glede na začetno pripoznanje. V tem primeru mora podjetje začeti pripoznavati popravke vrednosti v višini **pričakovanih**

doživljenjskih kreditnih izgub. Ocena torej temelji na znatnih povečanjih neplačila od začetnega pripoznanja in ne na dokazih, da ima finančno sredstvo na datum poročanja poslabšano kreditno kakovost, ali da je dejansko prišlo do neplačila. Pri metodah ugotavljanja pomembne spremembe kreditnega tveganja morajo podjetja upoštevati značilnosti finančnega sredstva (ali skupine finančnih instrumentov) in pretekle vzorce neplačil pri primerljivih finančnih instrumentih. Ob tem je spremembo tveganja neplačila potrebno gledati relativno: enaka absolutna sprememba tveganja neplačila je v relativnem smislu višja (pomembnejša) pri finančnem instrumentu z nižjim začetnim tveganjem neplačila, kot pri tistem z višjim začetnim tveganjem neplačila (MSRP 9.B5.5.43).

Pri ocenjevanju spremembe kreditnega tveganja skozi čas, ni dovolj samo spremljanje absolutnega tveganja neplačila, ampak je potrebno upoštevati tudi trajanje finančnega sredstva (MSRP 9.B5.5.9). Tako ni nujno, da ni nastala pomembna sprememba kreditnega tveganja, če je tveganje neplačila finančnega sredstva, s trajanjem na primer 10 let, ob začetnem pripoznanju enako, kot na primer čez 5 let (MSRP 9.B5.5.10). Običajno se namreč tveganje neplačila, ob nespremenjenem kreditnem tveganju, skozi obdobje trajanja zmanjšuje. To pomeni, da bo za to, da je sprememba kreditnega tveganja pomembna, potrebna večja absolutna sprememba tveganja za sredstva, ki so že ob pripoznanju imela visoko tveganje. In obratno, za finančna sredstva, ki so ob pripoznanju imela majhno kreditno tveganje, bo potrebna manjša absolutna sprememba kreditnega tveganja, da bo sprememba pomembna (MSRP 9.B5.5.11).

Slika 6: Prehodi v modelu pričakovanih kreditnih izgub

Vir: KPMG (2014, str. 66).

Kot je prikazano v sliki 6, je model pričakovanih kreditnih izgub simetričen. Tako se v trenutku, ko podjetje, na podlagi lastne definicije, ugotovi pomembno povečanje kreditnega tveganja za finančno sredstvo začne namesto pričakovanih 12-mesečnih kreditnih izgub, pripoznavati doživljenjske pričakovane kreditne izgube. Na dan poročanja, ko podjetje ugotovi, da niso več izpolnjeni pogoji za pripoznavanje doživljenjskih kreditnih izgub, mora ponovno začeti pripoznavati pričakovane 12-mesečne kreditne izgube.

V tem delu standard ne poda jasne opredelitve, kdaj nastane pomembna sprememba kreditnega tveganja za posamezno finančno sredstvo in zahteva od posameznega podjetja, da to samo opredeli. To pa prinaša novo računovodsko oceno, ki jo bo moralo izdelati podjetje in bo drugačno od podjetja do podjetja, zaradi česar bo potrebno pri analiziranju računovodskih izkazov posamezne družbe, posebno finančnih institucij, več časa nameniti analiziranju predpostavk za pripravo računovodske ocene.

2.4 Prikaz računovodske obravnave obveznice skladno z MSRP 9

V zavarovalnicah so ene najbolj pomembnih finančnih naložb obveznice, ki na 31.12.2016 predstavljajo 71,6 % (AZN, 2017) vseh finančnih naložb slovenskih zavarovalnic. Zato je v nadaljevanju prikazana računovodska obravnava prikaza obveznice, če bi bila razvrščena v posamezno skupino merjenja: po pošteni vrednosti preko izkaza poslovnega izida, po pošteni vrednosti preko izkaza drugega vseobsegajočega donosa ali po odplačni vrednosti. Pri razvrščanju, pri katerem se izračunavajo pričakovane kreditne izgube sta uporabljena dva scenarija, pri čemer prvi prikazuje ugotavljanje kreditnih izgub na podlagi pričakovanih izgub v enem letu, drugi pa na podlagi pričakovanih doživljenjskih izgub.

2.4.1 Predstavitev obveznice in uporabljene predpostavke

V analizi je obravnavan nakup, vrednotenje in prodaja 1.000 lotov 20-letne obveznice, ki jo je Republika Slovenija izdala 25.03.2015, v skupni nominalni vrednosti 1mio EUR. Skupna vrednost celotne izdaje obveznice sicer znaša 2,25 milijarde EUR. Podrobnejši podatki o obveznici so predstavljeni v tabeli 6.

Tabela 6: Predstavitev obveznice RS74

Naziv obveznice	SLOREP 1 1/2 03/25/35
ISIN ⁵ koda	SI0002103487
Izdajatelj	Republika Slovenija
Datum zapadlosti	25.03.2035
Datum izplačila kupona	Letno, 25.3.
Kuponska obrestna mera	1,50 %
Bonitetna ocena izdajatelja	A+
Bonitetna hiša	Standard and Poor's

Vir: Ministrstvo za finance (2018a).

Za potrebe prikaza obravnave obveznice so bile uporabljene tudi določene predpostavke. Prva predpostavka se nanaša na datum nakupa in datum prodaje obveznice. Za datum nakupa se predpostavlja 30.6.2017 in prodaja na 30.4.2018. S tem so bili v analizo zajeti

⁵ Mednarodna identifikacijska številka vrednostnega papirja (ang. International Securities Identification Number).

vsi poslovni dogodki v zvezi z njo (tudi vrednotenje na datum priprave računovodskih izkazov in prejem kupona). Druga predpostavka so uporabljanje cene za vrednotenje. Za potrebe vrednotenja so bili uporabljeni uradni zapiralni tečaji na datum transakcije oziroma na datum vrednotenja, ki je bila na portalu Finanzen.net objavljena na 30.5.2018. Razen v poslabšanem scenariju je tečaj teoretičen in zasnovan tako, da odraža reakcijo trga na padec bonitete. Pri nakupu so upoštevani tudi stroški nakupa v višini 100 EUR, ki povečujejo nabavno vrednost finančne naložbe.

Tabela 7: Predpostavke o datumih transakcij in cenah transakcije

Datum nakupa	30.6.2017
Tečaj na datum nakupa	93,78 %
Stroški nakupa	100 EUR
Datum vrednotenja	31.12.2017
Tečaj na datum vrednotenja (osnovni scenarij)	98,69 %
Tečaj na datum vrednotenja (poslabšan scenarij)	75 %
Datum prodaje	30.4.2018
Tečaj na datum prodaje (osnovni scenarij)	97,67 %
Tečaj na datum prodaje (poslabšan scenarij)	60 %

Vir: Finanzen.net (2018) in lastno delo.

V drugem sklopu so uporabljene predpostavke za izračunavanje pričakovanih kreditnih izgub. Pri kasnejšem merjenju obveznice v skupini po pošteni vrednosti preko drugega vseobsegajočega donosa in merjenih po odplačni vrednosti sta prikazana dva scenarija. Prvi scenarij (osnovni scenarij) temelji na predpostavki, da se kreditno tveganje obveznice od začetnega pripoznanja ni pomembno povečalo, zato se zanjo vse od začetnega pripoznanja do odprave pripoznanja (prodaje obveznice) ugotavljajo pričakovane enoletne kreditne izgube.

Za verjetnost neplačila so uporabljene uteži, ki jih kot možnost neplačila v enem letu objavlja portal Bloomberg (prikazano v tabeli 8). Za potrebe izračunavanja verjetnosti neplačila je bila uporabljena bonitetna ocena izdajatelja obveznice, ki jo je na 16.06.2017 podala mednarodna bonitetna hiša Standard and Poor's in je znašala »A+«, s stabilnimi obeti (Ministrstvo za finance, 2018b). V primeru neplačila je predpostavljena teoretična izguba v višini 70 % vrednosti pogodbenega denarnega. V praksi bodo morale zavarovalnice same, na podlagi historičnih podatkov, oceniti kakšen je ta odstotek.

V drugem scenariju (poslabšan scenarij) je predpostavljeno, da se je bonitetna ocena Republike Slovenije od začetnega pripoznanja na 30.6.2017, ko so se še ugotavljale enoletne kreditne izgube do 31.12.2017, znižala za pet bonitetnih ocen na »BBB-«. To je povzročilo pomembno povečanje kreditnega tveganja, zato so se pričele izračunavati doživljenjske kreditne izgube. Zaradi povečanja tveganja neplačila je predpostavljeno povečanje zahtevane donosnosti obveznice, kar povzroči padec borznega tečaja obveznice na 75 % (gre za teoretično oceno). Zaradi znižanja bonitetne ocene, je predpostavljeno

povečanje verjetnosti neplačila na 10 % (lastna predpostavka). Izguba ob neplačilu pa je enaka, kot pri ugotavljanju pričakovanih enoletnih kreditnih izgub (70 %).

Tabela 8: Verjetnost neplačila v enem letu glede na bonitetno oceno vrednostnega papirja

Bonitetna ocena	Minimalna verjetnost neplačila	Maksimalna verjetnost neplačila	Tehtano povprečje
AAA	0,0000 %	0,0020 %	0,0010 %
AA+	0,0020 %	0,0040 %	0,0030 %
AA	0,0040 %	0,0080 %	0,0060 %
AA-	0,0080 %	0,0152 %	0,0116 %
A+	0,0152 %	0,0286 %	0,0219 %
A	0,0286 %	0,0529 %	0,0408 %
A-	0,0529 %	0,0960 %	0,0745 %
BBB+	0,0960 %	0,1715 %	0,1338 %
BBB	0,1715 %	0,3000 %	0,2358 %
BBB-	0,3000 %	0,5200 %	0,4100 %
BB+	0,52 %	0,88 %	0,70 %
BB	0,88 %	1,50 %	1,19 %
BB-	1,50 %	2,40 %	1,95 %
B+	2,40 %	4,00 %	3,20 %
B	4,00 %	6,00 %	5,00 %
B-	6,00 %	10,00 %	8,00 %
CCC	10,00 %	15,00 %	12,50 %
CC	15,00 %	22,00 %	18,50 %
C	22,00 %	30,00 %	26,00 %

Vir: Bloomberg (2018).

Model pričakovanih kreditnih izgub v računovodske izkaze prinaša pomembno računovodsko oceno, ki bo zmanjšala primerljivost računovodskih izkazov različnih družb. Finančni odhodki iz oslabitev, ki izhajajo iz pričakovanih kreditnih izgub bodo lahko za isti vrednostni papir med družbami pomembno drugačni. Višina oslabitve bo pri istem vrednostnem papirju odvisna od več dejavnikov, ki vplivajo na vrednotenje v modelu pričakovanih kreditnih izgub:

- Datum nakupa – npr. družba, ki bo kupila vrednostni papir z visoko bonitetno oceno ob izdaji, bo morala ob pomembnem padcu bonitetne ocene priznati v modelu kreditnih izgub doživljenjske pričakovane izgube, med tem ko bi lahko druga družba, ki bi vrednostni papir kupila po znižanju bonitete, zanj izračunavala enoletne pričakovane kreditne izgube.
- Efektivne obrestne mere (EOM) – kot diskontna stopnja, za diskontiranje predvidenih denarnih tokov se uporablja EOM in ne npr. tržna obrestna mera primerljivih obveznic. Na višino EOM imajo vpliv datum nakupa, nakupna cena in stroški, ki so povezani z nakupom.

- Določitve verjetnosti neplačila in izgube ob neplačilu – to sta dve do predpostavki, ki jih družbe določajo same in bistveno vplivajo na znesek pričakovanih kreditnih izgub.
- Makroekonomskih pričakovanj, ki jih v model vključi posamezna družba in lahko izhajajo iz različnih virov (Urad za makroekonomske analize in razvoj, Banke Slovenije, Evropske komisije, Mednarodnega denarnega sklada, ...).

Pričakovane kreditne izgube se v vseh načinih merjenja izkazujejo v izkazu poslovnega izida, med tem, ko se sprememba poštene vrednosti pri obveznicah, merjenih po poštenu vrednosti preko drugega vseobsegajočega donosa, izkazuje v drugem vseobsegajočem donosu. V tem primeru bi se ob pomembnem povečanju kreditnega tveganja zgodilo:

- Znižanje poštene vrednosti obveznice, kar se pripozna v drugem vseobsegajočem donosu. Padeč tržne vrednosti bi bil posledica višje zahtevane donosnosti, ki bi jo za prevzeto tveganje ob nakupu vrednostnega papirja zahtevali investitorji.
- Zvišanje oslabitve, saj bi se pričele ugotavljati doživljenjske kreditne izgube. Te odražajo predvsem kreditno tveganje obveznice in s tveganjem povezano neplačilo pogodbениh denarnih tokov, ki se diskontirajo s prvotno efektivno obrestno mero.

Družbe bodo v modelu pričakovanih (enoletnih in doživljenjskih) kreditnih izgub izvajale skupinsko vrednotenje obveznic. Tako oslabitev posamezne obveznice ne bo odražala specifičnega dogajanja z izdajateljem, ampak splošne predpostavke modela za skupino podobnih obveznic. Model za diskontiranje denarnih tokov uporablja tudi drugačno diskontno stopnjo, kot jo uporablja trg. Med tem, ko so v modelu denarni tokovi diskontirani z efektivno obrestno mero, izračunano ob začetnem pripoznanju, pa trg uporablja diskontno stopnjo, ki vključuje več faktorjev. Kot faktorji za določitev tržne zahtevane donosnosti se uporabljajo: netvegana obrestna mera, pribitek za kreditno tveganje (tveganje neplačila), pribitek za likvidnostno tveganje, pribitek za obrestno tveganje (tveganje dviga/padca obrestnih mer v prihodnje), pribitek ali diskont za inflacijska pričakovanja in premija za obdavčitev (v primeru, da dobički od državnih obveznic niso obdavčeni od podjetniških pa so – v tem primeru bi bil pri podjetniških obveznicah zahtevan tudi pribitek za davek).

Tako višina pripoznanih kreditnih izgub, ker ne odraža tržnih in kreditnih tveganj povezanih s posameznim dolžnikom, ne bo nikoli enaka tržnim pričakovanjem, ki jih imajo investitorji ob določitvi cene, ki so jo pripravljeni plačati za nakup obveznice in za prevzem vseh tveganj, povezanih z njo.

2.4.1.1 Izračun efektivne obrestne mere

Efektivna obrestna mera je, kot navaja MSRP 9 v prilogi A, »mera, ki natančno diskontira ocenjena prihodnja denarna plačila ali prejemke v pričakovanem obdobju trajanja finančnega sredstva na bruto knjigovodsko vrednost finančnega sredstva. Pri izračunavanju efektivne obrestne mere mora podjetje oceniti pričakovane denarne tokove ob upoštevanju

vseh pogodbenih pogojev finančnega instrumenta (predčasno odplačilo, podaljšanje, odkup in podobne možnosti), pri čemer pa ne sme upoštevati pričakovanih kreditnih izgub.«

V primeru obravnavane obveznice so kot denarni tokovi upoštevani:

- nabavna vrednost (kot odliv) v višini 941.886,3 EUR, ki jo sestavljajo nabavna vrednost glavnice (937.800 EUR), natečene obresti ob nakupu (3.986,3 EUR) in predpostavljeni stroški nakupa v višini 100 EUR,
- prejeti kuponi po fiksni kuponski obrestni meri (1,5 % letno) v višini 15.000 EUR in
- glavnica ob koncu trajanja obveznice v višini 1.000.000 EUR.

Tabela 9: Izračun efektivne obrestne mere

Datum denarnega toka	Denarni tok
30.06.2017	-941.886,3
25.03.2018	15.000,0
25.03.2019	15.000,0
25.03.2020	15.000,0
:	:
25.03.2034	15.000,0
25.03.2035	1.015.000,0
Efektivna obrestna mera	1,91 %

Vir: Lastno delo.

Efektivna obrestna mera je nato izračunana kot notranja stopnja donosa zgoraj opisanih denarnih tokov, kar znaša 1,91 %.

2.4.1.2 Izračun odplačne vrednosti

V tabeli 9 so prikazani izračuni odplačne vrednosti in višine drugega vseobsegajočega donosa po posameznem scenariju na datum nakupa obveznice, datum bilance stanja in na datum odprave pripoznanja analiziranega finančnega sredstva.

Obresti po efektivni obrestni meri (EOM) so izračunane, kot je prikazano v enačbi (2):

$$Obresti\ po\ EOM_t = odplačna\ vrednost_{t-1} \times EOM \times \frac{\text{število dni}_{(t-(t-1))}}{365} \quad (2)$$

Na drugi strani so obresti po kuponski obrestni meri izračunane, kot:

$$Obresti\ po\ KOM_t = nominalna\ vrednost \times KOM \times \frac{\text{število dni}_{(t-(t-1))}}{365} \quad (3)$$

Razlika med obrestmi po efektivni in kuponski obrestni meri je prikazana v tabeli 9 v stolpcu »Razlika«. Pri izračunu odplačne vrednosti se nato ta razlika med efektivno in

kuponsko obrestno mero prišteje k odplačni vrednosti v preteklem obdobju. Na ta način je izračunana odplačna vrednost v posameznem obdobju. Na primer na 31.12.2017 je pri osnovnem scenariju razlika med obrestmi po efektivni in kuponski obrestni meri znašala 1.498 EUR. Ta znesek je bil prištet k odplačni vrednosti ob začetnem pripoznanju (937.900 EUR). Skupna vsota predstavlja odplačno vrednost na 31.12.2017 v višini 939.398 EUR.

Tabela 10: Izračun odplačne vrednosti po osnovnem scenariju

Datum vrednotenja	Obresti po EOM	Obresti po KOM ⁶	Razlika	Odplačna vrednost	Poštena vrednost	DVD	Natečene obresti
a) Osnovni scenarij							
30.06.2017	0	0	0	937.900	937.900	0	3.986
31.12.2017	9.060	7.562	1.498	939.398	986.900	47.502	11.548
30.04.2018	5.917	4.932	985	940.383	976.700	36.317	1.479
b) Poslabšan scenarij							
30.06.2017	0	0	0	937.900	937.900	0	3.986
31.12.2017	9.060	7.562	1.498	939.398,3	750.000	-189.398	11.547,9
30.04.2018	5.917	4.932	985	940.383	600.000	-340.383	1.479

Vir: Lastno delo.

2.4.2 Prikaz merjenja po posamezni skupini merjenja

2.4.2.1 Merjenje po pošteni vrednosti preko izkaza poslovnega izida

Prva možna skupina merjenja obveznic je **merjenje po pošteni vrednosti preko izkaza poslovnega izida**. Standard v tem primeru ne zahteva ugotavljanja pričakovanih kreditnih izgub, ampak je knjigovodska vrednost obveznice na vsak datum bilance stanja enaka njeni pošteni vrednosti. V tabeli 11 so tako prikazani nakup 1.000 lotov obveznice po ceni 93,78 % na 30.6.2017. Tako nabavna vrednost obveznice znaša 937.900 EUR, saj so prišteti še stroški nakupa v vrednosti 100 EUR.

Ob tem so prikazane še natečene obresti, ki predstavljajo sorazmerni delež letnih obresti od datuma prejetja zadnjega kupona na 25.3.2017 do datuma nakupa. Natečene obresti se navadno pri sklepanju posla prištejejo k pošteni vrednosti in so sestavni del nabavne vrednosti. Do kupona je namreč upravičen samo imetnik obveznice na datum, ko kupon zapade. Natečene obresti so ob nakupu znašale 3.986,3 EUR.

Nato sledi prevrednotenje na pošteno vrednost na datum priprave bilance stanja, to je 31.12.2017, ko je poštena vrednost naložbe narasla na 986.900 EUR. Na ta dan so natečene

⁶ KOM = kuponska obrestna mera

obresti znašale 11.547,9 EUR, skupna knjigovodska vrednost obveznice tako znaša 998.447,9 EUR.

Ob zapadanju kupona (25.3.2018) se v računovodskih izkazih pripozna samo prejemek denarja in zmanjša vrednost natečenih obresti. Nato je 30.4.2018 sledila prodaja obveznice po ceni 97,67 %, zaradi česar je ob prodaji realizirana izguba v višini 11.185,0 EUR, kar je posledica padca tečaja obveznice na borzi od 31.12.2017 do datuma prodaje. Izguba je bila pripoznana v izkazu poslovnega izida. Za obdobje v letu 2018 so bili pripoznani tudi prihodki od obresti v višini 5.916,5 EUR.

Tabela 11: Prikaz računovodske obravnave obveznice, merjene po pošteni vrednosti preko poslovnega izida

	Breme	Dobro
30.6.2017 (nakup obveznice)		
Finančna naložba (glavnica)	937.900,0	
Finančna naložba (natečene obresti)	3.986,3	
Denar		941.886,3
31.12.2017 (prevrednotenje)		
Finančna naložba (glavnica)	49.000,0	
Finančni prihodki – prevrednotenje na PV		47.501,7
Finančna naložba (natečene obresti)	7.561,6	
Finančni prihodki – obresti		9.060,0
25.3.2018 (prejet kupon)		
Denar	15.000,0	
Finančna naložba (natečene obresti)		15.000,0
30.4.2018 (prodaja obveznice)		
Finančna naložba (glavnica)		986.900,0
Finančna naložba (natečene obresti)	4.931,5	1.479,5
Denar	978.179,5	
Finančni prihodki – obresti		5.916,5
Finančni odhodki – izguba ob prodaji	11.185,0	

Vir: Lastno delo.

2.4.2.2 Merjenje po pošteni vrednosti preko drugega vseobsegajočega donosa

Učinki merjenja sredstev iz skupine, merjene preko drugega vseobsegajočega donosa, so odvisni od tega ali gre za dolžniške ali lastniške vrednostne papirje. Značilnosti merjenja **lastniških vrednostnih papirjev** v tej skupini so naslednje (KPMG, 2015b):

- dividende so pripoznane v izkazu poslovnega izida,
- spremembe poštene vrednosti so izkazane v drugem vseobsegajočem donosu,
- slabitve finančnih sredstev niso pripoznane v izkazu poslovnega izida in

- dobički in izgube, ki nastanejo pri odpravi pripoznanja, se ne smejo prenesti v izkaz poslovnega izida, vendar ostanejo znotraj kapitala in se lahko prerazvrstijo med posameznimi postavkami.

Pri **dolžniških vrednostnih papirjih**, kot je obravnavana obveznica, se učinki merjenja izkazujejo (MSRP 9.5.7.10):

- obrestni prihodki, slabitve in tečajne razlike so pripoznani v izkazu poslovnega izida (enako kot učinki merjenja sredstev, vodenih po odplačni vrednosti),
- ostali dobički in izgube so pripoznani v drugem vseobsegajočem donosu in
- ob odpravi pripoznanja se kumulirani dobički ali izgube iz drugega vseobsegajočega donosa pripoznajo v izkazu poslovnega izida.

Druga skupina merjenja finančnih naložb je torej **merjenje po pošteni vrednosti preko drugega vseobsegajočega donosa**. V tem primeru se za dolžniške vrednostne papirje uporablja model pričakovanih kreditnih izgub, zato sta v nadaljevanju predstavljena dva scenarija.

a) Osnovni scenarij

V osnovnem scenariju družba na vsak datum bilance stanja (na 31.12.) in ob začetnem pripoznanju ugotavlja pričakovane enoletne kreditne izgube. Ob začetnem pripoznanju je nabavna vrednost obveznice znašala 941.886,3 EUR, od tega je znašala vrednost glavnice 937.900,0 EUR, vrednost natečenih obresti pa 3.986,3 EUR. Ob začetnem pripoznanju so bile izračunane in izkazane tudi pričakovane kreditne izgube v enem letu. Pripoznane so bile direktno v izkazu poslovnega izida v višini 166,2 EUR.

Na datum priprave letnih računovodskih izkazov na 31.12.2017 sta se zgodila dva poslovna dogodka: prevrednotenje na novo pošteno vrednost in nov izračun pričakovanih kreditnih izgub. Končni rezultat obeh poslovnih dogodkov je, da je knjigovodska vrednost obveznice na ta dan znašala 998.280,9 EUR.

Nova poštena vrednost obveznice je na datum bilance stanja znašala 998.447,9 EUR. Od tega je poštena vrednost glavnice znašala 986.900,0 EUR, vrednost natečenih obresti pa 11.547,9 EUR. Učinek prevrednotenja (razlika med pošteno vrednostjo obveznice in odplačno vrednostjo, ki je bila izračunana na podlagi prvotne efektivne obrestne mere, izračunane ob začetnem pripoznanju) se je pripoznal v drugem vseobsegajočem donosu v višini 47.501,7 EUR.

Na novo se je tudi ugotavljalo, ali se je kreditno tveganje od začetnega pripoznanja pomembno povečalo, kar bi pomenilo prehod v skupino ugotavljanja doživljenjskih kreditnih izgub. V osnovnem scenariju predpostavljamo, da se to ni zgodilo. Tako družba še naprej ugotavlja pričakovane enoletne kreditne izgube. Nov izračun je pokazal, da znašajo nove pričakovane kreditne izgube 167,0 EUR, zaradi česar se je na novo oblikoval

manjši popravek v višini 0,8 EUR. Dodatno oblikovan popravek je bil pripoznan v izkazu poslovnega izida.

Ob odpravi pripoznanja obveznice se ugotovi realiziran dobiček v višini 36.483,6 EUR in se v celoti prenese v izkaz poslovnega izida, saj MSRP 9 določa, da se dobički in izgube pri prodaji dolžniških vrednostnih papirjev prenesejo v izkaz poslovnega izida. Ob tem v letu 2018 nastanejo še prihodki od obresti v višini 5.916,5 EUR. Torej skupni vpliv na izkaz poslovnega izida v letu 2018 znaša 42.400,2 EUR.

Tabela 12: Prikaz računovodske obravnave obveznice, merjene po pošteni vrednosti preko drugega vseobsegajočega donosa – osnovni scenarij

	Breme	Dobro
30.6.2017 (nakup obveznice)		
Denar		941.886,3
Finančna naložba (glavnica)	937.900,0	
Finančna naložba (natečene obresti)	3.986,3	
Finančna naložba (popravek vrednosti)		166,2
Finančni odhodki – oslabitve	166,2	
31.12.2017 (prevrednotenje)		
Finančna naložba (glavnica)	49.000,0	
Finančna naložba (popravek vrednosti)		0,8
Kapital (drug vseobsegajoč donos)		47.501,7
Finančna naložba (natečene obresti)	7.561,6	
Finančni odhodki – oslabitve	0,8	
Finančni prihodki – obresti		9.060,0
25.3.2018 (prejet kupon)		
Denar	15.000,0	
Finančna naložba (natečene obresti)		15.000,0
30.4.2018 (prodaja obveznice)		
Finančna naložba (glavnica)		986.900,0
Finančna naložba (natečene obresti)	5.916,5	1.479,5
Finančna naložba (popravek vrednosti)	167,0	
Kapital (drug vseobsegajoč donos)	46.516,6	
Denar	978.179,5	
Finančni prihodki – obresti		5.916,5
Finančni prihodki – dobiček ob prodaji		36.483,6

Vir: Lastno delo.

b) Poslabšan scenarij

Drugi scenarij za merjenje obveznice preko drugega vseobsegajočega donosa je poslabšan scenarij. V tem scenariju je predpostavljen padec bonitetne ocene izdajatelja vrednostnega papirja, kar je povzročilo spremembo pri merjenju na datum bilance stanja na 31.12.2017, glede na osnovni scenarij. Poslovni dogodki ob začetnem pripoznanju so enaki kot pri

osnovnem scenariju, kar pomeni, da je knjigovodska vrednost znašala 941.886,3 EUR. Knjigovodsko vrednost sestavljajo: poštena vrednost glavnice v višini 937.900,0 EUR, natečene obresti v višini 3.986,3 EUR in pričakovane enoletne kreditne izgube v višini 166,2 EUR.

Družba je na datum priprave bilance stanja na novo ocenila, ali se je kreditno tveganje od začetnega pripoznanja pomembno povečalo. V tem primeru, ko je predpostavljen padec bonitetne ocene za 5 stopenj, je ocenila, da se je kreditno tveganje pomembno povečalo, zato je obveznico uvrstila v skupino finančnih sredstev, za katere se ugotavljajo doživljenjske kreditne izgube.

Tabela 13: Prikaz računovodske obravnave obveznice, merjene po pošteni vrednosti preko drugega vseobsegajočega donosa – poslabšan scenarij

	Breme	Dobro
30.6.2017 (nakup obveznice)		
Denar		941.886,3
Finančna naložba (glavnica)	937.900,0	
Finančna naložba (natečene obresti)	3.986,3	
Finančna naložba (popravek vrednosti)		166,2
Finančni odhodki – oslabitve	166,2	
31.12.2017 (prevrednotenje)		
Finančna naložba (glavnica)		187.900,0
Finančna naložba (popravek vrednosti)		76.089,4
Kapital (drug vseobsegajoč donos)	189.398,7	
Finančna naložba (natečene obresti)	7.561,6	
Finančni odhodki – oslabitve	76.089,0	
Finančni prihodki – obresti		9.060,0
25.3.2018 (prejet kupon)		
Denar	15.000,0	
Finančna naložba		15.000,0
30.4.2018 (prodaja obveznice)		
Finančna naložba (glavnica)		750.000,0
Finančna naložba (natečene obresti)	5.916,5	1.479,5
Finančna naložba (popravek vrednosti)	76.255,6	
Kapital (drug vseobsegajoč donos)		189.398,7
Denar	601.479,5	
Finančni prihodki – obresti		5.916,5
Finančni prihodki – izguba ob prodaji	263.143,2	

Vir: Lastno delo.

Zaradi padca poštene vrednosti obveznice na 750.000,0 EUR (zaradi predpostavke, da se je tržni tečaj znižal na 75 %, zaradi poslabšanja kreditne ocene države, zaradi česar so investitorji zahtevali višji donos) se je na drugi strani oblikoval negativen znesek v višini 189.398,7 EUR v drugem vseobsegajočem donosu, ki je postavka znotraj kapitala. Na drugi strani se je zmanjšala knjigovodska vrednost glavnice iz 937.900,0 EUR na 750.000,0 EUR.

Obveznica je bila zaradi pomembnega povečanja kreditnega tveganja prerazvrščena v skupino, za katero se ugotavlja doživljenjske kreditne izgube. Ugotovljene so bile pričakovane kreditne izgube v višini 76.255,6 EUR. Na dan 31.12.2017 je bilo pripoznanih popravkov že za 166,2 EUR, zato so bile v izkazu poslovnega izida na novo pripoznane izgube v višini 76.089,0 EUR.

Na datum prodaje je v tem primeru predpostavljen tržni tečaj v višini 60 %. Tako je transakcijska cena ob prodaji znašala 601.479,5 EUR (od tega 1.479,5 EUR natečenih obresti). Ob odpravi pripoznanja na 30.4.2018 je bila v izkaz poslovnega izida prenesena tudi izguba iz drugega vseobsegajočega donosa. Celotna izguba ob prodaji, ki je bila pripoznana v izkazu poslovnega izida je znašala 263.143,2 EUR.

2.4.2.3 Merjenje finančnih sredstev po odplačni vrednosti

Novost, ki jo prinaša MSRP 9 v primerjavi z MRS 39, je možnost prodaje finančnega sredstva, razvrščenega v skupino po odplačni vrednosti. MRS 39 je namreč prepovedoval prodaje finančnih sredstev, razvrščenih v skupino naložb v posesti do zapadlosti. Primeri prodaj, ki jih dovoljuje MSRP 9 so (KPMG, 2015b):

- prodaja zaradi povečanega kreditnega tveganja finančnega sredstva, zato podjetje proda finančno sredstvo, saj le to ne dosega več kreditnih kriterijev, ki jih določa dokumentirana naložbena politika. Podjetje lahko tudi ob odsotnosti takšne politike na druge načine dokaže, da je do prodaje prišlo zaradi povečanja kreditnega tveganja;
- prodaje niso pogoste, četudi so velike vrednosti ali so prodaje zanemarljive vrednosti, tako posamično kot skupaj, tudi če so pogoste ali
- prodaja finančnega sredstva blizu dospelosti, prihodki od prodaje pa so približno enaki prejemkom iz naslova preostalih pogodbenih denarnih tokov.

Tretja skupina merjenja, ki jo dovoljuje MSRP 9, je **merjenje finančnih sredstev po odplačni vrednosti**. Tudi pri tem merjenju sta za prikaz različnosti merjenja slabitev prikazana dva scenarija merjenja. V osnovnem scenariju je obravnavana državna obveznica, ki se ji od začetnega pripoznanja ni pomembno povečalo kreditno tveganje, zato se zanj ugotavljajo pričakovane enoletne kreditne izgube. Predpostavke o kreditnih izgubah so enake kot v tabelah 12 in 13. V primeru merjenja po odplačni vrednosti knjigovodska vrednost naložbe ni podvržena spremembam poštene vrednosti.

a) Osnovni scenarij

V osnovnem scenariju je predpostavljeno ugotavljanje enoletnih kreditnih izgub, ki se pripoznajo v izkazu poslovnega izida. Knjigovodska vrednost obveznice ob začetnem pripoznanju v tem primeru znaša 941.886,3 EUR. Knjigovodsko vrednost sestavljajo: poštena vrednost glavnice v višini 937.900,0 EUR, natečene obresti v višini 3.986,3 EUR in pričakovane enoletne kreditne izgube v višini 166,2 EUR.

Tabela 14: Prikaz računovodske obravnave obveznice, merjene po odplačni vrednosti – osnovni scenarij

	Breme	Dobro
30.6.2017 (nakup obveznice)		
Denar		941.886,3
Finančna naložba (glavnica)	937.900,0	
Finančna naložba (natečene obresti)	3.986,3	
Finančna naložba (popravek vrednosti)		166,2
Finančni odhodki – oslabitve	166,2	
31.12.2017 (prevrednotenje)		
Finančna naložba (glavnica)	1.498,3	
Finančna naložba (popravek vrednosti)		0,8
Finančni odhodki – oslabitve	0,8	
Finančna naložba (natečene obresti)	7.561,6	
Finančni prihodki – obresti		9.060,0
25.3.2018 (prejet kupon)		
Denar	15.000,0	
Finančna naložba		15.000,0
30.4.2018 (prodaja obveznice)		
Finančna naložba (glavnica)		940.383,4
Finančna naložba (natečene obresti)	5.916,5	1.479,5
Finančna naložba (popravek vrednosti)	167,0	
Denar	978.179,5	
Finančni prihodki – obresti		5.916,5
Finančni prihodki – dobiček ob prodaji		36.483,6

Vir: Lastno delo.

Na datum bilance stanja na 31.12.2017 znaša odplačna vrednost obveznice 939.398,3 EUR. Knjigovodska vrednost naložbe je na ta dan enaka odplačni vrednosti, zmanjšani za vrednost pričakovanih enoletnih izgub, ki so na ta dan ocenjene na 167,0 EUR. Ker je bila vrednost popravka že oblikovana v višini 166,2 EUR, se oblikuje samo dodatni popravek vrednosti v višini 0,8 EUR. V letu 2017 je pripoznanih 9.060,0 EUR prihodkov od obresti.

Ob predpostavki, da bi bila obveznica prodana na 30.4.2018 po ceni 97,67 % bi znašal dobiček od prodaje 36.483,6 EUR.

b) Poslabšan scenarij

V poslabšanem scenariju so poslovni dogodki ob začetnem pripoznanju na 30.6. enaki kot v osnovnem scenariju. Zaradi predpostavke o padcu bonitetne ocene Republike Slovenije ob merjenju pričakovanih kreditnih izgub na 31.12.2017 se pričnejo le te meriti za doživljenjsko obdobje trajanja obveznice in znašajo 76.255,2 EUR. Pripoznajo se v izkazu poslovnega izida za leto 2017. Knjigovodska vrednost obveznice na 31.12.2017 tako znaša 863.309,3 EUR. Knjigovodska vrednost je enaka odplačni vrednosti na datum merjenja, zmanjšani za višino pričakovanih kreditnih izgub.

Tabela 15: Prikaz računovodske obravnave obveznice, merjene po odplačni vrednosti – poslabšan scenarij

	Breme	Dobro
30.6.2017 (nakup obveznice)		
Denar		941.886,3
Finančna naložba (glavnica)	937.900,0	
Finančna naložba (natečene obresti)	3.986,3	
Finančna naložba (popravek vrednosti)		166,2
Finančni odhodki – oslabitve	166,2	
31.12.2017 (prevrednotenje)		
Finančna naložba (glavnica)	1.498,3	
Finančna naložba (popravek vrednosti)		76.089,0
Finančni odhodki – oslabitve	76.089,0	
Finančna naložba (natečene obresti)	7.561,6	
Finančni prihodki – obresti		9.060,0
25.3.2018 (prejet kupon)		
Denar	15.000,0	
Finančna naložba		15.000,0
30.4.2018 (prodaja obveznice)		
Finančna naložba (glavnica)		940.383,4
Finančna naložba (natečene obresti)	5.916,5	1.479,5
Finančna naložba (popravek vrednosti)	76.255,2	
Denar	601.479,5	
Finančni prihodki – obresti		5.916,5
Finančni odhodki – izguba ob prodaji	264.128,2	

Vir: Lastno delo.

Ob odpravi pripoznanja obveznice nastane izguba v višini 264.128,2 EUR. Prodajna vrednost na dan 30.4.2018 znaša 601.479,5 EUR, med tem ko knjigovodska vrednost na ta dan znaša 864.128,2 EUR. Knjigovodska vrednost je izračunana, kot odplačna vrednost v višini 940.383,36 EUR z odštetim popravkom vrednosti zaradi pričakovanih kreditnih izgub.

3 VPLIV NOVEGA MSRP 9 NA ZAVAROVALNICE

Za razumevanje vpliva in pomembnosti novega standarda na zavarovalnice je v nadaljevanju najprej predstavljena pomembnost finančnih naložb v poslovanju in računovodskih izkazih zavarovalnic, tako teoretično, kot tudi dejanski podatki za slovenski zavarovalni trg v letu 2016. Nato sledi analiza vpliva MSRP 9 na povečanje števila potrebnih presoj ob pripravi računovodskih izkazov, na strukturo računovodskih izkazov in obveznih razkritij v letnem poročilu in na poslovanje zavarovalnic. Ob koncu poglavja sta predstavljena sprememba MSRP 9 zaradi sprejetja dopolnil k MSRP 4, ki ureja odlog začetka veljavnosti standarda za zavarovalnice in računovodenje v prehodnem obdobju in analiza razkritij pripravljenosti slovenskih zavarovalnic na spremembe standardov.

3.1 Finančne naložbe v zavarovalnicah

V zavarovalnicah so finančne naložbe pomembne iz več vidikov, ki so v nadaljevanju tudi podrobneje predstavljeni (po posamezni skupini zavarovanj):

- zagotavljanje kratkoročne in dolgoročne likvidnosti,
- financiranje prevzetih tveganj, ki jih zavarovalnica sprejme s sklenitvijo zavarovanj,
- doseganje dodatnih donosov zavarovalnice iz naslova upravljanja premoženja.

Za pomen finančnih sredstev v poslovanju zavarovalnic je potrebno najprej ločiti dve glavni skupini zavarovanj, ki jih sklepajo zavarovalnice, saj je pomembnost, struktura in ročnost finančnih naložb zavarovalnice odraz vrste zavarovanj, ki jih zavarovalnice sklepajo. Zakon o zavarovalništvu (ZZavar-1), UR. l. RS, št. 93/2015 v četrti točki 7. člena zavarovanja razvršča v dve skupini: življenjska zavarovanja in premoženjska zavarovanja. Ta delitev bo imela tudi pomemben vpliv pri nadaljnjem definiranju poslovnega modela v okviru MSRP 9, kot ga bo določilo poslovodstvo.

Pri **življenjskih zavarovanjih**, ki imajo izrazito dolgoročno komponento, zavarovalnica prevzema dolgoročne obveznosti, ki se kažejo v oblikovanju zavarovalno-tehničnih rezervacij kot bodočih obveznosti zavarovalnice iz naslova življenjskega zavarovanja. Prav zaradi dolgoročnosti obveznosti in potrebe po ustvarjanju konkurenčnih dobičkov pri varčevalni komponenti življenjskih zavarovanj življenjske zavarovalnice vlagajo svoja finančna sredstva v naložbe z dolgim trajanjem. Na ta način zavarovalnice izenačujejo dospelost sredstev in obveznosti. Vrednostni papirji, v katere vlagajo življenjske zavarovalnice, so predvsem obveznice, delnice in državni vrednostni papirji (Millon, Cornett & Sauners, 2014).

Pri življenjskih zavarovanjih je gotovost bodočih denarnih tokov večja. Zavarovalnice lahko na podlagi tablic smrtnosti z visoko verjetnostjo napovedujejo svoje bodoče obveznosti za primer smrti ali za druge škodne dogodke, prav tako pa so že ob sklenitvi zavarovanj znani denarni tokovi in obveznost zavarovalnice za primer, da v času trajanja

zavarovanja ni škodnega dogodka in zavarovalna pogodba doživi. Zavarovalnica tako ob sklenitvi pogodbe lahko predvidi denarne tokove za 10 ali več let iz naslova posamezne pogodbe.

V izkazu finančnega položaja življenjskih zavarovalnic se dolgoročnost bodočih obveznosti izkazuje tako, da je večina sredstev, ki so namenjena za pokrivanje teh bodočih obveznosti naložena v obliki dolgoročnih finančnih sredstev s fiksnimi donosi. Za ilustrativni primer so v tabeli 16, prikazane finančne naložbe, delež finančnih naložb v bilančni vsoti in kosmata obračunana premija za leto 2016 za največje slovenske zavarovalnice v posameznem segmentu glede na zbrano kosmato bruto premijo na 31.12.2016:

- kompozitna zavarovalnica: Zavarovalnica Triglav d.d.,
- zdravstvena (premoženjska) zavarovalnica: Vzajemna d.v.z.,
- življenjska zavarovalnica: NLB Vita d.d.

Tabela 16: Struktura izkaza finančnega položaja po vrsti zavarovalnic

<i>V tisoč EUR</i>	Zavarovalnica Triglav d.d.		Vzajemna, d.v.z.	NLB Vita d.d.
	Premoženjska zavarovanja	Življenjska zavarovanja		
Bilančna vsota	1.197.481	1.564.001	147.771	409.513
Finančne naložbe:	733.241	1.079.259	109.852	269.306
- v posojila in depozite	38.390	44.008	19.827	4.882
- v posesti do zapadlosti	0	168.984	6.173	25.926
- razpoložljive za prodajo	687.303	678.147	83.497	238.498
- po poštenu vrednosti skozi izkaz poslovnega izida	7.549	188.121	355	0
Sredstva zavarovancev, ki prevzemajo naložbeno tveganje	0	434.043	0	134.890
Delež finančnih naložb v celotnih sredstvih	61,2 %	96,8 %	74,3 %	98,7 %
Kosmata obračunana premija	422.860	170.269	275.696	63.845

Vir: Zavarovalnica Triglav (2018), Vzajemna zdravstvena zavarovalnica (2018) in NLB Vita (2018).

V tabeli 16 predstavljena struktura izkaza finančnega položaja analiziranih zavarovalnic. Izkaz finančnega položaja kompozitne zavarovalnice je razdeljen na premoženjski in življenjski del.

V strukturi izkaza finančnega položaja predstavljajo finančna sredstva najpomembnejši del aktive življenjske zavarovalnice (98,7 %) in področja življenjskih zavarovanj v kompozitni zavarovalnici (96,8 %). Finančna sredstva so pri tem razdeljena na sredstva zavarovancev,

ki prevzemajo naložbeno tveganje in na finančne naložbe. Ena od značilnosti življenjske zavarovalnice je tudi, da del finančnih sredstev poseduje v posesti do zapadlosti ravno zaradi predvidljivosti prihodnjih denarnih tokov.

Pri **premoženjskih zavarovanjih** je ročnost obveznosti iz naslova zavarovanj krajša, saj so premoženjska zavarovanja navadno kratkoročne narave, torej se zavarovalne pogodbe sklepajo za obdobje do enega leta. Premoženjske zavarovalnice imajo svoja finančna sredstva naložena v (Millon, Cornett & Sauners, 2014):

- dolgoročnih finančnih sredstvih, da, podobno kot pri življenjskih zavarovanjih, uravnavajo dospelost dolgoročnih pogodbenih obveznosti z dospelostjo sredstev;
- likvidnih finančnih sredstvih, saj so odlivi iz sklenjenih zavarovalnih pogodb bolj negotovi v primerjavi z življenjskimi zavarovanji. Zato je pomembno, da je v strukturi naložb več sredstev z relativno fiksnimi donosi in takšnih sredstev, za katere obstaja likviden trg, da jih je mogoče zlahka prodati z nizkimi transakcijskimi stroški.

Za razliko od življenjskih zavarovanj, kjer se lahko že na podlagi sklenjene zavarovalne pogodbe (za primer doživetja) ali na podlagi statističnih podatkov (za primer škodnega dogodka) z veliko verjetnostjo napove denarne tokove, je napovedovanje denarnih tokov iz naslova škod veliko težje. Ob sklenitvi zavarovanja zavarovalnica ne ve, ali bo iz naslova sklenjene zavarovalne pogodbe morala izplačati škodo ali iz naslova pogodbe ne bo nobenega denarnega toka.

Kot je razvidno iz tabele 16, je delež naložb v bilančni vsoti nižji pri premoženjskem segmentu kompozitne zavarovalnice (61,2 % premoženjske aktive) in premoženjske zavarovalnice (74,3 % celotne aktive) kot pri življenjskih zavarovalnicah, kjer se ta odstotek giblje okoli 97 % celotne aktive. Večina finančnih sredstev je bila razvrščenih v skupino, razpoložljivo za prodajo. S tem zavarovalnice zagotavljajo večjo likvidnost v primeru potrebe po izplačilu večje škode, ki ni pozavarovana in bi zavarovalnica nosila celotno zavarovalno tveganje.

Velik vpliv na pojmovanje pomembnosti finančnih sredstev v zavarovalnicah pa je prinesla tudi nova zakonodaja s področja zavarovalništva. Solventnost 2 je za zavarovalnice prinesla nov način izračunavanja potrebnega kapitala, za pokrivanje vseh tveganj, ki so jim zavarovalnice izpostavljene. Struktura naložb ima pomemben vpliv na izračunavanje kapitalске ustreznosti, saj je eden izmed modulov standardne formule, ki jo določa Uredba, modul tržnega tveganja. V tem modulu je višina zahtevanega kapitala, ki ga mora zavarovalnica imeti, da zagotovi kapitalskim zahtevam, odvisna od:

- vrste naložbe, ki jo ima zavarovalnica v portfelju (delnica, obveznica, posojilo, nepremičnina, depozit, ...),
- vrste izdajatelja, saj so kapitalске zahteve nižje za vrednostne papirje, katerih izdajatelj je država, in višje za vrednostne papirje, katerih izdajatelj so podjetja ali posamezniki,

- izpostavljenosti do posameznega izdajatelja – ko izpostavljenost do posameznega izdajatelja preseže določen prag, se namreč začne večati kapitalska zahteva za izpostavljenosti do tega izdajatelja,
- bonitete izdajatelja – nižja boniteta izdajatelja vrednostnega papirja prinaša višjo zahtevo po kapitalu,
- borze, na kateri kotirajo lastniški vrednostni papirji – kapitalska zahteva je nižja za tiste vrednostne papirje, ki kotirajo na reguliranih trgih v državah članicah Evropskega gospodarskega prostora (EGP) ali Organizacije za gospodarsko sodelovanje in razvoj (OECD).

3.2 Finančne naložbe v slovenskih zavarovalnicah

Po podatkih Banke Slovenije (2018) je bil delež finančnih sredstev zavarovalnic in pokojninskih skladov v finančnih sredstvih vseh finančnih družb v Sloveniji (2016: 14 %) na podobni ravni, kot je znašal ta delež v državah evroobmočja (13 %).

V letu 2016 so zavarovalnice in pokojniški skladi v Sloveniji imeli skupaj v upravljanju 9,9 mrd EUR finančnih sredstev. V primerjavi z letom 2015 so narasla za 5,2 %, oziroma za 32,4 % glede na leto 2011. V strukturi finančnih sredstev po vrsti sredstva so najpomembnejši dolžniški vrednostni papirji (60,3 %), sledijo pa naložbe v lastniški kapital (26,8 %). Podrobnejša delitev dolžniških vrednostnih papirjev pokaže, da je od 2,6 mrd EUR naložb v lastniški kapital bilo 1,9 mrd EUR naloženih v enote investicijskih skladov.

Tabela 17: Finančna sredstva slovenskih zavarovalnic in pokojninskih družb (v mio EUR)

	31.12.2015	31.12.2016
Gotovina in vloge	669	660
Dolžniški vrednostni papirji	5.693	6.026
Lastniški kapital	2.580	2.677
Skupaj	9.486	9.980

Vir: Banka Slovenije (2018).

V tabeli 17 je prikazana struktura finančnih naložb po načinu merjenja skladno z MRS 39. Knjigovodska vrednost finančnih naložb po podatkih Slovenskega zavarovalnega združenja (2017) je na 31.12.2016 znašala 5,8 mrd EUR, kar predstavlja 86,9 % vrednosti celotne aktive slovenskih zavarovalnic. Računovodsko se finančne naložbe v finančna sredstva v računovodskih izkazih zavarovalnic izkazujejo v dveh postavkah - finančne naložbe in sredstva zavarovancev, ki prevzemajo naložbeno tveganje.

V postavko sredstva zavarovancev, ki prevzemajo naložbeno tveganje, so razvrščena sredstva iz zavarovalnih pogodb, ki so neposredno povezana z vrednostjo enote premoženja. Sredstva v tej bilančni postavki so v največji meri vrednotena po pošteni

vrednosti skozi poslovni izid. Na 31.12.2016 je po podatkih AZN (2017) znašala vrednost teh sredstev v Slovenskih zavarovalnicah 1,26 mrd EUR.

V drugo postavko finančne naložbe pa so razvrščena sredstva notranjih skladov življenjskih in premoženjskih zavarovanj ter finančna sredstva zavarovalnice (t. i. lastni viri). Finančne naložbe se skladno z MRS 39 izkazuje bodisi po pošteni vrednosti bodisi po odplačni vrednosti, izjemoma pa tudi po nabavni vrednosti. Največji delež v tej bilančni postavki predstavljajo finančne naložbe razpoložljive za prodajo (75 %), ki se merijo po pošteni vrednosti, izjemoma pa tudi po nabavni vrednosti. Druga najpomembnejša kategorija so finančne naložbe v posesti do zapadlosti, ki so merjene po odplačni vrednosti in predstavljajo 14 % vseh finančnih naložb na 31.12.2016. Manjši del pa predstavljata bilančni postavki finančnih naložb v posojila in depozite (5 %) ter finančne naložbe, vrednotene po pošteni vrednosti skozi izkaz poslovnega izida (6 %).

Tabela 18: Finančne naložbe slovenskih zavarovalnic po MRS 39 (v mio EUR)

	31.12.2016	Delež (v %)
Finančne naložbe	4.543	78,2 %
<i>V posojila in depozite</i>	206	3,5 %
<i>V posesti do zapadlosti</i>	638	11,0 %
<i>Razpoložljive za prodajo</i>	3.427	59,0 %
<i>Vrednotene po pošteni vrednosti</i>	272	4,7 %
Sredstva zavarovancev, ki prevzemajo naložbeno tveganje	1.263	21,8 %
SKUPAJ	5.806	100 %

Vir: Slovensko zavarovalno združenje (2017).

3.3 Izzivi implementacije MSRP 9 v zavarovalnicah

V tem podpoglavju so predstavljeni izzivi pri implementaciji novega standarda. Učinke bi lahko razdelili v več skupin:

- izzivi pri vpeljavi pomembnih poslovodskih presoj v računovodske izkaze – pri tem gre predvsem za vprašanje, kako bo poslovodstvo skupaj s strokovnimi službami presojalo poslovanje zavarovalnice in katere možnosti znotraj standarda bo izbralo;
- učinek novega standarda na računovodske izkaze – zahteve novega standarda bodo imele vpliv tako na strukturo računovodskih izkazov kot tudi na njihovo vsebino (zaradi drugačnega merjenja in zaradi drugačnega izkazovanja učinkov merjenja);
- učinek novega standarda na delovanje zavarovalnic – zavarovalnice bodo za vpeljavo novega standarda morda morale prenoviti procese upravljanja in računovodenja finančnih sredstev, kot tudi vpeljati informacijske sisteme, ki bodo podpirali izračunavanje kreditnih izgub.

Vsaka od skupin učinkov je podrobneje predstavljena v nadaljevanju. Na koncu vsake skupine je pripravljena tudi ocena vpliva posamezne skupine na zavarovalnice. Ocena je pripravljena na podlagi opravljenih pogovorov s strokovnjaki na področju računovodenja in revidiranja finančnih institucij ter iz lastnih izkušenj in znanj.

3.3.1 Zahteve po vpeljavi pomembnih poslovodskih presoj in računovodskih ocen

Zavarovalnice bodo morale pri implementaciji novega standarda opraviti več poslovodskih presoj v zvezi z določitvijo cilja poslovnega modela zavarovalnice, ki je temelj za razvrščanje finančnih sredstev. Pred pripravo računovodskih izkazov bodo morale zavarovalnice na novo sprejeti tudi metodologijo, ki bo temelj za pripoznavanje pričakovanih kreditnih izgub. Model pričakovanih kreditnih izgub bo v računovodske izkaze vnesel novo pomembno oceno, na katero bodo morali biti pozorni uporabniki računovodskih informacij pri njihovem analiziranju.

3.3.1.1 Določitev poslovnega modela zavarovalnice

Ena izmed odločitev, ki jo bo moralo poslovodstvo zavarovalnice sprejeti ob prehodu na MSRP 9, je določitev ciljev poslovnega modela, ki bo temelj za razvrščanje sredstev. V prilogi k standardu je že podan primer poslovnega modela za zavarovalnice.

V poslovnem modelu, katerega cilj je tako zbiranje pogodbenih denarnih tokov kot prodaja finančnega sredstva, je naveden primer, ko zavarovalnica v svojem portfelju poseduje finančna sredstva za potrebe financiranja obveznosti iz zavarovalnih pogodb (ki jih ureja MSRP 17). V navedenem primeru zavarovatelj (zavarovalnica) »prihodke iz pogodbenih denarnih tokov iz finančnih sredstev uporablja za poravnavo obveznosti iz zavarovalnih pogodb, ko te zapadejo. Da bi zagotovil, da bodo pogodbeni denarni tokovi iz finančnih sredstev zadoščali za poravnavo navedenih obveznosti, zavarovatelj redno izvaja obsežne nakupe in prodaje za zagotavljanje uravnoteženega portfelja sredstev in za kritje potreb po denarnih tokovih, ko te nastanejo (MSRP 9.B4.1.4C, primer 7).«

V analizi primera pa standard navaja: »Cilj poslovnega modela je financiranje obveznosti iz zavarovalnih pogodb. Podjetje za doseg tega cilja prejema pogodbene denarne tokove, ko ti zapadejo, in prodaja finančna sredstva, da ohranja želeni profil portfelja sredstev. S tem sta tako prejetje pogodbenih denarnih tokov kot prodaja finančnih sredstev bistvena za doseganje cilja poslovnega modela (MSRP 9.B4.1.4C, primer 7).« V tem primeru standard uporabnike jasno napeljuje, da je finančna sredstva, ki jih ima v portfelju z namenom poplačevanja škodnih dogodkov, smiselno razvrstiti v skupino, merjenje po pošteni vrednosti preko drugega vseobsegajočega donosa. Ob tem mora jasno biti izpolnjen še kriterij, da denarni tokovi na določene datume prinašajo izključno odplačilo glavnice in obresti na neporavnano glavnico. Takšen poslovni model bi lahko bil uporaben tako za del življenjskih zavarovanj kot tudi za premoženjska zavarovanja.

Za življenjska zavarovanja je lahko cilj poslovnega modela tudi zbiranje pogodbenih denarnih tokov. Pri življenjskih zavarovanjih so obveznosti zavarovalnice za izplačilo škod z veliko verjetnostjo znane vnaprej, torej je zapadanje obveznosti znano. Tako je zavarovalnica del sredstev, ki so namenjena za pokrivanje matematičnih rezervacij, sposobna držati v posesti tudi na daljši časovni rok (do zapadlosti).

MSRP 9 v pojasnilih podaja primer, ki je zastavljen sicer širše, vendar odraža dinamiko posedovanja dela finančnih sredstev, ki jih imajo zavarovalnice za namen pokrivanja obveznosti iz dolgoročnih življenjskih zavarovanj: »Podjetje ima naložbe z namenom prejetja pogodbenih denarnih tokov iz teh naložb. Potrebe podjetja po financiranju so predvidljive, zapadlost njegovih finančnih sredstev pa je usklajena z ocenjenimi potrebami podjetja po financiranju. Podjetje izvaja dejavnosti za obvladovanje kreditnih tveganj s ciljem čim večjega zmanjšanja kreditnih izgub. V preteklosti so se prodaje večinoma izvedle, ko se je povečalo kreditno tveganje finančnih sredstev, tako da sredstva niso več izpolnjevala kreditnih pogojev, določenih v dokumentirani naložbeni politiki podjetja. Poleg tega je prihajalo do občasnih prodaj zaradi nepričakovanih potreb po financiranju. Poročila ključnemu poslovnemu osebju so osredotočena na kreditno kakovost finančnih sredstev in na pogodbene donose. Podjetje poleg drugih informacij spremlja tudi poštene vrednosti finančnih sredstev.«

Tako je skladno z MSRP 9 možno tudi razvrščanje finančnih sredstev zavarovalnic v skupino merjenja po odplačni vrednosti. Kot je ilustrativno prikazano v tabeli 16 na primeru treh največjih zavarovalnic iz posameznega področja, je delež naložb, ki jih zavarovalnice držijo v posesti do zapadlosti pri kompozitni in življenjski zavarovalnici, višji kot pri premoženjski zavarovalnici.

Deloitte Touche Tohmatsu (2017) ocenjuje, da je kategorija merjenja finančnih sredstev po poštenu vrednosti preko drugega vseobsegajočega donosa dobrodošla možnost, ki jo prinaša MSRP 9. To ocenjuje, ker tudi novi MSRP 17 prinaša možnost merjenja obveznosti iz zavarovalnih pogodb preko drugega vseobsegajočega donosa. Ta možnost merjenja sredstev in obveznosti preko istega računovodskega izkaza – izkaza drugega vseobsegajočega donosa – bo iz izkaza poslovnega izida izvzela del volatilnosti (predvsem v primeru dolžniških vrednostnih papirjev), kar bo izboljšalo poročanje o dejanski uspešnosti zavarovalnic.

Največji izziv pri odločitvi, kateri poslovni model naj zavarovalnica uporabi za posamezno sredstvo bo, kako čim bolj uskladiti način merjenja obveznosti in sredstev ter tako v čim večji meri odpraviti računovodsko neusklajenost.

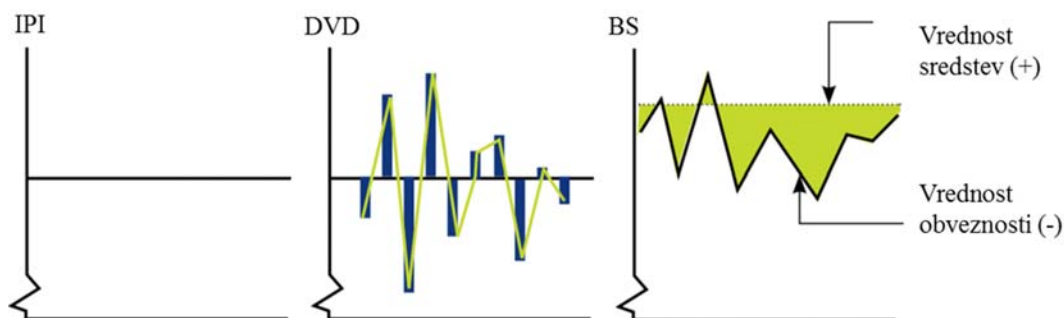
V nadaljevanju so predstavljeni vplivi izbire posamezne kombinacije merjenja sredstev (skladno z MSRP 9) in obveznosti (skladno z MSRP 17) ob spreminjanju višine obrestne mere skozi daljše časovno obdobje. Sprememba obrestne mere ima vpliv na pošteno vrednost finančnih sredstev in na diskontno stopnjo, s katero se diskontirajo bodoče

obveznosti iz zavarovalnih pogodb na datum poročanja skladno s splošnim modelom merjenja zavarovalnih pogodb. MSRP 17 podaja zavarovalnicam na izbiro, da lahko spremembe tržnih predpostavk, med katere spada tudi obrestna mera, merijo bodisi preko drugega vseobsegajočega donosa bodisi preko izkaza poslovnega izida. V analizi je zanemarljiv posreden vpliv na finančna sredstva (dolžniške vrednostne papirje) preko modela pričakovanih kreditnih izgub.

a) Merjenje finančnih sredstev po odplačni vrednosti in zavarovalnih obveznosti preko drugega vseobsegajočega donosa (slika 7)

- Vpliv na IPI: takšna kombinacija merjenja ob spremembi obrestne mere ne bi imela neposrednega učinka na izkaz poslovnega izida.
- Vpliv na DVD: vse spremembe vrednosti zavarovalnih obveznosti bi se izkazovale v izkazu drugega vseobsegajočega donosa, zaradi česar bi v izkazu nastala neenakomerna volatilnost.
- Vpliv na izkaz finančnega položaja: ob spremembi višine obrestne mere na strani sredstev ne bi nastal noben neposreden učinek, saj višina tržne obrestne mere nima vpliva na odplačno vrednost finančnih sredstev. Na drugi strani pa bi sprememba obrestne mere pomenila spremembo v diskontni stopnji in posledično v vrednosti zavarovalnih obveznosti. To pomeni, da bi v izkazu finančnega položaja nastala neenakomerna volatilnost.
- Skupen vpliv na računovodske izkaze: če bi zavarovalnice merile vse svoje dolžniške vrednostne papirje po odplačni vrednosti, svoje zavarovalne obveznosti pa preko drugega vseobsegajočega donosa, ne bi bila dosežena računovodska usklajenost, saj bi v izkazu finančnega položaja, ob spremembi obrestne mere in diskontne stopnje, nastal neenakomeren učinek na vrednost sredstev in obveznosti.

Slika 7: Učinek merjenja finančnih sredstev po odplačni vrednosti in zavarovalnih obveznosti preko DVD na računovodske izkaze

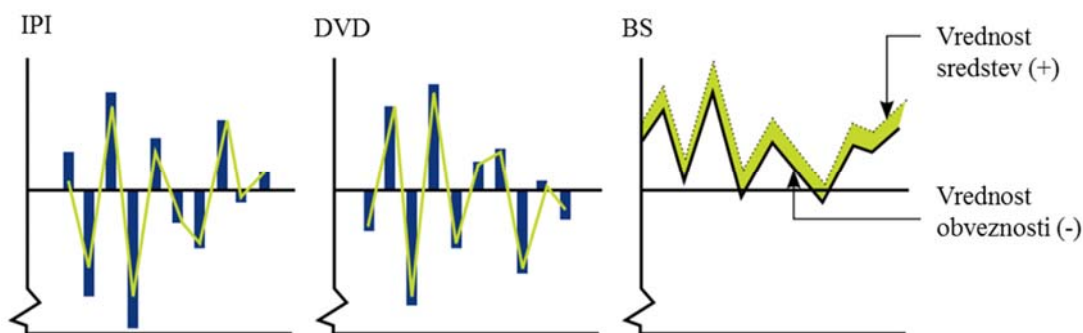

Vir: Deloitte Touche Tohmatsu (2017, str. 4).

b) Merjenje finančnih sredstev po pošteni vrednosti preko izkaza poslovnega izida in zavarovalnih obveznosti preko drugega vseobsegajočega donosa (slika 8)

- Vpliv na IPI: takšna kombinacija merjenja ob spremembi višine obrestne mere bi imela vpliv na izkaz poslovnega izida, samo zaradi spremembe poštene vrednosti finančnih sredstev. Merjenje zavarovalnih obveznosti ne bi imelo vpliva na IPI. Tako bi v izkazu poslovnega izida nastala dodatna volatilitnost.
- Vpliv na DVD: vse spremembe vrednosti zavarovalnih obveznosti bi se izkazovale v izkazu drugega vseobsegajočega donosa, zaradi česar bi v izkazu nastala neenakomerna volatilitnost. Učinka iz naslova prevrednotenja finančnih sredstev ne bi bilo.
- Vpliv na izkaz finančnega položaja: ob spremembi višine obrestne mere in diskontne stopnje bi nastal približno enak učinek tako na vrednost finančnih sredstev kot na vrednost zavarovalnih obveznosti. To pomeni, da bi v izkazu finančnega položaja nastala enakomerna volatilitnost v vrednosti sredstev in obveznosti.
- Skupen vpliv na računovodske izkaze: če bi zavarovalnice merile finančna sredstva po pošteni vrednosti in izkazovale učinek vrednotenja v izkazu poslovnega izida, svoje zavarovalne obveznosti pa merile preko drugega vseobsegajočega donosa, bi bila dosežena računovodska usklajenost v izkazu finančnega položaja, saj bi ob spremembi obrestne mere in diskontne stopnje nastal enakomeren učinek na vrednost sredstev in obveznosti. Bi pa takšno merjenje poslabšalo kakovost informacij v računovodskih izkazih, saj poslovni izid konec poročevalskega leta, ki je tudi osnova za obdavčenje zavarovalnic, ne bi odražal dejanskega vpliva obrestne mere na vrednost zavarovalnice, če ne bi ob analizi izkaza poslovnega izida upoštevali tudi podatkov v izkazu drugega vseobsegajočega donosa.

Slika 8: Učinek merjenja finančnih sredstev po pošteni vrednosti preko IPI in zavarovalnih obveznosti preko DVD na računovodske izkaze

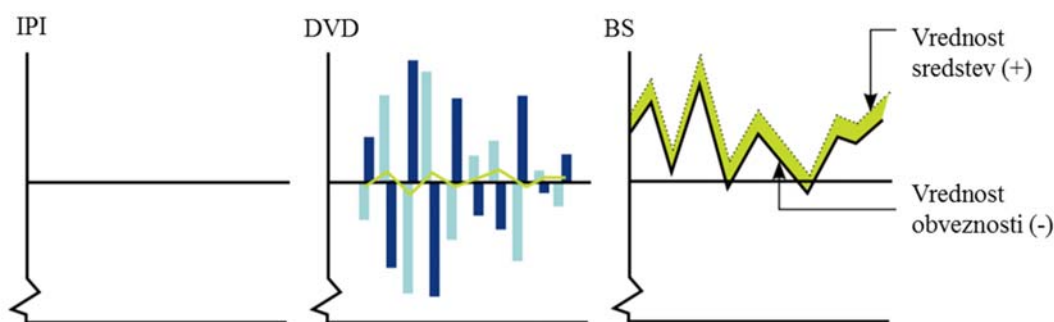

Vir: Deloitte Touche Tohmatsu (2017, str. 4).

c) Merjenje finančnih sredstev in zavarovalnih obveznosti preko drugega vseobsegajočega donosa (slika 9)

- Vpliv na IPI: pri takšnem merjenju ni vpliva na izkaz poslovnega izida. Volatilnosti v tem primeru ne bi bilo.
- Vpliv na DVD: vse spremembe vrednosti finančnih sredstev in zavarovalnih obveznosti zaradi spremembe obrestne mere in diskontne stopnje bi se izkazovale v izkazu drugega vseobsegajočega donosa, zaradi česar bi v izkazu nastala približno enakomerna volatilnost.
- Vpliv na izkaz finančnega položaja: ob spremembi višine obrestne mere in diskontne stopnje bi nastal približno enak učinek tako na vrednost finančnih sredstev kot na vrednost zavarovalnih obveznosti. To pomeni, da bi v izkazu finančnega položaja nastala približno enakomerna volatilnost v vrednosti sredstev in obveznosti.
- Skupen vpliv na računovodske izkaze: če bi zavarovalnice merile finančna sredstva in zavarovalne obveznosti preko drugega vseobsegajočega donosa, bi bila dosežena računovodska usklajenost v vseh treh analiziranih računovodskih izkazih (izkazu finančnega položaja, izkazu poslovnega izida in izkazu drugega vseobsegajočega donosa). Tako bi računovodski izkazi vsebovali kakovostne informacije za njihove uporabnike.

Slika 9: Učinek merjenja finančnih sredstev po pošteni vrednosti preko DVD in zavarovalnih obveznosti preko DVD na računovodske izkaze

Vir: Deloitte Touche Tohmatsu (2017, str. 4).

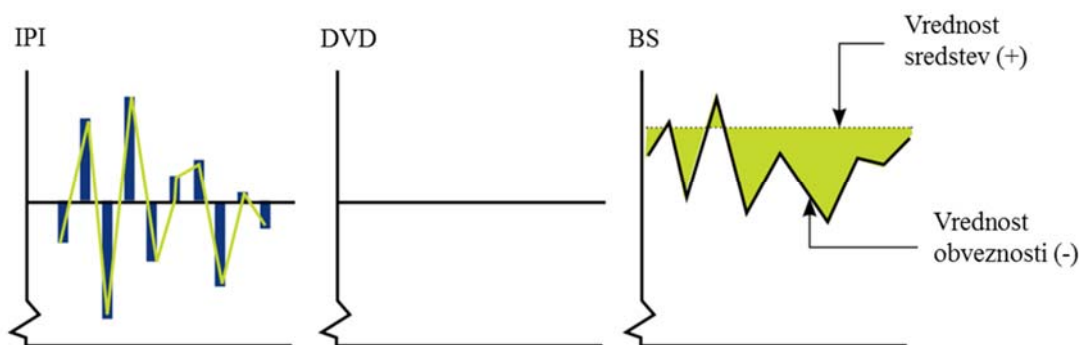
d) Merjenje finančnih sredstev po odplačni vrednosti in zavarovalnih obveznosti preko izkaza poslovnega izida (slika 10)

- Vpliv na IPI: pri takšnem načinu merjenja bi ob spremembi obrestne mere in posledično diskontne stopnje za merjenje obveznosti prišlo do nihanj v izkazu poslovnega izida in prinašalo dodatno volatilnost.
- Vpliv na DVD: ker nobena od postavk ni merjena preko drugega vseobsegajočega donosa, ne bi bilo vpliva na ta izkaz.
- Vpliv na izkaz finančnega položaja: ob spremembi višine obrestne mere in diskontne stopnje na strani finančnih sredstev ne bi bilo neposrednih učinkov, saj

trenutne obrestne mere nimajo vpliva na odplačno vrednost. Bila pa bi prisotna volatilnost v vrednosti obveznosti iz zavarovalnih pogodb.

- Skupen vpliv na računovodske izkaze: če bi zavarovalnice merile vse svoje dolžniške vrednostne papirje po odplačni vrednosti, svoje zavarovalne obveznosti pa preko izkaza poslovnega izida, ne bi bila dosežena računovodska usklajenost, saj bi v izkazu finančnega položaja ob spremembi obrestne mere in diskontne stopnje nastal neenakomeren učinek na vrednost sredstev in obveznosti.

Slika 10: Učinek merjenja finančnih sredstev po odplačni vrednosti in zavarovalnih obveznosti preko IPI na računovodske izkaze

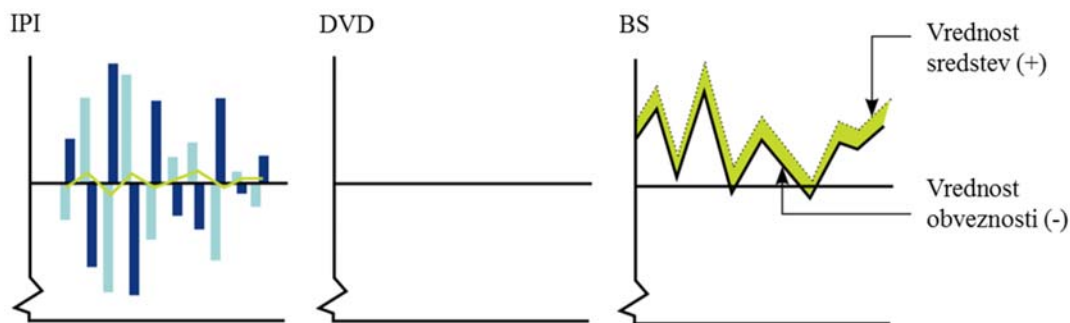

Vir: Deloitte Touche Tohmatsu (2017, str. 5).

e) Merjenje finančnih sredstev in zavarovalnih obveznosti preko izkaza poslovnega izida (slika 11)

- Vpliv na IPI: pri takšnem načinu merjenja bi ob spremembi obrestne mere in posledično diskontne stopnje prišlo v IPI do približno enakomernega učinka zaradi spremembe vrednosti finančnih sredstev in zavarovalnih obveznosti in bi bil končni učinek na poslovni izid konec leta približno 0.
- Vpliv na DVD: ker nobena od postavk ni merjena preko drugega vseobsegajočega donosa, ne bi bilo vpliva na ta izkaz.
- Vpliv na izkaz finančnega položaja: ob spremembi višine obrestne mere in diskontne stopnje bi tako na strani finančnih sredstev kot na strani zavarovalnih obveznosti prišlo do sprememb knjigovodskih vrednosti, ki bi se enakomerno gibale v obratni smeri (npr. ob dvigu obrestne mere, bi se zmanjšala poštena vrednost tako sredstev kot tudi zavarovalnih obveznosti), tako bi v izkazu finančnega položaja prišlo do računovodske usklajenosti.
- Skupen vpliv na računovodske izkaze: če bi zavarovalnice merile vsa svoja finančna sredstva in vse zavarovalne obveznosti po poštenu vrednosti preko izkaza poslovnega izida, bi prišlo do računovodske usklajenosti v vseh treh analiziranih računovodskih izkazih.

Slika 11: Učinek merjenja finančnih sredstev in zavarovalnih obveznosti preko IPI na računovodske izkaze

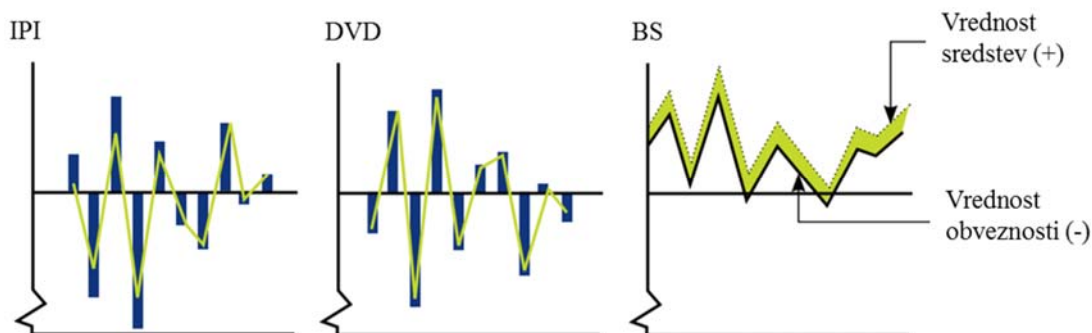

Vir: Deloitte Touche Tohmatsu (2017, str. 5).

f) Merjenje finančnih sredstev po pošteni vrednosti preko drugega vseobsegajočega donosa in zavarovalnih obveznosti preko izkaza poslovnega izida (slika 12)

- Vpliv na IPI: takšna kombinacija merjenja ob spremembi višine obrestne mere bi imela vpliv na izkaz poslovnega izida, samo zaradi spremembe poštene vrednosti zavarovalnih obveznosti. Merjenje finančnih sredstev ne bi imelo vpliva na IPI. Tako bi v izkazu poslovnega izida nastala dodatna volatilnost.
- Vpliv na DVD: vse spremembe vrednosti finančnih sredstev bi se izkazovale v izkazu drugega vseobsegajočega donosa, zaradi česar bi v izkazu nastala neenakomerna volatilnost v tem izkazu.
- Vpliv na izkaz finančnega položaja: ob spremembi višine obrestne mere in diskontne stopnje bi nastal približno enak učinek tako na vrednost finančnih sredstev kot na vrednost zavarovalnih obveznosti. To pomeni, da bi v izkazu finančnega položaja nastala enakomerna volatilnost v vrednosti sredstev in obveznosti.

Slika 12: Učinek merjenja finančnih sredstev preko DVD in zavarovalnih obveznosti preko IPI na računovodske izkaze

Vir: Deloitte Touche Tohmatsu (2017, str. 5).

- Skupen vpliv na računovodske izkaze: skupen vpliv na računovodske izkaze bi bil podoben, kot v točki b), s to razliko, da bi se v izkazu poslovnega izida izkazovale spremembe poštene vrednosti zavarovalnih obveznosti, v izkazu drugega vseobsegajočega donosa pa spremembe poštene vrednosti finančnih sredstev. Tudi v tem primeru bi prišlo do poslabšanja kakovosti informacij v posameznem računovodskem izkazu.

V slikah od 7 do 12 so prikazani učinki različnih načinov razvrščanja tako finančnih obveznosti kot tudi zavarovalnih obveznostih. V primeru merjenja finančnih sredstev po odplačni vrednosti, ni nikoli možno doseči računovodske usklajenosti, saj spremembe obrestnih mer nimajo neposrednega učinka na odplačno vrednost. Tako bo predvsem pri življenjskih zavarovalnicah, za katere je bolj značilno merjenje finančnih sredstev po odplačni vrednosti, prihajalo do delne računovodske neusklajenosti.

Pri razvrščanju finančnih sredstev bo prišlo torej do treh glavnih izzivov, ki bodo imeli tudi vpliv na računovodske izkaze zavarovalnic:

- določitev ciljev poslovnega modela,
- analiza značilnosti pogodbenih denarnih tokov in
- usklajevanje merjenja finančnih sredstev in zavarovalnih obveznosti in s tem zmanjševanje volatilnosti računovodskih izkazov.

Sama določitev ciljev poslovnega modela in analiza pogodbenih denarnih tokov bosta imela srednje velik vpliv na implementacijo MSRP 9 in računovodske izkaze v zavarovalnicah. V večji meri bo lahko imelo razvrščanje finančnih sredstev vpliv na računovodske izkaze v primeru, da zavarovalnice ob tem ne bodo pozorne na razvrščanje zavarovalnih obveznosti. Pozorne bodo torej morale biti na medsebojno povezano in vpliv, ki jih imata MSRP 9 in MSRP 17 drug na drugega. V primeru, da bodo zavarovalnice pri razvrščanju sredstev zanemarile učinke razvrščanja zavarovalnih obveznosti, bo namreč lahko prišlo do pomembnih računovodskih neskladij, kar se bo rezultiralo v večji volatilnosti v posameznih računovodskih izkazih in pripeljalo do neželenih učinkov v izkazu poslovnega izida in v izkazu drugega vseobsegajočega donosa.

3.3.1.2 Vpeljava modela pričakovanih kreditnih izgub

Ena od bistvenih novosti, ki jo prinaša MSRP 9, je vpeljava modela pričakovanih kreditnih izgub. Ta novost bo bistveno vplivala tudi na zavarovalnice, saj večino njihove bilančne vsote predstavljajo finančne naložbe po odplačni vrednosti.

Tabela 19: Sestava sredstev v okviru pogodb, katerih upravičenja niso vezana na indeks ali enoto premoženja po vrsti naložb (v mio EUR)⁷

Vrsta naložbe	31.12.2016	V %
Državni dolžniški vrednostni papirji	1.871,9	37,0 %
- Vrednostni papirji Republike Slovenije	844,3	16,7 %
- Vrednostni papirji drugih držav članic EU	982,9	19,4 %
- Vrednostni papirji ostalih držav	44,7	0,9 %
Drugi dolžniški vrednostni papirji	1.750,2	34,6 %
Lastniški vrednostni papirji	866,8	17,1 %
Depoziti v bankah	214,3	4,2 %
Nepremičnine	238,9	4,7 %
Posojila	78,4	1,6 %
Ostalo	36,0	0,7 %
Skupaj naložbe	5.056,5	100,0 %

Vir: AZN, 2017.

Na 31.12.2016 so slovenske zavarovalnice po podatkih AZN (2017) imele v svojih portfeljih za 3,9 mrd EUR oziroma 77,4 % finančnih sredstev, ki bi lahko bile vključene v model pričakovanih kreditnih izgub. Gre za dolžniške vrednostne papirje (tako državne kot tudi podjetniške), depozite v bankah in posojila. Ali bo zanje potrebno izračunavati pričakovane kreditne izgube, pa je nadalje odvisno od ciljev poslovnega modela, za katerega se bodo odločile zavarovalnice, kar je temelj za njihovo razvrščanje.

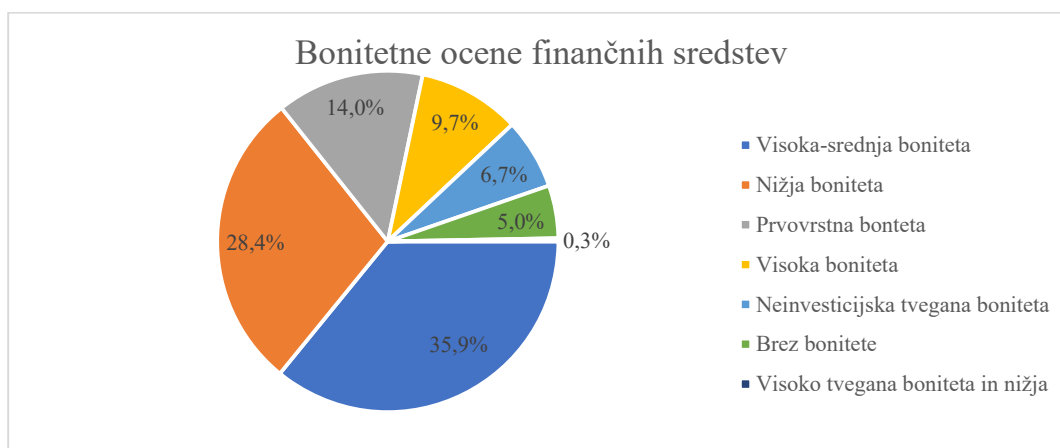
Ena od ključnih predpostavk modela kreditnih izgub, ki prinaša eno od pomembnejših računovodskih ocen, je ugotavljanje, ali se je kreditno tveganje od začetnega pripoznanja pomembno povečalo. MSRP 9 navaja širok nedokončen seznam informacij, zunanjih in notranjih, ki so lahko temelj ocenjevanja. Na seznamu so med drugim tudi informacije, kot so: kreditni razmik, cene zamenjave kreditnega tveganja za posojilojemalca ter zunanje in notranje bonitetne ocene finančnega sredstva.

KPMG (2018a) podaja primer, da bi lahko zavarovalnice definirale pomembno povečanje kreditnega tveganja od začetnega pripoznanja s primerjavo verjetnosti neplačila do konca trajanja finančnega sredstva na datum poročanja in verjetnosti neplačila do konca trajanja finančnega sredstva. To bi storile ob začetnem pripoznanju za enako obdobje kot na datum poročanja. Na konkretnem primeru to pomeni, da zavarovalnica ob nakupu 10-letne obveznice na 31.3.2021 oceni verjetnost neplačila za celotno obdobje trajanja obveznice. Ob pripravi računovodskih izkazov na 31.12.2022 nato zavarovalnica na novo oceni verjetnost neplačila, za obdobje do 31.3.2031. Nato to svojo oceno primerja z oceno, pripravljeno ob začetnem pripoznanju (nakupu na 31.3.2021) za enako obdobje – od 31.12.2022 do 31.3.2031.

⁷ Podatki v tabeli niso direktno primerljivi s podatki v tabeli 18, saj tabela 18 ne vključuje sredstev vseh zavarovalnic, ampak samo tistih, ki so včlanjene v Slovensko zavarovalno združenje.

Zavarovalnice morajo zaradi zahtev Solventnosti 2 od 1.1.2016 zbirati bonitetne ocene vseh finančnih sredstev, saj je tudi od bonitetne ocene odvisna kapitalska zahteva za zavarovalnice. Zavarovalnice imajo v svojih portfeljih največji del naložen v državne dolžniške vrednostne papirje (2016: 37 %) in v podjetniške dolžniške vrednostne papirje (2016: 34,6 %). Za te vrednostne papirje izdajatelj pred izdajo navadno pripravi prospekt vrednostnega papirja, v katerem je zajeta tudi zunanja bonitetna ocena. Zaradi dostopnosti informacij, bo zato verjetno ena izmed bolj uporabljenih predpostavk modela prav zunanja bonitetna ocena, saj njeno pridobivanje ne bo zahtevalo dodatnih človeških ali finančnih virov.

Slika 13: Struktura naložb zavarovalnic in pozavarovalnic po bonitetni oceni v okviru pogodb, katerih upravičenja niso vezana na indeks ali enoto premoženja po vrsti naložb (v mio EUR)

Vir: AZN (2017).

Za ponazoritev strukture bonitetnih ocen so v sliki 13 ilustrativno prikazane bonitetne ocene naložb slovenskih zavarovalnic na 31.12.2016, kot so jih zavarovalnice poročale AZN (2017). Največji del finančnih sredstev je naložen v vrednostne papirje z visoko-sredno boniteto. V ta razred Agencija uvršča naložbe z boniteto A+ do A-, sledijo pa jim naložbe z nižjo boniteto, v kateri so bonitetne ocene od BBB+ do BBB-. Zavarovalnice bodo za uporabo v modelu pričakovanih izgub morale oceniti bonitetne ocene ob začetnem pripoznanju in jih primerjati z bonitetnimi ocenami na datum merjenja pričakovanih kreditnih izgub. Tako bodo pridobile enega od možnih vhodnih podatkov za presojanje, ali se je kreditno tveganje pomembno povečalo.

Za določitev **verjetnosti neplačila** bodo zavarovalnice morale uporabljati podatke zunanjih institucij, saj same nimajo dovolj historičnih podatkov o dejanskih neplačilih iz naslova obveznic na reprezentativnem vzorcu, prav tako pa s pridobitvijo teh podatkov ne bo pretiranih stroškov, saj so javno objavljeni. Vir, ki bi lahko bil kredibilen, kot vhodni

podatek za izračun verjetnosti neplačila je bonitetna hiša Standard and Poor's, ki objavlja podatke o dejanskih neplačilih obveznic v posameznem letu.

Ker pa bonitetne ocene same po sebi promptno ne odražajo sprememb kreditnega tveganja vrednostnega papirja, bodo morale zavarovalnice v model za določitev verjetnosti neplačila posameznega dolžniškega vrednostnega papirja vpeljati več spremenljivk, s katerimi bodo po potrebi prilagodile pridobljene verjetnosti neplačila na podlagi bonitetnih ocen. KPMG (2018a) podaja primere spremenljivk, ki bi lahko vstopale v model, kot so spremembe zahtevane donosnosti dolžniških vrednostnih papirjev in cene kreditne zamenjave, v kombinaciji z javnimi objavami v medijih in obvestili regulatorjev.

Druga pomembnejša predpostavka v modelu je **definicija neplačila**. Kot primer definicije KPMG (2018a) navaja, da zavarovalnica smatra, da je prišlo do neplačila v primeru:

- ko je verjetno, da dolжник (izdajatelj) ne bo poravnal svojih obveznosti do zavarovalnice v celoti, zavarovalnica pa nima možnosti unovčitve prejetih zavarovanj ali
- ko je finančno sredstvo zapadlo več kot 90 dni.

Za oceno, ali je oziroma bo prišlo do neplačila, je potrebno upoštevati več indikatorjev. KPMG (2018a) podaja primere indikatorjev, ki bodo na voljo zavarovalnicam ob ocenjevanju: kvalitativnih indikatorjev, kot so kršitve danih zavez s strani dolžnika, kvantitativnih indikatorjev, kot so višina neplačane obveznosti ali zapadla plačila ostalih obveznosti s strani istega dolžnika, in na podlagi ostalih indikatorjev, ki jih zavarovalnica pridobi iz zunanjih in notranjih virov.

Naslednja predpostavka, ki je vključena v model pričakovanih kreditnih izgub, je **izguba zaradi neplačila**, ki predstavlja višino izgube, ki bi jo v primeru neplačila beležila zavarovalnica. Gre za relativen podatek, saj je nominalen znesek izgube odvisen od **izpostavljenosti na datum neplačila**, ki je preprosto dolg dolžnika do upnika na pričakovan datum neplačila. Izgube zaradi neplačila se bodo ocenjevale na podlagi preteklih podatkov zavarovalnic o višini dejanskih neplačil, ob stečaju ali prisilni poravnavi oziroma ob škodnem dogodku, zaradi česar je nastalo neplačilo. KPMG (2018a) ob tem navaja, da je pri višini izgube zaradi neplačila med drugim potrebno upoštevati tudi vrstni red poplacha terjatve do dolžnika v primeru stečajnega postopka, prejetih zavarovanj in stroškov, ki so potrebni za vnovčitev zavarovanja s strani zavarovalnice.

Ključni vhodni podatki, ki bodo definirali višino pričakovanih kreditnih izgub, so torej verjetnost neplačila, izguba zaradi neplačila in izpostavljenost ob neplačilu. Izračun višine pričakovane kreditne izgube je predstavljena v enačbi (4):

$$\text{Pričakovana kreditna izguba} = PD \times LGD \times EAD \quad (4)$$

PD – verjetnost neplačila, v % (ang. probability of default)

LGD – izguba zaradi neplačila, v % (ang. loss given default)

EAD – izpostavljenost ob neplačilu, v EUR (ang. exposure at default)

Poleg vseh do sedaj predstavljenih informacij, bodo modeli pričakovanih kreditnih izgub morali vključevati tudi v prihodnost usmerjene makroekonomske informacije, kot so inflacija, gospodarska rast in rasti cen nepremičnin. Zavarovalnice bodo morale na podlagi preteklih podatkov oceniti povezavo makroekonomskih kazalnikov na kreditno tveganje in kreditne izgube. Zavarovalnice bodo to morale upoštevati predvsem pri ocenjevanju kreditnega tveganja državnih obveznic, ki so na 31.12.2016 po podatkih AZN (2017) predstavljale 37 % vseh naložb zavarovalnic.

Model pričakovanih kreditnih izgub bo imel vpliv na računovodske izkaze že ob prehodu oziroma implementaciji novega standarda (na dan ena), saj bodo morale zavarovalnice na novo oblikovati popravke vrednosti iz naslova pričakovanih kreditnih izgub. Izgube ob prehodu na MSRP 9 se bodo pripoznale direktno v zadržanih dobičkih znotraj kapitala. V kapitalu zavarovalnic bo do implementacije MSRP 9 (1.1.2021) pripoznana samo izguba iz naslova že nastalih izgub, skladno z MRS 39. Ob uveljavitvi, pa bo prišlo do učinka iz naslova pripoznajo še pričakovanih kreditnih izgub (KPMG, 2014).

Višina učinka na kapital, ki bo nastala ob prehodu na MSRP 9, je odvisna od (KPMG, 2014):

- višine in značilnosti finančnih instrumentov ter njihove klasifikacije,
- poslovodskih presoj, ki so jih zavarovalnice opravile že skladno z MRS 39 – na primer oblikovane rezervacije za nastale, a ne prijavljene škodne dogodke pri posojilih (za slovenske zavarovalnice ta postavka verjetno ne bo imela pomembnega vpliva, saj so predstavljala posojila le 1,6 % celotnega portfelja na 31.12.2016) in
- poslovske presoje o uporabljenih predpostavkah v modelu pričakovanih kreditnih izgub, ki je osnova za pripoznanje oslabitev finančnih sredstev skladno z MSRP 9.

Skupni učinek modela pričakovanih kreditnih izgub bo imel velik vpliv na računovodske izkaze zavarovalnic in tudi na njihovo analiziranje. Model prinaša veliko računovodskih ocen, kar pomeni, da bodo morali biti uporabniki računovodskih izkazov pozorni na uporabljene predpostavke, ki so uporabljene za oblikovanje popravkov vrednosti. Učinek, ki ga bo prehod na model pričakovanih kreditnih izgub imel, bo odvisen predvsem od strukture portfelja, ki ga imajo v lasti zavarovalnice in od uporabljenih predpostavk v modelu, ki so: verjetnost neplačila, izguba ob neplačilu in v prihodnost usmerjene informacije.

3.3.2 Učinek MSRP 9 na poslovanje zavarovalnic

3.3.2.1 Vpliv standarda na razkritja v letnem poročilu zavarovalnic

MSRP 9 prinaša zahtevo o dodatnih razkritjih v letnih poročilih družb, tudi zavarovalnic. Tako se ne bo spremenila le struktura računovodskih izkazov, ampak tudi razkritja. Največji vpliv bo standard imel na poglavje o tveganjih, predvsem na razkritja o kreditnem tveganju. Ernst & Young (2014) ocenjuje, da so zahtevana dodatna razkritja pomembno večja v primerjavi z obstoječimi zahtevami Mednarodnega standarda računovodskega poročanja 7 - *Finančni instrumenti: razkritja* (MSRP 7). Cilj dodatnih razkritij o kreditnem tveganju je uporabnikom računovodskih izkazov razumeti učinke kreditnega tveganja na višino, čas in negotovost prihodnjih denarnih tokov. Za dosego tega cilja, morajo razkritja vsebovati (EY, 2014):

- informacijo o upravljanju kreditnega tveganja, načinu ugotavljanja in merjenja pričakovanih kreditnih izgub, vključno z metodami, predpostavkami in informacijami, ki so uporabljene pri merjenju izgub,
- kvalitativne in kvantitativne informacije, ki uporabnikom računovodskih izkazov omogočajo presoditi vrednost, ki je v računovodskih izkazih pripoznana iz naslova pričakovanih kreditnih izgub, vključno s spremembami v kreditnih izgubah in razlogih zanje in
- podatek o izpostavljenosti do kreditnega tveganja.

Pri razkrivanju zavarovalnic v poglavju o kreditnem tveganju bo pomembno tudi razkrivanje oblikovanih popravkov iz pričakovanih kreditnih izgub in gibanja med 12-mesečnimi pričakovanimi kreditnimi izgubami in pripoznavanjem vseživljenjskih kreditnih izgub.

3.3.2.2 Razvrščanje naložb v točke vzajemnih skladov

Zavarovalnice del presežka denarnih sredstev investirajo tudi v točke vzajemnih skladov. Skladno z MRS 39 so bile točke skladov lahko razvrščene v skupino naložb, merjenih po pošteni vrednosti skozi izkaz poslovnega izida ali med naložbe, razpoložljive za prodajo. Ta vrsta naložb je pogosta predvsem pri zavarovanjih, kjer zavarovanci prevzemajo naložbeno tveganje in je vrednost enote premoženja vezana na vrednost naložb, ki sestavljajo enoto premoženja.

Po novem bodo pri razvrščanju naložb v točke vzajemnih skladov zavarovalnice imele samo možnost razvrstitve v postavko merjenja po pošteni vrednosti, katerih učinki se izkazujejo v izkazu poslovnega izida, ker:

- ne gre za kapitalski instrument, saj točke vzajemnega sklada ne izpolnjujejo pogoja MRS 32 o kapitalskih instrumentih, ker z njimi zavarovalnica ne pridobi deleža v kapitalu podjetja in s tem lastninske pravice in
- kot ocenjuje PWC (2017), točke vzajemnih skladov ne izpolnjujejo pogoja, da tem instrumentu pogodbeni denarni tokovi izhajajo iz glavnice in obresti in ga zato ni mogoče razvrstiti v skupino po pošteni vrednosti skozi drug vseobsegajoč donos.

3.3.2.3 Merjenje naložb v kapitalske instrumente

Zavarovalnice so v preteklosti uporabljale izjemo, da lahko naložbe v kapitalske instrumente, ki jih je urejal MRS 39, vodijo po modelu nabavne vrednosti. Izjema, da je lahko družba vrednotila kapitalske instrumente po nabavni vrednosti in ne po pošteni vrednosti, je veljala za tiste finančne naložbe v kapitalske instrumente, ki nimajo kotirajoče tržne cene na delujočem trgu in katerih poštna vrednost ni mogoče zanesljivo izmeriti. V tabeli 20 je predstavljeno stanje takšnih naložb na 31.12.2016 za šest največjih zavarovalnic po zbrani kosmati premiji na ta datum.

Tabela 20: Finančna sredstva, merjena po nabavni vrednosti na 31.12.2016

	31.12.2016 (v EUR)	Delež v RZP (v %)
Zavarovalnica Triglav d.d.	18.726.749	1,4 %
Zavarovalnica Sava d.d.	660.490	0,1 %
Adriatic Slovenica d.d.	8.551.328	4,7 %
Vzajemna d.v.z.	0	0,0 %
Triglav zdravstvena zavarovalnica d.d.	0	0,0 %
Generali d.d.	0	0,0 %

Vir: Zavarovalnica Triglav d.d. (2017), Zavarovalnica Sava d.d. (2017), Adriatic Slovenica d.d. (2017), Vzajemna d.v.z. (2017), Triglav zdravstvena zavarovalnica d.d. (2017) in Generali zavarovalnica d.d. (2017)

Kot je opisano v točki 2.2.3 Naložbe v kapitalske instrumente, novi standard v tem delu uvaja strožja merila, kdaj lahko družba vodi naložbo po nabavni vrednosti. Za zavarovalnice, kot finančne institucije pa ta izjema ne velja, saj je Odbor IASB podal mnenje, da morajo vse finančne institucije, brez izjem, ugotavljati pošteno vrednost vseh kapitalskih naložb (IASB, 2014c). Ugotavljanje poštna vrednosti vrednostnih papirjev ali deležev družb, ki ne kotirajo na borzi lahko predstavlja veliko stroškov in človeških resursov znotraj zavarovalnice, saj je za zanesljivo ugotavljanje poštna vrednosti netržnih naložb navadno potrebno najeti večšaka - zunanega pooblaščenega cenilca vrednosti podjetij z veljavno licenco pri Slovenskem inštitutu za revizijo.

Iz tabele 20 je razvidno, da je delež naložb, merjenih po nabavni vrednosti v celotnih finančnih naložbah, razvrščenih v skupino, razpoložljivo za prodajo, majhen in pri nobeni do zavarovalnic ne presega 5 % sredstev, razpoložljivih za prodajo. Vsakoletno

ocenjevanje poštene vrednosti lahko povzroča nesorazmerno visoke stroške glede na pridobljene koristi od bolj kakovostnih podatkov v računovodskih izkazih. Pri tem bi se lahko zavarovalnice, kot dobri gospodarji odločile (v internih pravilnikih o računovodenju), da se bodo sklicevale na koncept bistvenosti, ki skladno z Mednarodnim računovodskim standardom 1– *Predstavljanje računovodskih izkazov* (v nadaljevanju MRS 1) pravi, da je opustitev ali napačna navedba bistvena, če lahko posamično ali združeno vpliva na gospodarske odločitve, ki jih sprejemajo uporabniki na podlagi računovodskih izkazov.

Skladno z zahtevami po Solventnosti 2 (16. člen Uredbe) je v tem režimu prepovedano finančna sredstva in finančne obveznosti vrednotiti po nabavni ali odplačni vrednosti. Torej morajo zavarovalnice že sedaj za delnice, ki ne kotirajo na borzi in so skladno z MRS 39 lahko vodene po nabavni vrednosti, vsakoletno ugotavljati pošteno vrednost. Zato ta novost za zavarovalnice ne bo prinesla bistvenih novosti v procesu vsakoletnega ugotavljanja poštene vrednosti in s tem povezanih višjih stroškov, bo pa prav gotovo imela vpliv na računovodske izkaze zavarovalnic, razen, če bodo zavarovalnice uporabile koncept bistvenosti.

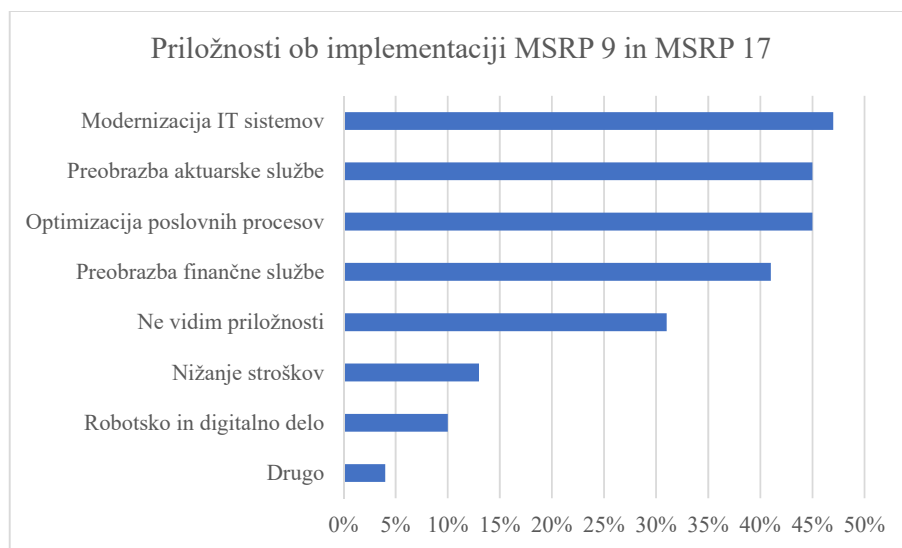
3.3.3 Vpliv novega standarda na poslovne procese zavarovalnic

S 1.1.2021 bosta v veljavo vstopila dva nova standarda (MSRP 9 in MSRP 17), ki bosta pomembno vplivala na poslovanje zavarovalnic. Po dosedanjih izkušnjah potekajo aktivnosti v zvezi z implementacijo MSRP 9 istočasno z aktivnostmi za implementacijo MSRP 17. Tudi Deloitte Touche Tohmatsu (2017) ocenjuje, da je za zavarovalnice najbolj učinkovito, da zaradi medsebojnega vpliva obeh standardov hkrati vodi procesa implementacije obeh.

V raziskavi, ki jo je pripravil KPMG (2018b), so sodelovala vodstva 82 zavarovalnic po celem svetu (62 % iz zavarovalnic s sedežem v Evropi, 28 % s sedežem v Aziji, 7 % s sedežem v Severni in Južni Ameriki in 2 % drugod). Zavarovalnice, ki so bile vključene v raziskavo, v 83 % zberejo več kot 10 mrd EUR letne kosmate obračunane premije. Raziskava je na spletu potekala v letu 2017 med 26.9. in 16.10.

Pri izbiri anketirancev katere od naštetih možnosti (možno je bilo izbrati več odgovorov), ocenjujejo, kot priložnosti, ki jih prinaša implementacija novih standardov se lahko njihove odgovore strne v dve skupini: prenova poslovnih procesov in reorganizacija strokovnih služb. Podrobnejši rezultati so prikazani v sliki 14.

Slika 14: Grafični prikaz odgovorov na vprašanje o priložnostih implementacije MSRP 9 in MSRP 17 na zavarovalnice (N=78)

Vir: KPMG (2018b, str. 17).

V prvi skupini - prenova poslovnih procesov – sta tako odgovora o modernizaciji informacijskega sistema in optimizacija poslovnih procesov. Od 78 vprašanih, jih je 47 % odstotkov izbrala možnost modernizacija informacijskih sistemov. Deloitte Touche Tohmatsu (2017) ocenjuje, da bo za implementacijo modela kreditnih izgub potrebna nadgradnja informacijskih sistemov, saj model zahteva analizo v prihodnost usmerjenih vhodnih podatkov, ki jih sedanji informacijski sistemi ne vsebujejo. Zato bo potrebna prenova informacijskih sistemov, saj model vključuje veliko število vhodnih podatkov za izračunavanje na velikem številu finančnih sredstev v portfelju naložb.

Tudi KPMG (2018b) raziskava potrjuje, da anketirani pričakujejo velik vpliv novega standarda na informacijski sistem. Na vprašanje kakšen vpliv pričakujejo, da bo imel nov standard na informacijski sistem za vodenje naložb, je 64 % vprašanih odgovorilo, da pričakujejo velik vpliv, med tem, ko so le 4 % odgovorili, da ne pričakujejo nikakršnega vpliva. Implementacija novih standardov po eni strani zahteva delno prenovo ali nadgradnjo informacijskih sistemov, vendar v zavarovalnicah to vidijo tudi kot priložnost za širšo modernizacijo obstoječih informacijskih sistemov in ne samo kot nujno zlo.

Drugi odgovor iz prve skupine, o priložnosti optimizacije poslovnih procesov, je izbralo 45 % vprašanih. Poslovodstvo bo ob implementaciji imelo možnost, da prenovi in optimizira poslovne procese, ki jih zahteva takšna velika računovodska sprememba. Področja, ki bodo deležna največjih sprememb so predvsem aktuariat, upravljanje naložb in upravljanje tveganj.

Slika 15: Grafični prikaz odgovorov na vprašanja o vplivu implementacije novega standarda na področja poslovanja, možnost izbire 4 najpomembnejših (N=58)

Vir: KPMG (2018b, str. 21).

V sliki 15 so predstavljeni odgovori na vprašanje o vplivu obeh standardov na posamezna poslovna področja znotraj zavarovalnic. Pri tem so imeli anketiranci možnost izbire štirih področij, na katerih bo po njihovem mnenju prišlo do največjih sprememb. Področji, na katera bo najbolj vplival MSRP 9, sta: naložbena politika in upravljanje tveganj.

Pri naložbeni politiki je pričakovati, da bo spremenjena predvsem v smeri, ki bo omejevala popravke vrednosti iz naslova pričakovanih kreditnih izgub za dolžniška finančna sredstva, merjena po odplačni vrednosti ali po pošteni vrednosti preko izkaza drugega vseobsegajočega donosa. Bodo pa zavarovalnice pri tem pred odločitvijo o varnosti naložb in bolj predvidljivemu oblikovanju popravkov vrednosti ter o doseganju donosov, ki jih prinašajo posamezni vrednostni papirji. Izkušnje iz implementacije režima Solventnosti 2 v poslovanje zavarovalnic kažejo, da so zavarovalnice zaradi kapitalskih zahtev začele pred investiranjem v posamezni vrednostni papir analizirati učinke nakupa na kapitalsko ustreznost. Naložba v posamezen vrednostni papir, ki je nivoju portfelja nepomembna ima lahko zaradi zahtev standardne formule pomemben učinek na kapitalsko ustreznost. Tudi pri implementaciji MSRP 9 torej posloводства zavarovalnic pričakujejo spremembo naložbene politike.

Čeprav gre za spremembo računovodskih standardov, pa računovodski oddelek ni tisti, za katerega posloводства pričakujejo, da bo deležen največjih sprememb. V drugi skupini odgovorov – reorganizacija strokovnih služb – namreč 45 % vprašanih pričakuje, da bo prišlo zaradi spremembe MSRP 17 do sprememb na aktuarskem področju. Zaradi spremembe MSRP 9 pa 41 % posloводства pričakuje, da bo prišlo do sprememb na področju financ.

Implementacija MSRP 9 bo torej imela pomembne učinke na poslovne procese in informacijske sisteme znotraj zavarovalnic. Predvsem na področju oddelka financ in upravljanja naložb.

3.4 Sprememba MSRP 4 – zavarovalne pogodbe zaradi sprejetja MSRP 9

Maja 2017 je bil izdan novi MSRP 17, ki bo nadomestil dosedanji MSRP 4. Novi MSRP 17 bo začel veljati s 1.1.2021. Zaradi razlike v začetku veljave med MSRP 9 in MSRP 17, so se začele porajati skrbi med uporabniki standardov, saj standarda prinašata (IFRS Foundation, 2016) dve veliki spremembi računovodskih politik in ocen ter dodatno volatilitnost v izkazu poslovnega izida, ki je posledica sprememb standardov.

Kot odgovor na skrbi zaradi različnih datumov začetka veljave novih standardov, je Odbor IASB v septembru 2016 izdal dopolnila obstoječemu MSRP 4 in predstavil dva pristopa kako ravnati v času med začetkom veljave MSRP 9 in MSRP 17 (IASB, 2017; IFRS Foundation, 2016):

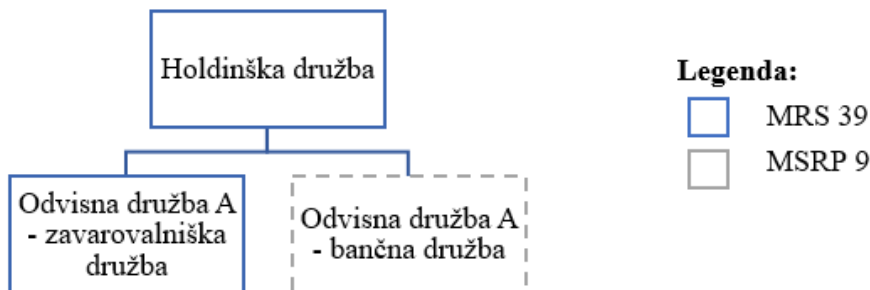
- začasna izjema pri uporabi MSRP 9 in
- pristop prekrivanja.

Pri **začasni izjemi pri MSRP 9** dopolnjen IFRS 4 dovoli, a ne zahteva, začasno izjemo, da zavarovalnice za poslovna leta do 1.1.2021 namesto MSRP 9 uporabljajo MRS 39. To lahko storijo, če predhodno še niso implementirale nobenih določil MSRP 9 in če je njihovo poslovanje pretežno povezano z zavarovalništvom. Kriterija, ali je poslovanje pretežno povezano z zavarovalništvom, sta (IFRS Foundation, 2016):

- zavarovalne obveznosti na pasivni strani izkaza finančnega položaja, ki jih opredeljuje MSRP 4, so pomembne, v primerjavi z vsemi obveznostmi in
- delež zavarovalnih obveznosti presega 90 % bilančne vsote ali se gibljejo med 80 % in 90%, če zavarovalnica ne opravlja drugih pomembnih aktivnosti, ki niso povezane z zavarovalništvom.

V primeru konglomerata, ki ga sestavljajo holdinška družba in dve odvisni družbi, ena zavarovalnica (odvisna družba A) in banka (odvisna družba B), ter znotraj konglomerata prevladuje zavarovalniška dejavnost, potem se lahko skupina v konsolidiranih izkazih odloči, da vsa finančna sredstva izkazuje po MRS 39. Ob tem pa mora banka znotraj skupine (odvisna družba B) individualne izkaze izdelati v skladu z MSRP 9 (IFRS Foundation, 2016).

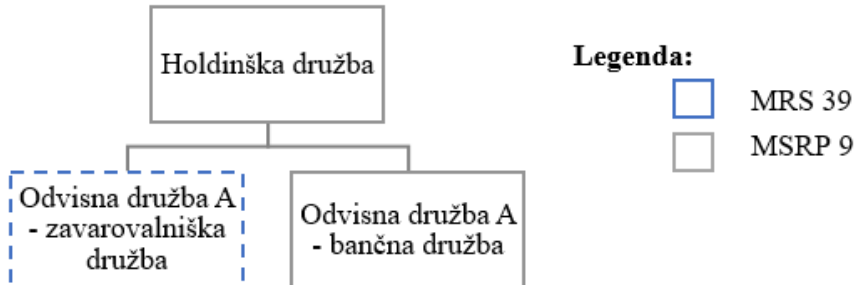
Slika 16: Primer implementacije MSRP 9 v holdingu, katerega glavna dejavnost je zavarovalništvo

Vir: IFRS Foundation (2016).

V drugem primeru, ko zavarovalništvo ni najpomembnejša dejavnost, morajo biti finančna sredstva v konsolidiranih računovodskih izkazi izkazana skladno z MSRP 9, vendar se lahko odvisna družba A odloči, da individualne izkaze pripravlja v skladu z MRS 39.

Slika 17: Primer implementacije MSRP 9 v holdingu, katerega glavna dejavnost je bančništvo

Vir: IFRS Foundation (2016).

Drugi pristop, ki je na voljo zavarovalnicam - **pristop prekrivanja** – pa predvideva implementacijo MSRP 9 s 1.1.2018. Ta pristop predvideva, da zavarovalnice učinke iz prevrednotenja finančnih sredstev, ki jih skladno z MSRP 9 razvrščajo po pošteni vrednosti preko poslovnega izida, skladno z MRS 39 pa tja niso bila razvrščena (do bila razvrščena v skupino, razpoložljivo za prodajo, v posesti do zapadlosti ali posojila in terjatve), ne izkazujejo v poslovnem izidu, ampak v drugem vseobsegajočem donosu. Cilj tega pristopa je izločiti volatilitnost iz izkaza poslovnega izida v času, ko drugi standard, ki ima pomemben vpliv na računovodske izkaze - MSRP 17, še ni implementiran (IFRS Foundation 2016).

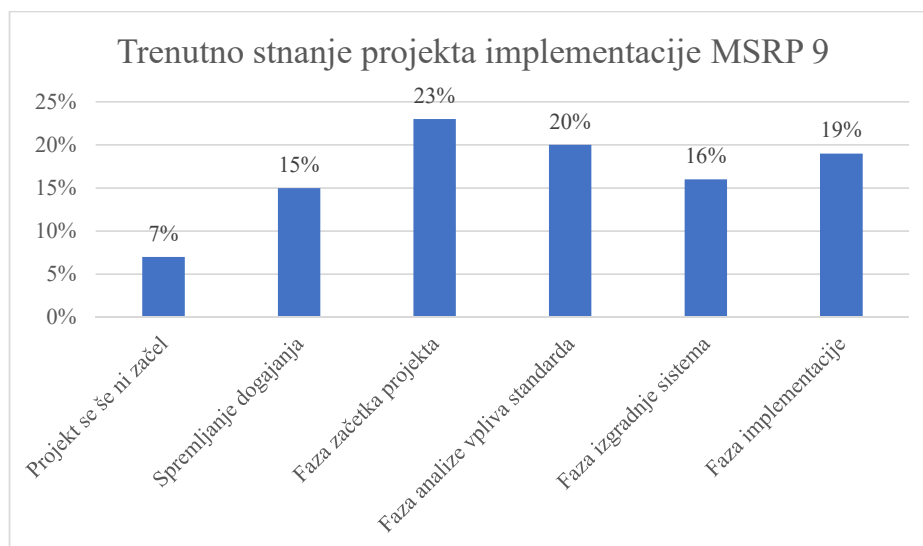
3.5 Pripravljenost zavarovalnic na implementacijo MSRP 9 v Sloveniji

V tem poglavju je v prvem delu prikazana analiza razkritij slovenskih zavarovalnic na 31.12.2017 glede implementacije MSRP 9 in ocena učinkov prehoda, ki so jo zavarovalnice ocenile na dan poročanja. V drugem delu poglavja so prikazani rezultati ankete o trenutni pripravljenosti zavarovalnic na implementacijo MSRP 9 in MSRP 17, ki jo je na svetovni ravni pripravil KPMG (2018b).

Za oceno učinka prehoda na MSRP 9, oziroma za odločitev o začasni izjemi pri uporabi MSRP 9, kot to za zavarovalnice ureja MSRP 4, so bila analizirana letna poročila 10 zavarovalnic za poslovno leto 2017, ki so včlanjene v Slovensko zavarovalno združenje in imajo sedež v Republiki Sloveniji. Vse analizirane zavarovalnice izpolnjujejo kriterij, da je pretežni del njihovih obveznosti zavarovalnih (se merijo po MSRP 4) in so se odločile za uporabočasne izjeme pri uporabi MSRP 9.

V raziskavi, ki jo je opravil KPMG, je bilo jeseni leta 2017 65 % zavarovalnic v fazi ocenjevanja vpliva MSRP 9 na računovodske izkaze ali sploh še niso zažele s projektom implementacije MSRP 9. Ta odstotek je še višji pri implementaciji MSRP 17 in znaša 85 %. Ker sta oba standarda zelo kompleksna in imata vpliv drug na drugega (predvsem pri načinu merjenja sredstev in obveznosti), KPMG (2018b) pričakuje, da bo implementacija obeh standardov potekala istočasno.

Slika 18: Grafični prikaz odgovorov na vprašanje o stanju projekta implementacije MSRP 9 po fazah (N=81)

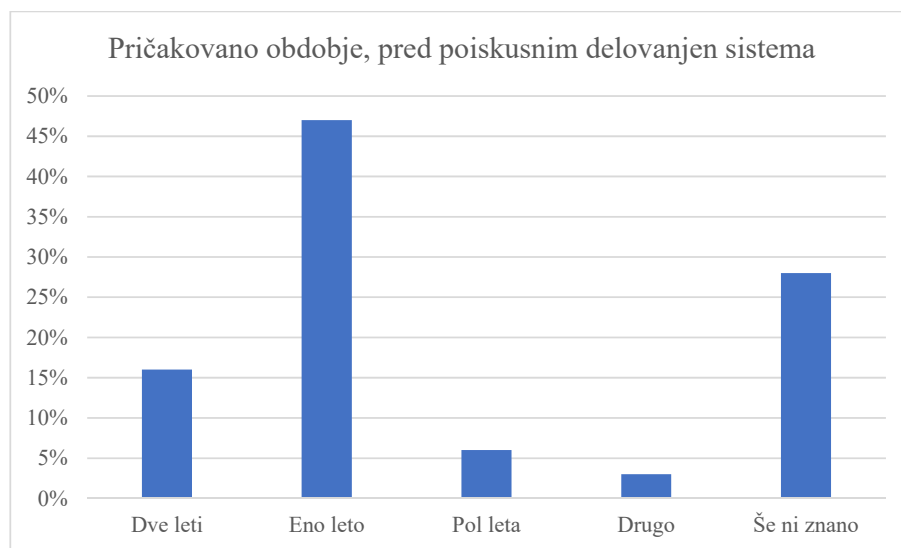
Vir: KPMG (2018b, str. 7).

Podrobnejša analiza (slika 18) odgovorov pokaže, da 7 % zavarovalnic sploh še ni pričelo aktivnosti za implementacijo MSRP 9. Na drugi strani je 35 % zavarovalnic že prestalo vse faze analiziranja vplivov MSRP 9 na računovodske izkaze. V fazi izgradnje

informatijskega sistema in drugih sistemov se nahaja 16 % zavarovalnic, v končni fazi – fazi implementacije – pa je bilo jeseni 2017 19 % zavarovalnic.

Pri vprašanju, koliko časa poslovodstvo meni, da bo še preteklo, preden bo vzpostavljen informatijski sistem, v katerem bo mogoče sproti spremljati učinke novih dveh standardov na računovodske izkaze, je skoraj šest od desetih anketiranih odgovorilo, da pričakujejo, da bodo v zavarovalnici že pred 1.1.2021 vzpostavili sistem, s katerim bodo lahko testirali učinke MSRP 9 in MSRP 17. Največ, 47 % vprašanih je odgovorilo, da pričakujejo, da bo v roku enega leta vzpostavljeno testno okolje za vzporedno vodenje. Če upoštevamo še 6 % vprašanih, ki vzpostavitev pričakuje v roku pol leta, ugotovimo, da polovica zavarovalnic pričakuje, da bo konec leta 2018 že mogoče vzporedno voditi sistem z novostmi obeh standardov. Podrobnejši rezultati so prikazani v sliki 19.

Slika 19: Odgovori na vprašanje o času, ki bo potekel pred vzpostavitvijo sistema za vzporedno spremljanje učinkov MSRP 9 in MSRP 17 (N=79)

Vir: KPMG (2018b, str. 8).

Za implementacijo tako pomembnih standardov, kot sta nova standarda s področja finančnih instrumentov in zavarovalnih pogodb, je potrebna ekipa strokovnjakov znotraj zavarovalnice, ki so usposobljeni za vodenje projekta in njihovo izvedbo. KPMG (2018b) je v anketi ocenil, da bodo pri implementaciji standarda nastali pomembni izzivi pri zagotavljanju dovolj velikega števila zaposlenih, ki bodo usposobljeni za implementacijo. Tako je 77 % od 81 anketiranih odgovorilo, da pričakuje izziv pri zagotavljanju dovolj velikega števila ustrezno usposobljenih zaposlenih za izvedbo projekta. Že danes je v zavarovalnicah na projektu implementacije MSRP 9 in MSRP 17 polno zaposlenih (KPMG, 2018b):

- približno 50 ljudi pri velikih zavarovalnicah,
- približno 25 ljudi pri srednje velikih zavarovalnicah in
- 4 ali manj ljudi pri malih zavarovalnicah.

Z izobraževanji zaposlenih o novostih, ki jih prinaša MSRP 9, je pričelo 69 % zavarovalnic. Na vprašanje, kateri zaposleni so bili deležni izobraževanj, je 50 % od 77 vprašanih odgovorilo, da so bili izobraževanja do sedaj deležni samo ključni zaposleni, ki so odgovorni za projekt implementacije. Pri 19 % zavarovalnic so se izobraževanja do ankete jeseni 2017 udeležili vsi zaposleni, ki se jih bo MSRP 9 zadeval. Z izobraževanji pa do sedaj še ni pričelo na nobeni ravni 31 % zavarovalnic.

Pri implementaciji prihaja tudi do velikih stroškov, povezanih z nadgradnjo informacijskih sistemov, izobraževanjem zaposlenih in velikim številom potrebnih ljudi za implementacijo. Tako je 58 % vprašanih izrazilo, da bo izziv izboriti dovolj velik proračun za kvalitetno izvedbo projekta implementacije. KPMG (2018b), ocenjuje, da bodo pri tem projektu največje zavarovalnice videle dobrobit stroškov, povezanih z implementacijo, v izboljšanju poslovnih procesov. Nasprotno pa manjše zavarovalnice želijo le zadostiti zahtevam, saj si želijo sprostiti človeške resurse za druge naloge.

SKLEP

S 1.1.2021 bo za zavarovalnice začel veljati MSRP 9, ki prinaša več novosti pri izkazovanju finančnih sredstev zavarovalnic. Učinke, ki jih prinaša MSRP 9, je moč razdeliti v tri skupine: dodatne računovodske ocene in presoje v računovodskih izkazih, sprememba strukture računovodskih izkazov ter vpliv na poslovne procese znotraj zavarovalnic.

Najpomembnejša poslovodska presoja, ki jo prinaša MSRP 9, je določitev poslovnega modela za posamezno skupino finančnih sredstev, kar je nadalje temelj za razvrščanje finančnih sredstev. Določitev poslovnega modela se določa na ravni, ki odraža, kako se skupine finančnih sredstev upravljajo skupaj, da se doseže določen poslovni cilj. Zavarovalnice bodo lahko imele več kot en poslovni model, zato načina razvrščanja ni potrebno določati na ravni celotnega podjetja.

Za prehod na MSRP 9 bo moralo poslovodstvo zavarovalnice na podlagi svoje presoje sprejeti določitev ciljev poslovnega modela, ki bo temelj za razvrščanje sredstev. Standard že sam v prilogi navaja primer za določitev poslovnega modela za zavarovalnice. Pri odločitvi o tem, kateri poslovni model naj zavarovalnica uporabi za posamezno sredstvo, bo ključnega pomena uskladitev načina merjenja zavarovalnih obveznosti in sredstev ter tako v čim večji meri odpraviti računovodsko neusklajenost.

V primeru merjenja finančnih sredstev po odplačni vrednosti ni možno nikdar doseči računovodske usklajenosti, saj spremembe obrestnih mer nimajo neposrednega učinka na

odplačno vrednost. Tako bo predvsem pri življenjskih zavarovalnicah, za katere je bolj značilno merjenje finančnih sredstev po odplačni vrednosti, prihajalo do delne računovodske neusklajenosti.

Pri kasnejšem merjenju finančnih sredstev MSRP 9, namesto modela nastalih izgub, vpeljuje model pričakovanih kreditnih izgub. Model prinaša veliko računovodskih ocen, kar pomeni, da bodo morali biti uporabniki računovodskih izkazov pozorni na uporabljene predpostavke, ki so uporabljene za oblikovanje popravkov vrednosti. Učinek, ki ga bo prehod na model pričakovanih kreditnih izgub imel, bo odvisen predvsem od strukture portfelja, ki ga imajo v lasti zavarovalnice in od uporabljenih predpostavk v modelu.

Zaradi hkratne vpeljave novih standardov na področju finančnih sredstev in zavarovalnih pogodb, se bo spremenila struktura računovodskih izkazov. Najbolj se bo spremenil izkaz poslovnega izida, predvsem zaradi sprejetja MSRP 17. Zaradi sprejetja MSRP 9, se bodo izkazi spremenili v manjši meri. Največji vpliv bo MSRP 9 imel na poglavje o tveganjih, predvsem na razkritja o kreditnem tveganju.

Čeprav gre za spremembo računovodskih standardov, bo standard imel vpliv tudi na poslovne procese zavarovalnic. V anketi, ki jo je pripravil KPMG, poslovodje zavarovalnic ocenjujejo, da računovodski oddelek ni tisti, za katerega pričakujejo, da bo deležen največjih sprememb. Pričakujejo, da bo prišlo zaradi spremembe MSRP 9 do sprememb predvsem v oddelku financ in upravljanja naložb. Implementacija MSRP 9 bo imela pomembne učinke na poslovne procese (na njihovo implementacijo) in informacijske sisteme znotraj zavarovalnic.

Analiza pripravljenosti zavarovalnic na implementacijo je pokazala, da 7 % zavarovalnic sploh še ni pričelo aktivnosti za implementacijo MSRP 9. Na drugi strani je 35 % zavarovalnic že prestalo vse faze analiziranja vplivov MSRP 9 na računovodske izkaze. V fazi izgradnje informacijskega sistema in drugih sistemov se nahaja 16 % zavarovalnic, v končni fazi – fazi implementacije – pa je bilo jeseni 2017 19 % zavarovalnic.

LITERATURA IN VIRI

1. Adriatic Slovenica d.d.. (2017). *Letno poročilo 2016, Adriatic Slovenica d.d. in Skupina Adriatic Slovenica*. Pridobljeno 4. julija 2017 iz <https://www.as-skupina.si/documents/442360/1998163/Letno+porocilo++AS+2016+ASdd+SkupinaAS/7676e3d1-67c6-4880-bbad-bb9f74266a49>
2. Adriatic Slovenica d.d.. (2018). *Letno poročilo 2017, Adriatic Slovenica d.d. in Skupina Adriatic Slovenica*. Pridobljeno 28. aprila 2018 iz <https://www.as-skupina.si/documents/442360/458067/Letno+poro%C4%8Dilo+SLO+2017/0f83b7d1-79c9-414c-99ce-e1a30f742252>
3. Agencija za zavarovalni nadzor. (2017). *Poročilo Agencije za zavarovalni nadzor za leto 2016*. Pridobljeno 28. aprila 2018 iz https://www.a-zn.si/wp-content/uploads/letno_porocilo-2016.pdf

4. Banka Slovenije. (2018). *Finančni računi Slovenije 2011–2016*. Ljubljana: Banka Slovenije
5. Bloomberg. (2018). *Bloomberg Default Risk Scale*. New York: Bloomberg.
6. Deloitte Touche Tohmatsu. (2017). *IFRS 17 and IFRS 9: Bridging the Gap*. Pridobljeno 2. maja 2018 iz https://www2.deloitte.com/content/dam/Deloitte/za/Documents/financial-services/ZA_Bridging-the-gap_FSI_070617.pdf
7. Ernst & Young. (2014). *Impairment of financial instruments under IFRS 9*. Pridobljeno 4. julija 2017 iz [http://www.ey.com/Publication/vwLUAssets/Applying_IFRS:_Impairment_of_financial_instruments_under_IFRS_9/\\$FILE/Apply-FI-Dec2014.pdf](http://www.ey.com/Publication/vwLUAssets/Applying_IFRS:_Impairment_of_financial_instruments_under_IFRS_9/$FILE/Apply-FI-Dec2014.pdf)
8. Finanzen.net. (2018). *Historische kurse Slowenien-anleihe: 1,500% bis 25.03.2035*. Pridobljeno 30. maja 2018 iz: <https://www.finanzen.net/anleihen/a1zy0z-slowenien-anleihe-historisch>
9. Generali Zavarovalnica d.d.. (2017). *Letno poročilo 2016*. Pridobljeno 4. julija 2017 iz https://www.generalis.si/fileadmin/O_druzbi/Letno_porocilo/Generali_LetnoPorocilo-2016-SLO-PREVIEW_14.pdf
10. Generali Zavarovalnica d.d.. (2018). *Letno poročilo 2017*. Pridobljeno 5. maja 2018 iz https://www.generalis.si/fileadmin/O_druzbi/Letno_porocilo/generali-LetnoPorocilo-2017-SLO-14.pdf
11. Grawe Zavarovalnica d.d.. (2018). *Letno poročilo 2017*. Pridobljeno 5. maja 2018 iz: http://www.grawe.si/static_files/grawe_si/blobs/si/Letno_porocilo_2017_s_podpisom_SK.pdf
12. IFRS Foundation. (2016). *Applying IFRS 9 with IFRS 4*. Pridobljeno 15. junija 2017 iz <http://archive.ifrs.org/Current-Projects/IASB-Projects/Different-effective-dates-of-IFRS-9-Financial-Instruments-and-the-new-insurance-contracts-Standard/Documents/September/Project-Overview-IFRS4-9.pdf>
13. IASB - International Accounting Standards Board. (2014a). *IFRS 9 Financial Instruments: Project Summary*. IASB: London.
14. IASB - International Accounting Standards Board. (2014b). *International financial reporting standard 9 – Financial Instruments*. London: IASB.
15. IASB - International Accounting Standards Board. (2014c). *Basis for Conclusions: IFRS 9 Financial Instruments*. London: IASB.
16. IASB - International Accounting Standards Board. (2016). *International financial reporting standard 4 – Insurance contracts*. London: IASB.
17. ISAB - International Accounting Standards Board. (2017). *IFRS Standards: Part A the Conceptual Framework for Financial Reporting and requirements*. London: IASB.
18. KPMG. (2014). *First impressions: IFRS 9 Financial instruments*. London : KPMG.
19. KPMG. (2015a). *IFRS 9 creates specific challenges for insurers*. Canada: KPMG.
20. KPMG. (2015b). *Insights into IFRS: KPMG's Practical Guide To International Financial Reporting Standards*. London: Sweet & Maxwell.
21. KPMG. (2017). *First impressions: IFRS 17- insurance contracts*. KPMG International London: Standards Group.
22. KPMG. (2018a). *Illustrative disclosures for insurers: Guide to annual financial statements: IFRS 17 and IFRS 9*. London: KPMG International Standards Group.
23. KPMG. (2018b). *Navigating change: Feedback from insurers on the frontline of IFRS 17 and IFRS 9 implementation*. Pridobljeno 4. maja 2018 iz <https://assets.kpmg.com/content/dam/kpmg/se/pdf/komm/2018/se-global-ifrs-19-and-9-benchmark.pdf>

24. Merkur zavarovalnica d.d.. (2018). *Letno poročilo 2017*. Pridobljeno 5. maja 2018 iz http://www.merkur-zav.si/cms/dokumente/1009167_46643/415e4261/2017%20LETNO%20POROCILO.pdf
25. Ministrstvo za finance. (2018a). *Obveznica RS74*. Pridobljeno 30. maja 2018 iz http://www.mf.gov.si/delovna_podrocja/vrednostni_papirji/obveznice/predstavitev_obveznic/obveznica_rs74/
26. Ministrstvo za finance. (2018b). *Bonitetna ocena*. Pridobljeno 30. maja 2018 iz http://www.mf.gov.si/si/stiki_z_investitorji_imetniki_vp/bonitetna_ocena/.
27. Millon Cornett, M. & Saunders, A. (2014). *Financial institutions managements*. New York: McGraw-Hill Education.
28. NLB Vita d.d.. (2017). Revidirano letno poročilo 2016. Pridobljeno 4. julija 2017 iz https://www.nlbvita.si/uploads/sporocila-za-javnost/NLB_Vita_Letno%20porocilo%202016.pdf
29. NLB Vita d.d.. (2018). Revidirano letno poročilo 2017. Pridobljeno 5. maja 2018 iz https://www.nlbvita.si/uploads/sporocila-za-javnost/nlb_vita_letno_porocilo_2017-objava.pdf
30. Prašnikar, J. & Debeljak, Ž. (2008). *Ekonomski modeli za poslovno odločanje*. Ljubljana: Gospodarski vestnik.
31. PriceWaterhouseCoopers. (2017). *IFRS 9, Financial Instruments: Understanding the basics*. Pridobljeno 4. maja 2018 iz <https://www.pwc.com/gx/en/audit-services/ifrs/publications/ifrs-9/ifrs-9-understanding-the-basics.pdf>
32. Ribnikar, I. (2003). *Monetarna ekonomija I*. Ekonomska fakulteta: Ljubljana.
33. Slovensko zavarovalno združenje. (2012). *Statistični zavarovalni bilten 2012*. Pridobljeno 15. junija 2017 iz <https://www.zav-zdruzenje.si/wp-content/uploads/2017/11/Statisti%C4%8Dni-zavarovalni%C5%A1ki-bilten-2012.pdf>
34. Slovensko zavarovalno združenje. (2013). *Statistični zavarovalni bilten 2013*. Pridobljeno 15. junija 2017 iz <https://www.zav-zdruzenje.si/wp-content/uploads/2017/11/Statisti%C4%8Dni-zavarovalni%C5%A1ki-bilten-2013.pdf>
35. Slovensko zavarovalno združenje. (2017). *Računovodski izkazi (bilanca stanja, izkaz poslovnega izida, izkaz vseobsegajočega donosa)*. Pridobljeno 15. junija 2017 iz <http://www.zav-zdruzenje.si/statisticni-podatki-2016/>
36. Slovensko zavarovalno združenje. (2018). *Statistika*. Pridobljeno 15. maja 2018 iz <https://www.zav-zdruzenje.si/statistika/>
37. SID – Prva kreditna zavarovalnica d.d.. (2018). *Letno poročilo 2017*. Pridobljeno 5. maja 2018 iz: https://www.sid-pkz.si/sites/www.sid-pkz-clone.si/files/documents/pkz_lp_2017.pdf
38. Standard and Poors. (2017). *Default, Transition, and Recovery: 2016 Annual Global Corporate Default Study And Rating Transitions*. Pridobljeno 4. maja 2018 iz: <https://www.spratings.com/documents/20184/774196/2016+Annual+Global+Corporate+Default+Study+And+Rating+Transitions.pdf/2ddcf9dd-3b82-4151-9dab-8e3fc70a7035>
39. Statistični urad Republike Slovenije. (2018). *BDP in nacionalni računi*. Pridobljeno 15. maja 2018 iz <http://www.stat.si/StatWeb/Field/Index/1>
40. Swiss RE Institut. (2017). *World insurance in 2016: the China growth engine steams ahead*. Pridobljeno 4. julija 2017 iz: http://media.swissre.com/documents/sigma3_2017_en.pdf
41. Swiss RE Institut. (2018). *Sigma Explorer*. Pridobljeno 15. maja 2018 iz <http://www.sigma-explorer.com/>

42. Triglav, Zdravstvena zavarovalnica d.d.. (2017). *Revidirano letno poročilo za leto 2016*. Pridobljeno 4. julija 2017 iz:
<http://www.triglavzdravje.si/wps/wcm/connect/86fcb83c-32aa-4d02-a614-a8b26ec7f128/Letno-porocilo-2016.pdf?MOD=AJPERES&CACHEID=86fcb83c-32aa-4d02-a614-a8b26ec7f128>
43. Triglav, Zdravstvena zavarovalnica d.d.. (2018). *Revidirano letno poročilo za leto 2017*. Pridobljeno 5. maja 2018 iz:
<http://www.triglavzdravje.si/wps/wcm/connect/312224b1-1292-4699-ba3e-7c9e1cb6488a/03+Letno+poro%C4%8Dilo+2017+-+revidirano+s+poro%C4%8Dilom+NS.pdf?MOD=AJPERES&CACHEID=312224b1-1292-4699-ba3e-7c9e1cb6488a>
44. Vzajemna zdravstvena zavarovalnica d.v.z.. (2017). *Revidirano letno poročilo za leto 2016*. Pridobljeno 4. julija 2017 iz:
<https://www.vzajemna.si/assets/Uploads/Revidirano-letno-porocilo-2016-koncno.pdf>
45. Vzajemna zdravstvena zavarovalnica d.v.z.. (2018). *Revidirano letno poročilo za leto 2017*. Pridobljeno 28. aprila 2018 iz:
<https://www.vzajemna.si/assets/Uploads/Revidirano-letno-porocilo-2017-koncno-seja-NS-19.4.2018-scan-s-podpisi.pdf>
46. Zavarovalnica Sava d.d.. (2017). *Letno poročilo Zavarovalnice Sava d. d., 2016*. Pridobljeno 4. julija 2017 iz: <https://www.zav-sava.si/media/store/sl-SI/Dokumenti-web/Letna-poroila/Revidirano-letno-porocilo-Zavarovalnice-Sava-d.-d.-za-leto-2016.PDF>
47. Zavarovalnica Sava d.d.. (2018). *Letno poročilo Zavarovalnice Sava d. d., 2017*. Pridobljeno 28. aprila 2018 iz: <https://www.zav-sava.si/media/store/sl-SI/Dokumenti-web/Letna-poroila/Revidirano-letno-porocilo-za-leto-2017.pdf>
48. Zavarovalnica Triglav d.d.. (2017). *Letno poročilo Skupine Triglav in Zavarovalnice Triglav, d. d., 2016*. Pridobljeno 4. julija 2017 iz: http://www.triglav.eu/9840f95b-9167-47b4-8ed3-292085b01005/Letno+poro%C4%8Dilo+Skupine+Triglav+in+Zavarovalnice+Triglav+%2C+d.d.%2C+2016_.pdf?MOD=AJPERES&CONVERT_TO=url&CACHEID=9840f95b-9167-47b4-8ed3-292085b01005
49. Zavarovalnica Triglav d.d.. (2018). *Letno poročilo Skupine Triglav in Zavarovalnice Triglav, d. d., 2017*. Pridobljeno 28. aprila 2018 iz: http://www.triglav.eu/5ac78c9d-1c74-4860-831c-1d64a29bf20c/LP+ZT+2017+SI+12_MB.pdf?MOD=AJPERES&CONVERT_TO=url&CACHEID=5ac78c9d-1c74-4860-831c-1d64a29bf20c